

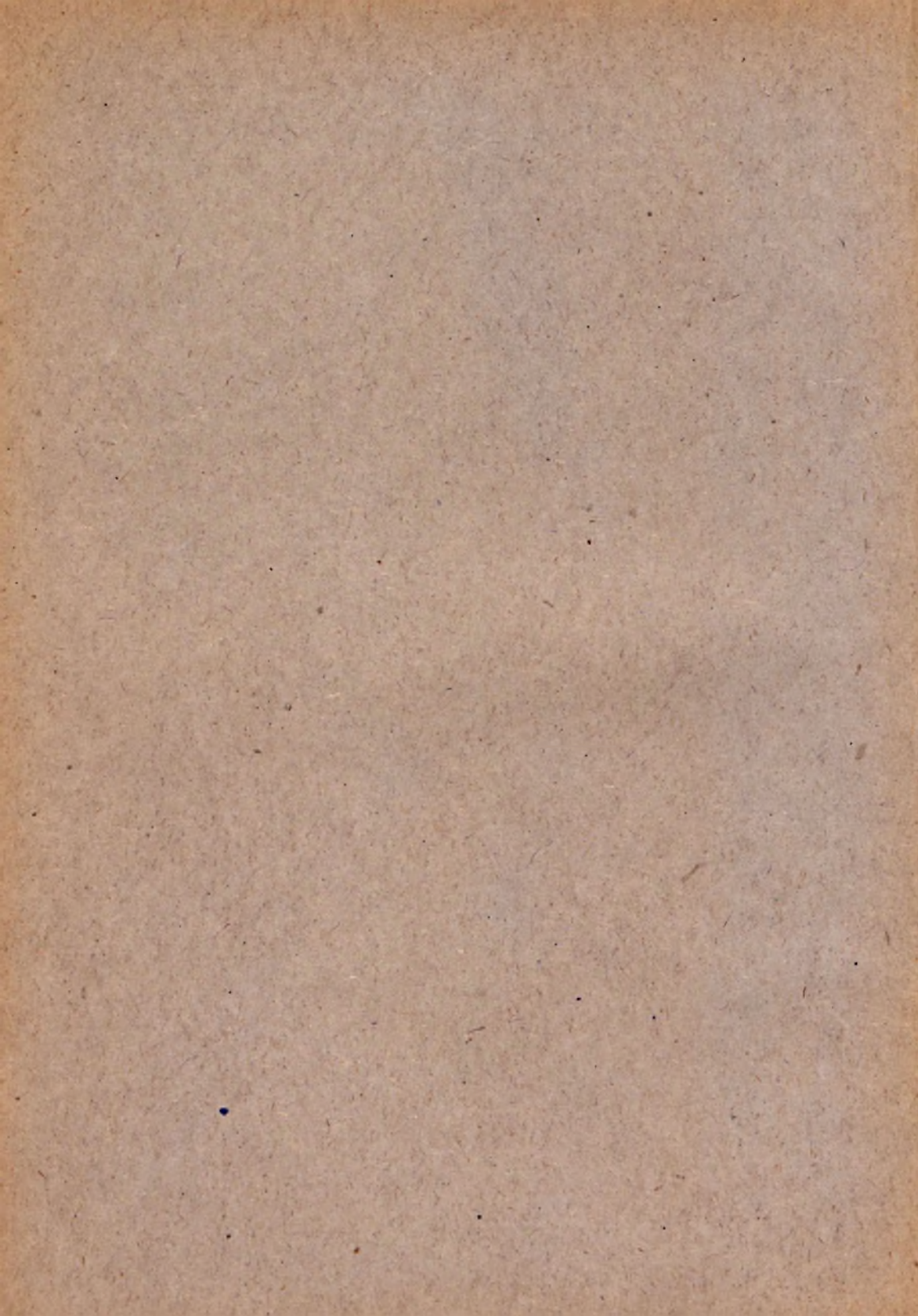
ISKOLÁINK — NEVELŐINK

A BARANYA MEGYEI TANÁCS VÉGREHAJTÓBIZOTTSÁGA
OKTATÁSI OSZTÁLYÁNAK

TÁJÉKOZTATÓJA

PÉCS, 1955 JANUÁR

ISKOLÁINK — NEVELŐINK

A BARANYA MEGYEI TANÁCS VÉGREHAJTÓBIZOTTSÁGA
OKTATÁSI OSZTÁLYÁNAK

TÁJÉKOZTATÓJA

XI./45. c.

PÉCS, 1955 JANUÁR

ISKOLAIK — NEVELŐIK

TÁJÉKOZTATÓJA

1876. évi tájékoztató

Sikerekben gazdag új évet!

Beköszöntött az 1955-ös esztendő, szabad életünk tizedik esztendeje. Ebből az alkalomból a Megyei Tanács Oktatási Osztálya nevében köszöntöm megyénk pedagógusait, összes közoktatási dolgozóit.

Pedagógusaink már az egész tanévet a „jubileumi év” jegyében kezdték el. Elhatározták, hogy úgy dolgoznak, hogy ez a tanév koronája lehessen annak az évtizednek, melyben oly nagyot fejlődött hazánk társadalmi, gazdasági és kulturális élete, melyben kimagasló sikereket ért el a magyar közoktatás.

A tanév eddigi részében pedagógusaink szép eredményeket értek el. Ma már az eddigiéknél biztosabban számíthatunk eredményvizsgálatainknál a tanulóifjúság tárgyi tudására, készségeinek kialakítottságára. A jubileumi év és verseny eredményeképpen iskoláinkban a tavalyinál kevesebb a mulasztás, egyre szaporodnak a mulasztásmentes napok, hetek, sőt hónapok is. Sok okos és ügyes kezdeményezésről tudunk a tanulóifjúság hazafias és közösségi nevelésében. Új lendületre kapott a községi monográfiák készítése, a népmese és népdal-gyűjtés, a bányák, földbirtokok dolgozói forradalmi törekvéseinek felkutatása, valamint a szülőföld megismerésének, megszerettetésének megannyi más formája. Javult az iskolák kapcsolata a szülőkkel és a társadalommal, újabb és újabb színekkel, kezdeményezésekkel gazdagodik a patronáló mozgalom. A múlt év végén tartalmas, változatos iskolai ünnepeken ünnepelték pedagógusaink és tanulóink a felnőtt dolgozókkal együtt községük felszabadulásának 10. évfordulóját és lelkesen készülnek április 4-e méltó megünneplésére. A választások munkája, de különösen a Hazafias Népfront-mozgalom tovább fejlesztette a pedagógusok társadalmi aktivitását. Sok pedagógus találta meg a Hazafias Népfront-mozgalom útján igazi helyét a falu társadalmi és kulturális életének vezetésében.

Arra kell törekednünk, hogy ezeket az eredményeket az új esztendőben méltóan fejlesszük tovább.

Tapasztaltunk azonban a tanév ősztetendei szakaszában néhány olyan jelenséget is, melyet nem szabad átvennünk az új esztendőbe, melyet véglegesen el kell hagynunk az 1954-es naptári esztendővel együtt.

Az I. negyedévben — némely helyen egészen súlyos méreteket öltve, — csökkentek a tanulmányi eredmények. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a nevelők több helyen a tanulmányi színvonal emelését helytelenül értelmezték. A pedagógiai segítség fokozása nélkül csupán osztályozással növelték a követelményeket, és nem tartották szem előtt, hogy a magasabb követelményeket támasztó osztályozást nevelőmunkának kell megelőznie. Majdnem teljesen száműzték pl. az iskolai gyakorlatból a korrepetálást, amely pedig helyes mértékben a tanulók

önállóságra nevelésének megsértése és a nevelők túlterhelése nélkül szükséges és egészséges.

A továbbtanulás lehetőségeinek bizonyos módosulása következtében nem egy helyen olyan nézet alakult ki, hogy nem szükséges most már minél több tanulónak jó eredménnyel végeznie az általános és középiskolát. Ennek következtében felütötte fejét a maximalizmus, kialakult egy „rideg oktatói magatartás”, amely szinte minden felelősséget félre téve közömbösen hangoztatta: „aki nem tud, elbukik”. Amilyen káros és helytelen volt az elmúlt években, hogy sokszor nem mertünk követelni a tanulóktól, hanem udvaroltunk nekik és a követelménnyel fellépő tanárt a tanuló lemorzsolódással ijesztgethette, olyan helytelen lenne most közömbösnek lenni és nem látni a pedagógus felelősségét is a tanuló fejlődéséért. Nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy népi demokráciánknak továbbra is elsődrendű érdeke, hogy minél több művelt ember legyen hazánknak, hogy minél többen végezzék el jó eredménnyel az általános és középiskolát. A pedagógusoknak továbbra is ennek érdekében kell munkálkodniuk és változatlanul felelősséget érezniük.

Néhány helyen tapasztaltuk az elmúlt esztendőben, hogy a nevelők nem ismerik eléggé a Központi Vezetőség határozatát, az O. M. tanévnyitó utasítását, a Rendtartást és az állami rendeleteket. Nem ismerik és nem hajtják végre a tananyagcsökkentő utasításokat, néha igazolatlanul mulasztanak, késnek, gyenge az órákra való felkészültségük s mindezekért az igazgatók nem vonják felelősségre őket, hanem „kartársi” módon elnézik azokat. Ezeket a jelenségeket az új esztendőben kemény kézzel meg kell szüntetni. A nevelők felelősségérzetének felébresztésén túl az igazgatóknak érvényt kell szerezniük az állami fegyelemnek. Alaposabban, újból és újból tanulmányozni kell a Központi Vezetőség határozatát, mert csak így lehet végrehajtásáért dolgozni. Nem szabad megengedni a tanulók házi feladatokkal, iskolán kívüli foglalkozásokkal való túlterhelését és nem lehet tétlenül várni a tananyagcsökkentéssel az új tantervek és tankönyvek megjelenéséig. Szívleljük meg Erdey-Grúz Tibor miniszter elvtárs megállapítását: „Minden osztályban és minden tantárgyban olyan igényrel lépünk fel a tanulókkal szemben, amely komoly teljesítményt kíván tőlük és rendszeres munkát igényel, de nem vezet túlterhelésükre, nem szegi kedvüket elérhetetlen célok kitűzésével.”

A Központi Vezetőség határozata megállapította, hogy az utóbbi években némileg leszűkítettük és elhanyagoltuk a *nevelő munkát*. Az új évben fokozott gondot kell fordítani az oktató és nevelő munka egységének biztosítására.

Különös kötelességünk, hogy továbbfejlesszük iskoláinkban a *hazafias nevelést*. Az új esztendő első szervezett tanügyi rendezvénye, az ezt a kérdést tárgyaló „igazgatók téli tanácskozása” is erre hívja fel a figyelmet. Az utóbbi években fejlődött iskoláinkban a hazafias nevelés, de még mindig nem ápoljuk eléggé és nem tudjuk magasra szítani ifjúságunk lelkében a hazaszeretetnek azt a tüzét, mely népünket történetünk évszázadai során oly ragyogó tettekre serkentette. Az eddigieknél jobban és bátrabban kell építenünk a népben lévő ösztönös hazaszeretetre, valamint a széles körökben élő demokratikus hazafiság érzéseire. A nemzeti egységet legjobban kifejező minden jelző nélküli hazafiságra kell helyeznünk a hangsúlyt. Nem szabad azonban elfelejtenünk, hogy célunk olyan hazafiságnak a kiformalása ifjúságunkban, amely pártunk és népi demokráciánk igenlő, áldozatkész szeretetét, a Szovjetunió és a testvéri népi demokráciák igaz megbecsülését tartalmazza.

Fordítsunk nagy figyelmet az új évben a közösségi nevelésre. Az eddigieknél jobban használjuk fel a rendelkezésre álló irodalmat, az elméleti és gyakorlati tapasztalatokat. Az osztályfőnökök legfontosabb feladata az osztályközösségek kialakítása legyen. Ez oldja meg sok tekintetben a fegyelmzés és a helyes magatartásra nevelés problémáját is. Itt jelentkeznek többek között az ifjúsági szervezetek nagy jelentősége. Az osztályközösségek kialakításában jobban kell támaszkodni az ifjúsági szervezetekre, az eddigieknél többet kell segíteni azok munkáját. A tantestületek alaposabban tanulmányozzák a DISZ Központi Vezetősége XII. ülésének határozatát az úttörők és iskolások között végzett munkáról.

Arra kell törekednünk, hogy a tanulók elméletben és gyakorlatban megismerkedjenek a termelés kérdéseivel. A *munka szeretetére, a becsületes munkára* nevelni a tanulókat az új év szintén fontos feladata. Ismertessük meg már az iskolában az ifjúságot az ipari és mezőgazdasági termelési folyamatok alapjaival, hogy megismerve és megszeretve a fizikai munkát, szívesen vállalják is azt. A szakköri foglalkoztatást, a kirándulásokat, az üzemlátogatásokat, kísérletezéseket ennek szolgálatába kell állítani. Az eddigi tapasztalatok felhasználása mellett itt különösen szükség van a pedagógus találekony, kezdeményező, helyi lehetőségeket figyelembevevő lelkes munkájára.

Az új év új lehetőségeit fel kell használnunk arra, hogy a jubileumi évben méltó sikereket érhesünk el azon az úton, melyet Pártunk Központi Vezetősége és az O. M. tanévnyitó utasítása kijelölt számunkra. Kívánom, hogy az új esztendőben a baranyai tanítók, tanárok és óvónők ifjúságunk formálásában, nevelésében, oktatásában érjenek el sok igaz örömet adó eredményt és vívjanak ki további sikereket népi demokráciánk fejlesztésében, hazánk jövőjének építésében.

Erőt, egészséget, jó munkát Kartársak!

Takács Gyula
osztályvezető.

Köszöntjük megyénk új kitüntetett pedagógusait!

A közelmúltban hat pedagógus kapott fáradhatatlan, lelkiismeretes, jó munkája jutalmául megtisztelő kitüntetést.

Ők megyénk sok jó pedagógusa közül a legjobbak közé tartoznak. Megyénk közoktatásának fejlődéséért, népünk kulturális felemelkedéséért folytattak áldozatos, becsületes munkát. Szívükön viselték tanulóifjúságunk nevelésének ügyét, népi demokráciánk kulturális fejlődését. Tanügyigazgatási, vagy iskolai odaadó munkájuk forrása a szocialista hazaszeretet, a nép, valamint a gyermekek iránti őszinte szeretetük. Legyenek megyénk pedagógusainak példaképei!

ORSÓS LÁSZLÓ, a Megyei Oktatási Osztály gazdasági csoportjának vezetője a Népköztársaság Elnöki Tanácsától „Munka Érdemrem” kitüntetést kapott. Az oktatási osztályon végzett munka életének legfőbb tartalma. Tizenhét esztendeje szolgálja a tanügyigazgatásban a baranyamegyei gyermekek oktatásának és nevelésének ügyét. Igen szép munkát végzett a távlati terv elkészítésekor. Jó tanügyigazgatási gyakorlattal és tudással rendelkezik. A járási gazdasági csoportvezetőket irányítva, az egész megye közoktatása gazdasági munkáját sikerrel és eredményesen vezeti. Fejlett kritikai érzékkel rendelkezik,

széles kultúráltságával, jó javaslataival, véleményével nagy segítséget nyújt az osztálynak.

REMÉNY FERENC, a magyaregregyi körzeti iskola igazgatója a „Munka Érdemérem” tulajdonosa. Kiváló eredményt ért el az iskolai tanulmányi eredményének felemelésében, a tanterem- és szertárfejlesztésben. A Szülői Munkaközösséggel olyan kapcsolatot teremtett, mely országos viszonylatban is példamutató. Az „Építsük, szépítsük iskoláinkat” mozgalom keretében tornatermet és mozihelyiséget létesített. Az úttörőszervezetet úgy megszerettette a szülőkkel, hogy azok büszkék az úttörőcsapatukra és áldozatot is hoznak érte. Gyönyörű úttörőotthont rendeztek be, hogy a gyermekek nemes szórakozással töltsék idejüket. A szülőket a tanulmányi színvonal emelésére úgy szervezte meg, hogy azok nemcsak biztosítják gyermekeiknek a tanulódélutánt, hanem felváltva maguk ellenőrzik megtartását. A Köznevelés több ízben foglalkozott a magyaregregyi iskolával és mint kiváló eredményeket elérő iskolát állította az ország nevelői elé.

FEKETE BÉLA, a Megyei Oktatási Osztály beruházási előadója az „Oktatásügy kiváló dolgozója”. Három évig diákokotthoni előadóként végezte közismerten nagy megterhelésű munkáját és nemcsak a megye, hanem a minisztérium elismerését is kiérdemelte. Pontos, lelkiismeretes dolgozója az oktatási osztálynak. Fél évvel ezelőtt vette át a beruházási munkakört és ezalatt a rövid idő alatt megteremtette a megye beruházási terve teljesítésének feltételeit. A beruházási munkák irányítása mellett a felújítások ellenőrzése és vezetése terén végzett jó munkájával nagyban hozzájárult a tanév tárgyi feltételeinek biztosításához.

KRESZ JÓZSEF, a beremendi körzeti iskolai igazgatója „Oktatásügy kiváló dolgozója”. Iskolájában jól érvényesül az egyszemélyi felelősség. A nevelők munkáját állandóan figyelemmel kíséri, ügyel arra, hogy minden nevelő munkájának legjavát adja. Ezzel elérte, hogy iskolája a legjobb tanulmányi eredményt érte el a siklói járásban. Igen sok gondot fordít a munkás- és parasztszármazású tanulók tanulmányi eredményének fejlesztésére. Ennek érdekében tanulószobát és eredményes korrepetálást szervezett. Különösen sokat foglalkozik az úttörőmozgalom fejlesztésével. Az úttörők a község minden megmozdulásában lelkesen és fegyelmetten vesznek részt. Igen nagy gondot fordít a nyári foglalkozások jó megszervezésére. Igen jól megszervezte a Szülői Munkaközösség munkáját és az „Építsük, szépítsük iskoláinkat” mozgalmat.

MEGGYESY SAROLTA, a regenyi ált. iskola iskolavezetője az „Oktatásügy kiváló dolgozója”. Negyven éves eredményes tanítói működéséből 35 esztendő a pusztai gyerekek tanítására fordított, s az utóbbi 5 évet is olyan kis faluban tölti, amely sohasem volt egynél több tanerős. Bár mindig kis helyen tanított, de eredményes munkája következtében sok továbbtanuló növendéke volt, akik közül ketten megyénkben működő pedagógusok. Igen sokat fáradozott az iskolafejlesztés és a tanjai nép kulturális felemelkedése érdekében. Munkaszeretete és fáradhatatlan munkabírása példaadó. Pártunk politikáiáért, elveiért bátran kiáll és harcol. A község társadalmi és kulturális életének igazi vezetője. Községe megbecsült, szeretett tanítója.

VAS ISTVÁN csobokapusztai iskolavezető negyven éves szolgálati jubileuma alkalmából az „Oktatásügy kiváló dolgozója” kitüntetést kapta. Negyven éve működik Csobokapusztán. A felszabadulás előtt is a nép, a pusztai cselédség tanítója volt. Jóban-rosszban a néppel tartott. Volt idő, amikor három évig nem kapott fizetést, de kitartott népe mellett. Bátor, bár sokszor meddő harcot folytatott a cselédek érdekében az uradalom vezetőivel. A felszabadulás után

irányította a földosztást, lelket öntött a félénk cselédségbe, akik eleinte nem merték a földet birtokukba venni. Sokféle szervezetnek volt irányítja, tanfolyamok vezetője, az új élet lelkes, felszabadult tanítója. A körzetesítés nehéz munkájából is derekasan kivette a részét, négy pusztá népét kellett meggyőznie, hogy a felsőtagozat bejárjon a körzeti iskolába. Iskolai munkáját lelkiismeretesen és eredményesen végzi. Kora ellenére nemcsak jó pedagógus, de a pusztá népének igazi vezetője is.

Nehéz a mindennapi szorgalmas aprómunkából összetevődő és mégis összességében kiemelkedő munkát méltatni, de talán elég itt most e néhány sor a köszöntés és a köszönet kifejezéséül.

Köszöntjük valamennyiüket kitüntetésük alkalmából. Köszönjük jó munkájukat és kívánjuk, érjenek el további sikereket a felnövekvő nemzedék szocialista nevelése, népi demokráciánk kulturális fejlődése érdekében kifejtett szép munkájukban.

Falusi Pedagógusok Országos Konferenciája

1954. november 15—16-án volt Budapesten a Falusi Pedagógusok Országos Konferenciája, ahol megyénkből 21 választott küldött és 5 meghívott vett részt Baranya megye pedagógusainak képviselőjében. Megkérdeztünk néhány küldöttet a konferencián szerzett tapasztalatairól, élményeiről.

Bodó László sásdi ált. isk. igazgató a következőkben számol be:

Amikor hónapokkal ezelőtt a sajtó útján arról értesültem, hogy a falusi pedagógusokat országos konferenciára hívja egybe november közepén az Oktatásügyi Minisztérium és a Pedagógus Szakszervezet, láttam, hogy Pártunk és Kormányunk nem áll meg a meghozott határozatoknál, melyeket oktatásügyünk helyzetéről és az oktató-nevelő munka továbbfejlesztése érdekében hozott, hanem a problémák megbeszélésével konkrét segítséget is kíván nyújtani. Ez a konferencia sokat segített a határozatok megoldása felé vezető utak megválasztásában.

En a sásdi járás Sásd község körzetének megbízásából vehettem részt ezen a konferencián, mely életem egyik legfelelőbb és legnagyobb hatású eseménye volt. A konferencián a hozzászólni kívánók nagy száma miatt fel nem szólalhattam, de azok, akik beszéltek, elmondták mindazokat a problémákat, melyek a mi járásunk pedagógusainak is problémája. A hozzászólásokon keresztül is megállapítottam, és mindenki meggyőződhet erről, ha a konferenciáról szóló tudósításokat elolvassa, hogy egyek a pedagógus problémák Debrecen és Sopron környékén, Hevesben és Baranyában. A problémák, a feladatok azonosak az egész országban, melyek csak iskolatípusonként változnak, de a megoldásukhoz vezető utak sokfélék. És ezen az úton való járásra adott sok erőt, az utak megválasztásához adott sok segítséget a Falusi Pedagógusok Országos Konferenciája.

Különösen megragadott a konferencián az, amit Gööz Pál vadnai kartársunk a következőképpen fejezett ki: — „Engedjék meg, hogy én, mint régi tanító, a miniszter munkásságát értékeljem. Hajdan a miniszter, ha eljött üléseinkre, elmondotta beszédét, meghallgattuk, aztán fontos elfoglaltságára való hivatkozással elment. Eljött hozzánk most is a miniszter, elmondta beszédét, de utána köztünk maradt, és türelmesen meghallgat bennünket.” De ezen túl-

menően meghallgattak bennünket állami, politikai, közéleti és irodalmi életünk legfőbb vezetői és irányítói is, és hozzászólásaikkal segítséget nyújtottak, irányt mutattak falusi oktató nevelő és kulturmunkánk végrehajtásához.

Számomra felejtethetlen marad az a kitüntető fogadás, melyet számunkra a Minisztertanács rendezett az Országházban. Ezt a megbecsülést elsősorban mi, a jelenlévők élvezhettük, de rajtunk keresztül szólt minden magyar pedagógusnak. Ez a fogadás a legfesztelenebb keretek között zajlott le, ahol a legközvetlenebb hangon beszélhettük el állami és politikai életünk legfőbb irányítóinak gondjainkat és problémáinkat. A konferencián nyert alátámasztást az a tény, hogy mi pedagógusok milyen fontos területen dolgozunk, hogy mennyire lényeges a mi munkánk nemcsak az iskolában, hanem az iskolán kívül is a falu életében. Éreztem, hogy pártunknak és kormányunknak egyik legfőbb törekvése ennek a fontos munkakörnek anyagi megbecsülésen való kifejezése is. Sok szó hangzott el a konferencián a pedagógusok gondtalan életének biztosításáról, és ha volt bennem kétség ennek biztosítása felől, e kétséget a konferencia alkalmával oszlatták szét bennem. Meggyőződésem, hogy gazdasági életünk javulásával kormányzatunk segíteni fog életünk helyzetünk megjavításával is.

Meggyőződésem, hogy ez a konferencia jelentős határkő oktatásügyünk és népművelésünk fejlődésében. Munkánk végzésében vezérfonál lesz hosszú időn keresztül a konferenciának felhívása. Ha munkánkat ebben a szellemben végezzük, jó munkát fogunk végezni.

Bedegi József teklafalui nevelő szerint a referátum alapos volt, érintette mindazokat a kérdéseket, amelyekre „mi falusiak akartuk felhívni a miniszter elvtárs figyelmét. Azzal az érzéssel jöttem haza, hogy mindaz, amit itt falun várunk, közeljövőben megoldásra kerül.”

Koszér Géza szigetvári tanulmányi vezető a nov. 15-i esti parlamenti fogadás mély benyomásairól a következőket mondja:

Nem a fényt, a pompát, a sokféle ételt és italt emelem ki mint élményt — bár az sem volt utolsó dolog, — hanem azt a fesztelent, kötetlen közvetlenséget, amely jellemezte az egész fogadást. Én még életemben nem beszéltem eleven miniszterrel november 15-én este 9 óráig. És bevallom, olyan szívdobogás fogott el, amikor csak úgy egyszerűen mosolyogva, kezét barátságosan nyújtva megszólított Nagy Imre miniszterelnök elvtárs: „hogyan érzi magát elvtárs”. Éppen egy gesztenyetorta falat volt a számon, de alighogy cigányútra nem futott.

Csoportok verődtek össze, középen körülfogva egy-egy miniszter, és vidáman, mosolyogva, beszélgettek velük a pedagógusok. Vagy említsem Szalay Béla könnyüipari miniszter elvtárral való találkozásomat? Csaknem 20 év telt el azóta, hogy rúgtuk a „focit” Szigetváron mint polgáristák.

És mi történt november 15-én? Húsz év után is, mint miniszter is megismert, a régi kedves, közvetlen modorával beszélgetett el velem régi diákélményeinkről és Szigetvárról.

Bármely oldalról is nézem a konferenciát, nagy élmény volt számomra, de azt hiszem minden résztvevő kartársnak. Reméljük, hogy a konferencián elhangzottak után Oktatási Minisztériumunk didolgozza mindazokat a fontos rendeleteket, és meghozza az intézkedéseket, amelyekkel a falusi iskolák, a falusi pedagógusok munkáját eredményesebbé tehetjük.

*

Harkányban és Mohács városában a járási okt. osztályok beszámolókat szerveztek, ahol a kiküldöttek beszámoltak a konferencián szerzett tapasztalataikról és egyben értékelték is azt.

Az Óvónők Napján Gyulavári László tanítóképzői tanulmányi vezető és Bende Kornélia villányi óvónő számolt be a megye óvónőinek a konferencián szerzett élményekről.

40 év a tanügy szolgálatában

Valami szokatlan van a levegőben, amikor autónk bekanyarodik Regenye községbe, ahol virágcsokrokat vivő gyermekek csodálkoznak ránk egy pillanatra, ahogy megállunk az iskola előtt. Az egyik mokány kis magyartól megtudjuk: a tanítónéni 40. szolgálati évét ünnepli a falu a Nagy Októberi Szocialista Forradalom napján.

Ki ez a kedves tanítónéni, akinek ilyen meglepetést készítenek elő? Nincs sok időnk a gondolkodásra, mert már jön is Meggyesy Sarolta, s vezet bennünket a lakásába, ahol együtt találjuk a környék tanítóit is. Terveikről, munkájukról beszélgetnek.

Nem sokat beszélgettünk még, amikor az SzM elnöke, Matis Istvánné már tessékél bennünket a közben szülőkkel, gyerekekkel, DISZ fiatalokkal megtelt tanterembe, ahol kezdetét veszi az ünnepség. A Himnusz elhangzása után a tanítványok, Kerekes Géza, a körzet igazgatója, Bertényi József, a járási tanács oktatási osztályának vezetője üdvözlik az ünnepeltet, méltatják a nép szolgálatában töltött negyven esztendőt, majd boldog örömmel nyújtom át a Megyei Tanács Oktatási Osztálya díszoklevelét és az 1.000 Ft-os jutalmat. Matis Istvánné a szülők szeretetét tolmácsolja. Aztán valóságos virágerdővel borítja el az ünnepeltet a tanítványok szeretete. Meggyesy Sarolta elfogódott hangon mondja el a negyven év történetét. Egy munkás pedagógus élet rajzolódik elénk a szerény szavakból. 1914. Szentegátpuszta az első állomáshelye a kisiparos lányból lett kis tanítónőnek. A világháborúban kezdi. Nemesak tanít, segít a hadbavonultak hozzátartozóinak, ahol lehet. Szövő-, szabás-, varrás-, kukorica-háncsfonó-, analfabéta tanfolyamokat vezet. Az uradalomnál közbejár a rászorulóknak megsegítésére. Harcol a jótanuló cselédgyermekek továbbtanulásáért. Inasokat tanít. A felszabadulás után mint párttag dolgozik a Magyar Kommunista Párt céljainak megvalósításáért, a dolgozó nép hatalmáért és boldogulásáért. A földosztás után az állami gazdaság megszervezése közben nem feledkezik meg az iskola kibővítéséről, a tanítói szolgálati lakásról, és az iskolának kísérleti kert biztosításáról sem. 1949-ben kerül Regenyére. Itt folytatja jó munkáját, neveli a falu népét a szocializmusra.

Az ünnepség utáni beszélgetésben elmondja azt is, hogyan éri el eredményeit: az órákra való jó felkészüléssel, önálló foglalkoztatások tervszerű előkészítésével és tervszerű számonkéréssel. Iskolájában a fegyelem jó, a tanulmányi színvonal emelkedett, s az idejében csak két tanulója hiányzott. Nagy súlyt helyez a hazafias nevelésre. A nyelvtanítás terén is szép eredményeket ér el.

Míg hallgatjuk lelkes szavait és arra gondolunk: jó kezekben van a falu felnevelője nemzedéke és népe a Meggyesy Sarolták kezében.

A Meggyesy Sarolták a biztosítékai annak, hogy maradéktalanul megvalósítjuk Pártunk Központi Vezetőségének a közoktatás feladatairól hozott határozatát.

Megérdemelten képviselte ő a Falusi Pedagógusok Országos Konferenciáján a járás pedagógusait, ahol Erdey Gruz Tibor oktatásügyi miniszter elvtárs személyesen nyújtotta át neki „Az oktatásügyi kiváló dolgozója” kitüntetést.

Wirth Aladár
személyügyi előadó.

Egy igazgató költségvetési feladatai

Bármilyen magas felkészültségű is legyen a nevelő, bármilyen szívvel-lélekkel folyjon is az oktató-nevelő munka, mit ér minden, ha a tanulók téli-kabátban, dideregve kényszerülnek a hallottak befogadására. Beszélhetünk-e esztétikai nevelésről addig, amíg iskolánk külső-belső falai ütöttek, kopottak, amíg az iskola udvarát és környékét düledező, vagy éppen a talajon fekvő kerítés övezi, melyen a falu állatai szabadon ki- és bejárnak.

Mennyi időt rabol el a tanteremben elhelyezett rossz kályha, amikor a folytonos széngázkiszívárgás következtében a gyakori szellőztetés miatt megszakad a tanítás menete.

Mennyi bosszúság és kellemetlenség adódik abból, ha a takarító nem kapja meg kellő időben a bérét, aminek következménye a felmondás, majd lőtás-futás új szegődményes felkutatásáért, amely ismét csak zavarólag hat az oktatás menetére.

A felsorolt esetek csak a legszembeszökőbbek. Nem azt akarom mondani, hogy azok iskoláinkban gyakori jelenségek, de azt merem állítani, hogy előfordultak és ha *igazgatóink, mint költségvetési felelősök* nem állnak, vagy nem fognak állni ezen a téren is hivatásuk magaslatán, akkor a legközelebbi Országos Pedagógus Konferencián ismét olyan panaszok fognak elhangzani, mint 1954. novemberében: „Vannak iskolák, ahol sem a tanévnyitáshoz szükséges napló és nyomtatványok kifizetésére, sem padlóolaj, kréta beszerzésére, táblák befestésére nem volt a tanácsnak pénze, mondván, hogy nem fizették be az adókat. Nem egy iskolánál évek óta a tatarozás nem történt meg. Az iskola-épület lassan tönkremegy, ami nemcsak anyagi, hanem erkölcsi kár is. Az iskolatakarító a csekély díjazás miatt feladatait nem végzi el, így a tanítónő kénytelen ezeket a munkákat a gyermekekkel együtt végezni, s így a gyermekeket nem várja meleg iskola, stb.”

Az 1954—55-ös tanévnyitó utasítás feladatul tűzi ki: „Az iskolák igazgatói törekedjenek arra, hogy iskoláikban a tervezett beruházások, tatarozások megvalósuljanak, ellenőrizzék a végzett munka minőségét, fordítsanak nagy gondot a költségvetésnyújtotta lehetőségek kihasználására!”

Világos, hogy igazgatóink az állami erőforrások gazdaságos felhasználása nélkül az oktatás és nevelés célkitűzéseit nem valósíthatják meg. Be kell valtanunk, a legtöbb esetben — eddig — megelégedtünk azzal, hogy a tanács által időnként és meglehetősen rendszertelenül lehívott pénzeket úgy és olyan időközökben használtuk fel, amikor már az időből kifutottunk, vagy olyan esetek is voltak, amikor a tanács hivatkozva a nagyméretű adóhátralékokra, lehívást egyáltalán nem is eszközölt.

Határozott javulás mutatkozott már az elmúlt 1954-es évben, amikor a Központi Vezetőség határozatának iránymutatása szerint a megyei, járási oktatási osztályok, a megyei, járási pénzügyi csoportokkal egyértelműleg szívügyüknek tekintették az iskolák anyagi ellátottságának biztosítását. Iskolánkról elmond-

hatom, hogy a költségvetési összegeket időben, és a legcélszerűbb módon használtuk fel. *Időben*, mert a külső és belső tatarozás, kifestés, a téli tüzelő 50%-ának beszerzése szeptember hónapban történt meg. *Legcélszerűbb* módon úgy gazdálkodtunk, hogy a takarékoság elvét szemel előtt tartva csak az előirányzott szükségletekre használtuk fel a hitelkeretet. Ezen eredményekhez hozzásegített bennüeket a helyi tanácselnök elvtárs agilitása, ki a folyó munkálatokat nap, mint nap ellenőrizte.

Felmerül most az a kérdés, hogy mi az igazgató tennivalója a költségvetésben biztosított összegek időbeni és legcélszerűbb felhasználását illetően. Szerény meglátásom szerint mindenekelőtt a legbensőségesebb és legszorosabb kapcsolat a tanáccsal. Ez a viszony biztosítja, hogy az igazgató eredményes munkát végezhesen. Majd felméri a szükségletet és helyet kér a költségvetés tárgyalásánál, mert az igazgató az iskola „gazdája”, ő tudja legjobban, hogy a költségvetési összegeket milyen mértékben és sürgősségi sorrendben ütemezzék. A helyes ütemezést a multban sokszor elhanyagoltuk, s ebből sok gazdálkodási zavar támadt. *A költségvetés mozzanatáról (tételenként) maga is felfektet egy naplót, melynek bevételi és kiadási rovatai vannak.* Ennek a pontos kezelése révén állandóan tiszta képet kap a tanács kezelésében lévő pénzügyi helyzetről.

A lehvási időt megelőzőleg felhívja a tanács figyelmét a lehvás esedékességére, s amennyiben ez késne, kutatja az okát.

Különösebb nehézségek az év elején mutatkoznak ezen a téren, amennyiben az adók befizetése eléggé vontatott.

Itt ismét szerephez jut az igazgató, amennyiben a pénzügyi állandó bizottsággal egyetértve, tanácsuléseken, szülői értekezleteken hangot ad ennek. Igyekszik meggyőzni a szülőket az adófizetés fontosságáról, mielőbbi teljesítéséről ama szép jelmondat felhasználásával, hogy: „Az iskolát és odajáró gyermekeket szeretni egy és ugyanaz!”

Fel kell hívnom a figyelmet azonban arra is, hogy mikor az iskola üzemeltetését a községi tanács számláján lévő hitel elégtelensége akadályozza, azonnal tegyünk jelentést a járási tanácshoz. A járási tanácsnak azonnal el kell járnia a pénzügyi osztálynál, amely a felelősség felvetése mellett a hitelellátás folyamatosságát biztosítja.

Nálunk a kisiparosok részére biztosítható munkálatok kiadását a Végrehajtóbizottsággal egyetemben versenytárgyalás alapján szoktuk végezni, melyről jegyzőkönyvet veszünk fel, és annak alapján ellenőrizzük a munkálatok folyását és vesszük át a minőség alapos ellenőrzése után.

Ez az eljárás folyamat tart egész évben — természetesen azzal megtoldva, hogy havonként egyeztetem a naplót a tanácsnál elfekvő s a beütemezéseket tartalmazó főkönyvvel.

Nem mulasztom el, hogy a végrehajtóbizottsági, de a tanácsuléseken is beszámoljak az iskolában folyó, vagy a következőkben sorrakerülő munkálatokról és a pénzügyi helyzetről. Így a község lakossága is állandóan tájékozva van az iskola ellátottságáról.

Úgy érzem, hogy ezek az igazgató legfontosabb teendői a költségvetési összegek helyes és időbeni felhasználását illetően. Ezek lelkiismeretes ellátása biztosítja az iskolánk anyagi fejlődését és így a kormányzatunk által hozott anyagi áldozatok oda fognak jutni, megfelelő időben és rendeltetéssel, ahova azokat irányították.

Kerekes Géza igazgató,
Görcsöny.

Igazgatók az iskolák patronálásáról

A Magyar Dolgozók Pártja Központi Vezetősége a közoktatás helyzetéről és feladatairól hozott határozatában a Szabad Nép terjedelmes cikkben foglalkozott az iskolák és üzemek közötti jó kapcsolatok kialakításával — az iskolák patronálásával. Ezzel ismertté tette egész országunk népe előtt e fontos kérdést. Számos szép példáját találhatjuk megvalósítva máris szerte az országban.

A tanévnyitó rendelet újból hangsúlyozta, hogy az iskolák az állam által biztosított támogatás mellett támaszkodjanak bátran a társadalmi segítségre — a patronálószervek támogatására. Ilyen előzmények után látott iskolánk is ahhoz, hogy megnyerje a pécsbányatelepi bányauzem segítségét.

Első ténykedésünk az volt, hogy a nevelőkkel, úttörővezetőkkel megtárgyaltuk, hogyan építsük ki a jó kapcsolatokat. Megszületett a terv és kivitelzésre is került.

Egy délután a műszakváltás szünetében — amikor a széntől fekete arcok figyelmesen fordultak az üzem igazgatója, műszaki vezetői felé az akna előcsarnokában és megtárgyalták a több szénért folytatott harc új lehetőségeit — lassan, szinte észrevétlenül előttük termett az iskola énekkara, táncsoportja, a kedves gyermeki közvetlenséggel énekel, szavallattal, tánccal vidította fel a bányászarcokat, s buzdította új előfeszítésre őket.

Más alkalommal 2—3 főből álló köszöntőbrigádok keresték fel a termelésben kitűnt dolgozókat, és virágcsokrokkal kedveskedtek nekik. Nem egy komoly teljesítmény indítékát jelentette az ilyen látogatás sztahánovistáknál, élenjáró dolgozóknál.

Az iskola igazgatósága az üzem igazgatójától elkérte a termelésben élenjárók neveit, s ezek tevékenységét, köztetteit jellemnevelő rajgyűléseken felhasználta. Ezekre a rajgyűlésekre meghívtuk a kitűnt dolgozót s az üzem vezetését is.

A hagyományos Bányásznapon iskolánk tanulói és nevelői együttesen készültek a kitüntetettek ünneplésére, és résztvettek a hősi halált haltak bányászemlékműve megkoszorúzásánál is.

Az említett tények és az, hogy iskolánk minden megmozdulására meghívtuk az üzem vezetését, funkcionáriusait, szükségtelemné tették a patronálás különös hangsúlyozását.

Az üzem vezetősége a Párttal és a Bányászszakszervezettel együtt az iskolát magáénak érzi és minden vonatkozásban segíti, támogatja.

Ennek a támogatásnak igen szép példáját adta az elmúlt tanévben, amikor az iskola tatarozására 16 ezer forintot fordított. A szokatlanul hideg téli hónapokban szénrel és fával biztosította a zavartalan tanítást.

Számos esetben a szükség szerint ingyen fuvarokat bocsátott rendelkezésünkre. Tornafelszerelésünket anyag juttatásával egészítette ki.

Az építsük, szépítsük mozgalmat vörös salak juttatásával támogatta. A biológiai oktatás eredményesebbé tételéhez botanikus medence építésével járult hozzá.

Az iskolának ajándékozta a 700 négyszögöl gyümölcsös termését, melynek jelentős részét a bányászgyermekek fogyasztották el, másrészét az iskola felszerelésének gyarapítására fordítottuk.

Rendelkezésünkre bocsátja a tornatermét, melynek fűtéséről, takarításáról gondoskodik. Biztosítja a melegvizet a tornászás után.

Az említett tények korántsem ölelik föl az üzem által nyújtott segítséget, de hozzávetőleges számítással is megállapíthatjuk, hogy több ezer forintos anyagi segítségről számoltunk be.

Az anyagi segítségen kívül a jó kapcsolat az iskola és az üzem között feltétlen hatással van az iskola és a szülői ház közötti jóviszony kialakításában is — ennek pedig igen nagy szerepe van az iskola oktató-nevelő munkájának eredményességében.

Krivanek Vilmos

a pécsbányatelepi ált. isk. igazgatója.

Néhány évvel ezelőtt, hogy alkalmam volt a fővárosi iskolákat látogatni, tapasztaltam a patronálási mozgalom jelentőségét. Nem minden irigység nélkül állapítottam meg, mennyivel jobb helyzetben vannak ezek az iskolák, mint mi. Mennyivel több lehetőség kínálkozik számukra könyvtár-, szertárfejlesztésre, mint nekünk. Az iskolák hatalmas, nagy üzemek szomszédságában vannak, honnan minden támogatást megkaphatnak. Nem is gondoltam arra, hogy nálunk is megvannak a támogatáshoz szükséges erők, csak körül kell nézni, csak be kell szervezni ebbe a munkába ezeket a meglévő erőket. Egy-egy alkalomra eddig is sikerült megnyernünk a különböző társadalmi és tömegszervezeteket. Hiszen az évvégi jutalmazásokra minden különösebb nehézség nélkül sikerült 7—800 Ft-ot biztosítanunk jutalomkönyvekre. Megvolt az alap, formába kellett önteni, kibővíteni, az eddigi kampánymunkát rendszeressé kellett tenni.

Múlt évi tanévzáró ünnepélyünkön történt, hol beszámolómban megemlékeztem az iskolánkat támogató szervekről, a tsz elnöke sértődve vetette szememre, hogy az ő segítségüket nem kértem a jutalmazásokhoz, pedig ők sem sajnálják a segítségnyújtást az iskolától. Ez ejtett gondolkodóba, adta meg az indítást a patronálás megszervezéséhez, a tanévnyitó rendelet pedig elhatározásomban megerősített.

Tanévnyitás előtt az első negyedéves munkatervünk egyik fő feladatának a patronálás megszervezését tűztük ki. Nem akartunk csak papirosmunkát végezni. Nem akartuk, hogy csak aláírás és pecsét legyen a papiroson és el van intézve a patronálási mozgalom. Az akartuk, hogy a tsz-nél a taggyűlés tárgyalja meg a vállalást. Minden tsz tag érezze külön-külön is, hogy ő is szerződésre lép az iskolával. Az iskola ügyét érezzék a maguk ügyének is. Az iskola minden munkája érdekelje őket. Lássák meg, hogy az iskola gyermekük második otthona. Nem egy dolgozó keresett fel bizalommal azóta bennünket, hivatkozva a közöttünk fennálló szoros kapcsolatra.

Az iskola nevelőtestülete vállalkozott arra, hogy a patronáló szervezet támogatja minden sürgős irodai munkájukban, számadások végzésében, kultúr munkákban, rendezvényekben, előadásokra, tanfolyamokra a nevelőtestület tagjai közül előadókat biztosít. Felajánlottuk úttörőcsapatunk, ének- és zenekarunk közreműködését ünnepélyeiken és rendezvényeiken. Műsorunkkal minden alkalomból rendelkezésükre állunk. Minden, az iskola által rendezett ünnepeinkre a patronáló szervezet külön is meghívjuk.

Farkas Károly

véméndi ált. isk. igazgató.

Szakrendszerű oktatás a villányi járásban

„1960-ig az ált. iskolákban lehetőség szerint meg kell valósítani a szakrendszerű oktatást nemcsak a városokban, hanem a falvakban is.” (K. V. határozatából.)

Szocializmust építő hazánkban elsőrendű feladat a volt uralkodó osztályok műveltségi monopóliumának megdöntése után valamennyi dolgozó műveltség: színvonalának emelése. Ezt a feladatot a kötelező nyolcosztályos általános iskola bevezetésével a közép- és főiskolák kapuinak szélesre tárásával a dolgozók szüleinek gyermekei előtt, és különböző tanfolyamok tízezereivel értük el.

A hatosztályos elemi iskolák helyén az általános iskolák kiépítése nagy feladatot jelentett. Több ezer új nevelőre, új tantermekre, sok iskolafelszerelésre volt szükség.

Az általános iskolák kiépítésének nehézségei nem egyformán mutatkoztak falvakban és városokban. A városokban a polgári iskolák és gimnáziumok alsó négy osztályának helyébe szervezett általános iskolák kiépítéséhez volt meg a legtöbb adottság. Nehezebb feladat volt a városi és nagyobb falusi elemi iskolák felfejlesztése nyolcosztályos általános iskolává. A feladat megvalósítása az alacsony tanulólétszámú falusi iskolákban csak úgy volt megoldható, hogy az egymáshoz közelfekvő kis tanulólétszámú iskolák felső tagozatát egy oktatási egységbe vontuk körzeti iskolák felállításával. A körzeti iskolákban a nevelők ideológiai és szakképzésével, a tárgyi feltételek megvalósításával teremtettük meg az általános iskolai oktatás lehetőségét, amely eredményeiben eltünteti a falusi és városi oktatás közötti különbségeket.

A nemes cél megvalósítása hosszú évekre nagy feladatot ró oktatásügyi szerveinkre.

Az alábbiakban leírom, hogy miképp igyekezett a Villányi Járási Tanács Oktatási Osztálya megvalósítani a körzetesítéssel együttjáró feladatokat.

Járásunkban 1951 őszén 5 körzeti iskolában indult meg az oktatás. Az öt körzeti iskolába 11 tagiskola felsőtagozati tanulói jártak. A következő évben Kiskassán új körzeti iskolát kellett létrehozni az addig iparvasúton beszállított tanulók számára a közlekedés megbízhatatlansága miatt.

Az újonnan létesített körzeti iskolák közül Bezedekre a MÁVAUT-tal történt tárgyalás alapján iskolabusszal jártak be a tanulók. A délutáni hazaszállítás időpontja nem volt pontos. Így ez a bejárás mód nem oldotta meg teljesen a bejárás problémákat.

Kérésünkre a Pécsi MÁV Üzletigazgatóság egy tolatómozdony felhasználásával egy reggeli és egy tanítás utáni iskolajáratot állított be. Így a villányi iskolába a tanulók a tolatómozdony igénybevételével, a „Mukival” járnak be. Egy-egy járatban 24 km-t tesz meg a „Muki”. Az iskolások bérletének összege alacsony, több ízben segínyt is kaptak a rászoruló tanulók. Három tagiskolából gazdasági vasúton egy módosított menetrendű kisvonat a „Pöfögő” hozza és viszi a tanulókat.

Az 1953—54-es tanév kezdetén hét körzeti iskolába jártak felsőtagozati tanulóink, ezzel a felsőtagozati tanulóink 95%-a szakosított oktatásban vett részt.

Ezek a számok önmagukban igen szép eredményről tanúskodnak, de érdekes a kérdést közelebbről is megvizsgálni! Milyen volt a tagiskolákból bejáró

felsőtagozati tanulók tanulmányi eredménye, milyen magas volt a hiányzás, milyenek voltak a bejárás körülményei, milyen eredményes volt a tanulók nevelése, mekkora volt a létszámcsökkenés az I—VIII. osztályok között? A kérdés alaposabb vizsgálata alapján a számszerint igen szép eredmények mellett nem volt meg a kívánt tartalom. A bejáró tanulók tanulmányi eredménye alacsonyabb volt a körzeti iskolák székhelyén lakó tanulóknál. Az elég liberális osztályozás mellett is 2—2,5 volt, szemben a helybenlakó tanulók 3—3,6 átlagával. A rossz idők beköszöntésével több iskolánál 15—20 nap volt a hiányzási átlag. A bejáró tanulók magatartásában igen nagy hiányosságok mutatkoztak, a bukási százalékuk szemben a helybenlakó tanulók 11%-ával 25%-ra szökött fel. Ennek következtében a VIII. osztályt a bejáró tanulók 55%-a végezte csak el.

A hibák okai a következők voltak:

A bejárás (átlagban 3—4 km-ről) a tanulók számára megterhelés. A napi másfél-kétórás út fárasztó volt és a tanulók idejét is elvette. Esős, havas időben a tanuló egy része megbetegedett és nem járt iskolába. Az indokolt hiányzók mellett a tanulók egy része (a legjobban oktatásra, nevelésre szorulóknak) gyakran otthon maradtak. Az igazolatlanul hiányzó tanulók megbüntetése nehéz feladat volt, mert sok esetben nem lehetett megállapítani a hiányzás jogos, vagy jogtalan voltát. Ez a tanulmányi eredmény romlásához, az iskolai fegyelem lazulásához vezetett. A bejáró tanulók magaviseletének ellenőrzése az utazás ideje alatt nem lehetett mindig alapos. Ez pedig a tanulók magatartását befolyásolta kedvezőtlen irányban.

Ahol az előbbi hibák nem mutatkoztak nagyobb mértékben, bebizonyosodott, hogy ez az út jó, csupán másképp kell járnunk rajta.

Az idő sürgetett, tenni kellett valamit. A kérdés megoldásában Rejtő János bezedeki igazgatóé az úttörő érdem. Iskolájába három tagiskolából járnak tanulók. Két tagiskola tanulóit 4 és 6 km távol laknak. Természetesen télen sok volt a hiányzó tanuló. Ennek következményeként alacsony tanulmányi eredmény, illetve laza tanulmányi fegyelem. Egy bejáró tanulója az iskola székhelyére költözött télre. Ennek a tanulónak magasabb lett a tanulmányi eredménye, mint bejárása idején, vagy mint gyakran hiányzó társaié.

Ez adta az ötletet. A többi a nevelés ügyének szeretetéből, a művelt, szocialista embertípus kialakításának vágyából, szilárd elhatározásból született.

Erre a célra Rejtő elvtárs két épületet szerzett, a megyei oktatási osztály ágyakat, ágyneműt és bútortartot juttatott.

A bezedeki diákothonban az évvégi számvetés megmutatta a bentlakásos tanulóthon eredményeit. Tapasztalataink ismét bővültek: a körzeti általános iskolák mellé, ahol a tanulók bejárása nehézkes, vagy nem megoldható, bentlakásos tanulóthonra kell szervezni a bezedeki mintájára.

Az oktatási osztály dolgozóinak munkakedvet adott a bezedeki példa, hogy ilyen megoldást keressünk másutt is. Magyarbólyon 1954. februárjában a volt rendőrség üresen álló épületét igényeltük hasonló célra. Novemberben a bere-mendi Vörös Csillag ÁG. Károlymajori Üzemegységétől kölcsönkapott felszereléssel 50 bejáró tanuló talált otthonra Magyarbólyban a nevezett épületben. A téli szünet után a lapáncsai, károlymajori, kislippói tanulók mellett az illocskai felsőtagozati tanulók is itt laknak. *Igy a körzetesítés eredménye 97.2% a felsőtagozatban.*

Újpetrén hasonló célra igényeltünk épületet, miután iskolai napköziotthon keretét pótköltségvetésben a Megyei Tanács Oktatási Osztályának közbenjárás-

sára a Megyei Pénzügyi Osztály engedélyezte. Itt átmenetileg fogunk a peterdi iskola felsőtagozatába járó tanulói részére tanulóotthonot felállítani. Átmenetileg, mert a peterdi iskola a jövőben az egerági körzeti iskolához fog tartozni. A kisbudméri felsőtagozati tanulókat idiglenesen Magyarbólyon helyezük el, *azzal a járás körzetesítése 100%-os lesz.*

A tanulóotthonok felszerelése nagy gondot igényel. Ezen a téren a Megyei Tanács Oktatási Osztálya komoly segítséget adott azzal, hogy tanulóotthoni felszerelést juttatott. Az Oktatásügyi Minisztérium közbenjárására a Budapesti III. sz. Közékeztetési Vállalattól is kaptunk nagyobb mennyiségű felszerelést. Így az AG-tól kölcsönzött felszerelési tárgyakat hamarosan vissza fogjuk tudni szolgáltatni.

A tanulóotthonok felállítása megvalósítható. A szülők többsége már kezdeményez is ebben. A szülők számára nem jelent külön anyagi megterhelést gyermekük tanulóotthonban való elhelyezése, mert egy tanuló egy napi teljes ellátása kb. 2—2,50 Ft-ba kerül. Ha a tanuló a családban marad, akkor is legalább ennyibe kerül ellátása, nem is számítva a bejárás miatt a fokozott ruha, lábbeli beszerzésének költségeit. A Károlymajori Állami Gazdaság naponta 1.50 Ft hozzájárulást fizet tanulóként a tanulóotthonnak.

Az iskola oktató-nevelő munkája szempontjából is előnyös a növendékek tanulóotthoni elhelyezése. Tapasztalat szerint 0.5—1-el emelkedik a tanulók átlageredménye a felügyelet miatt. A tanulókból közösséghez alkalmazkodó, benne dolgozó és közösséget megbecsülő ember válik, mert a tanulóotthonban már szoros közösségben él. Javul a tanulók magatartása is, mert nincsenek a bejárással együttjáró „jó alkalmak” a tanulóknak a fegyelmezetlen viselkedésre. Nem érvényesülnek annyira az esetleges otthoni és az iskola nevelésével ellentétes ráhatások. Az eredmények főleg a rossz otthoni környezetben élő tanulóknál látszanak meg.

A kis falvak „kis magyarjainak” a körzeti iskolák székhelyén működő tanulóotthonokban való bentlakása a jelen körülmények között a falusi alaposabb oktatásnak és nevelésnek még nehéz, de egyre szebb és eredményesebb útja.

Müller György

Villányi Járás Okt. Oszt. vez.

Egy osztályközösség kialakítása és fejlődése

(Onszágos és megyei pályázaton jutalmat nyert tanulmány.)

(II. rész.)

A tanulók belső világának, világnézetének formálásában jelentős része van az olvasásnak. Eppen ezért az egyik éveleji osztályfőnöki óra a helyes olvasással foglalkozott. Vázlata: (az osztályfőnöki órákra is vázlattal kell felkészülnünk, hogy munkánk tervszerű legyen!)

Az olvasás haszna. Miért olvassunk?

1. Ismereteinket gyarapítja, világ- és emberismeretünket szélesíti: tanít. (Gorkij: „Az olvasás az emberismeret tudománya.”)
2. A jó könyv jellemünket is formálja: nevel. (Gorkij: „Mindazt, ami bennem jó, a könyveknek köszönhetem.”)

3. Íráskészségünket fejleszti: megtanít a szép magyar beszédre és írásra és mindenekelőtt a művészi szép élvezetére. (Gonkij: „A könyv olyan, mint a jó kert, mindent megtaláltok benne, kellemeset is, hasznosat is.”)

Mindezt az „Egri csillagok“-ból, mint konkrét példából kiindulva közösen állapítottuk meg, s a regény két rövid részletét fel is olvastam a tanulóknak.

Hogyan olvassunk?

1. tervszerűen,
2. elmélyülten, gondolkodva,
3. kedvező körülmények között,
4. olvasmányaplót vezetve.

Mi legyen az olvasmánynaplóban?

1. a mű címe, szerzője,
2. rövid cselekmény-összefoglalása,
3. főbb szereplőinek tömör jellemzése,
4. eszmei mondanivalója,
5. legszebb részlete (megokolással: miért legszebb?)
6. legjellemzőbb költői szépségei,
7. megjegyzésre méltó idézetek.

Mit olvassunk?

Ertékes, időtálló hazai és külföldi írókat.

Címek a tanulók számára:

- a) Hazai szerzők: (Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Móricz, Móra, Tömörkény, Veres Péter, Szabó Pál, Aczél Tamás, Nagy Sándor.)
- b) külföldi haladó nyugati írók művei: (Swift, Victor Hugó, Dickens, Mark Twain.)
- c) orosz és szovjetorosz szerzők: (Puskin, Gogol, Tolsztoj, Gorkij, Osztrovszkij, Makarenko, Fagyevjev, Polevoj.)

Az óra befejezéseként végignézzük még egyszer a hármas szempontot: miért, hogyan és mit olvassunk?

Eddig az óravázlat, melynek elkészítéséhez jó segítséget nyújtott Dallos György és Makay Gusztáv: *Hogyan olvassunk?* c. kis könyve. Az óráról, amelyen jelen volt az Oktatási Osztály Továbbképzési Csoportjának vezetője és a magyar nyelv szakfelügyelője, a sajtófelelős tollából a következő cikk jelent meg a faliújságon:

A helyes olvasásról.

Az elmúlt osztályfőnöki órán a helyes olvasásról beszélgettünk. Az osztályfőnök elvtárs arról beszélt, hogy miért, hogyan és mit olvassunk. Azért kell olvasnunk, mert az olvasás ismereteinket gyarapítja, jellemünket formálja, kifejező készségünket és stílusunkat fejleszti.

Hogyan kell olvasnunk? Tervszerűen és elmélyülten. Olyan körülmények között, amelyek lehetővé teszik az elmélyült olvasást. (Tehát pl. nem étkelés közben!) Helyes, ha olvasmányi naplót vezetünk a következő adatokkal: a mű szerzője, címe, az olvasás időpontja, a mű fontosabb szereplői, témája, idézetek, szép és általunk is felhasználható stílusesszéközök. (pl. díszítőjelzők, hasonlatok, stb.)

Sokat kell olvasnunk. A magyar írók könyvei közül főleg Gárdonyi „Egri csillagok” c. regényét olvassák el azok, köztük én is, akik még nem olvasták, de Mikszáth, Móricz, Jókai, Dickens, Swift, Mark Twain könyvei, valamint a szovjet szocialista realista regények elolvasására is legyen gondunk.

Azt hiszem, hogy sok haszna lesz ennek az órának. Azok a fiúk, akik eddig keveset olvastak, belátták, hogy ha olvasunk, akkor szórakozva tanulunk. Felolvasott szép részletei miatt én is elhatároztam, hogy sürgősen elolvasom az „Egri csillagok“-at. Sz. I.

(A cikk írója 2 hét múlva örömmel közölte, hogy a regényt elolvasta, nagy élmény volt számára, s főleg azt tudatosította benne, hogy a hazáért nem beszélni, hanem tenni kell. Íme, hogyan érvényesült az aktív hazaszeretetre nevelés!)

A szükséges mértékben csak az tud olvasni, aki idejével jól gazdálkodik. Ezért egyik osztályfőnöki óránkon a helyes időbeosztás kérdését, a napirend szükségességét, és ami ezzel kapcsolatos: a tanulás helyes módját tisztáztuk. Kb. a következő napirendben állapodtunk meg:

3 óráig szabad idő, pihenés.

3—5-ig tanulás (először a nehezebb tantárgyak, az írásbeli elvégzésével együtt).

5—6 óráig uzsonna, szabad idő, séta, segítség otthon stb.

6—7 óráig tanulás, majd vacsoráig olvasás.

Vacsora után olvasás, szórakozás, kedvtelés szerinti foglalkozás.

Legkésőbb este 10 óraker lefekvés.

Reggel idejében kelve: leckeismétlés.

A napirendre szoktatás éppen olyan nehezen ment, mint pl. az olvasmányi napló használatára nevelés, pedig a napirendet az egész életre szóló szokássá kellene fejleszteni. „A napirend annak a készségnek nevelése, hogy időben végezzünk el minden munkát. Arra tanít, hogy minden munkát, tetszőt és nem tetszőt egyaránt végezzünk el“ — írja egy szovjet pedagógus.

A hosszúra nyúlt téli szünet után beszámolójában elég sok tanuló őszintén bevallotta, hogy nem élt napirend szerint, inkább az „ahogy esik, úgy puffan“ jellegével telt el az ideje. Persze, a kényelemszeretetet nagyon nehéz legyőzni, ebben rejlik az olvasmányi napló vezetésétől való húzódozás főoka is. A téli szünet előtti utolsó osztályfőnöki órán a szünet okos felhasználásáról beszélgettünk, megfelelő szempontokat is kaptak a tanulók. A szünet utáni első órán aztán írásban számoltak be a tőltétekről a következő kérdésekre:

1. Milyen könyveket olvasott? (Szerző, cím.)
2. Melyik könyv tetszett legjobban?
3. Kapott-e karácsonyra könyvet?
4. Milyen rendszeres szórakozásai voltak?
5. Volt-e napirendje, valamilyen időbeosztása?
6. Hányszor volt moziban, milyen filmeket látott?
7. Hányszor volt színházban? Mit látott?
8. Kivel találkozott, szórakozott legtöbbször?
9. Mennyi időt fordított pihenésre, alvásra? (Kb. mikor kelt és mikor feküdt?)

A feleletek sok érdekes és írójukra jellemző adatot tartalmaztak. Legkelendőbbnek 2 előírt háziolvasmány bizonyult (a tanulók érdeklődését előzőleg felkeltettük már). „A Noszty-fiu esete Tóth Marival“ c. regényt 18, a „Légy jó mindhalálig“-ot 12 tanuló olvasta. 6-an olvasták Gárdonyitól „A láthatatlan ember“-t, négyen-négyen „A Pálutcai fiúk“-at és a „Szent Péter esernyője“-t. (Többen megvették az Olcsó Könyvtár sorozatában.) Hárman-hárman „A köszívű ember fiai“-t és „Az ifjú gárdá“-t. Egyébként egy regiment könyvcímet hozott össze a 44 tanuló, de korántsem egyforma mértékben. A tanulók többsége 4—5 könyvet olvasott. A maximális teljesítmény 12 könyv olvasása volt egy, az irodalomért őszintén lelkesedő tanuló részéről, de akadt olyan fiú is, aki mindössze 1 könyvet olvasott, moziban és színházban nem volt, s így igen szegényes kulturális táplálékban részesítette önmagát. Egy-két tanuló több ponyvát olvasott, nem halt meg tehát a ponyva, legfeljebb nem vailják be, de a mese sem halt meg: egy tanuló több mesekönyvet olvasott! Három tanuló Jókai-lázban égett, 5—6 könyvet is olvasott tőle. A legolvasottabb írók Jókai, Mikszáth, Gárdonyi és Verne voltak. Költők alig szerepeltek a listán. Néhány tanuló különleges érdeklődésére volt jellemző egy-egy olvasott könyv pl. Lányi: Operakalauz, Thanoffer: Kongó, Gáspár Ferenc: A föld körül. (Ketten is olvasták, egy-

mástól függetlenül) Filippo Eredia: A légkör titkai, Boriszlov: A kezdő rádióamatőr, Jeges: Kis fizikusok kincsesháza, Önismeret-emberismeret. — Az osztály legidege-
sebb tanulója Völgyesy: Lelki táplálék — testi táplálék c. könyvét tanulmányozta.
Jobb forrást is kereshetett volna. Egyik jeles tanuló listája: Mikszáth: A Noszty-fiú
esete Tóth Marival, Kosztolányi: Aranysárkány, Pacsirta, Rostand: Cyrano de Ber-
gerac, Stendhal: Vörös és fekete, Beaumarchais: Figaro házassága. Legjobban az
Aranysárkány tetszett neki. Érthető, ez áll hozzá legközelebb, mert a diákélettel
foglalkozik.

Karácsonykor 44 tanuló közül 29 kapott könyvet, mégpedig 20 egyet, 4 kettőt,
3 hármat, 1 négyet, egy pedig 20 kötet Jókait. Általában értékes könyveket jut-
tattak a szülők gyermekeiknek. Néhány cím: Jókai: Rab Ráby, Csataképek, az
Aranyember (nem a sorozatot kapott tanuló listájából) Móricz: Légy jó mindhalálig,
Molnár, A Pál utca fiúk, Operák könyve, Fagyjev: Az ifjú gárda, Tizenkilencen,
Boriszov: A kezdő rádióamatőr, Petőfi összes költeményei, Arany János balladái,
Gárdonyi: Az öreg tekintetes stb.

A tanulók mozilátogatása közepes volt a téli szünet alatt: 4 tanuló ötször,
10 négyszer, 4 háromszor, 7 kétszer és 9 egyszer volt moziban. Nem látott filmet
9 tanuló. Ezek egyrésze olyan faluban lakik, amelyben nincs rendszeres mozielőadás.
Legnagyobb látogatottsága a „Tavaszi jégén“ c. filmek volt: 19 tanuló nézte meg,
köztük 1 négyszer. Utána a „Kiskrajcár“ következik 7 tanulóval, majd a „Hősök
tavasza és az „Álruhás szultán“ 5—5 tanulóval. A Makszimkát egy tanuló
háromszor nézte meg. (Falujában adták.) Színházba sokkal kevesebb tanuló jutott
el és sokkal ritkábban. Természetesen csak a pécsi tanulók jöhettek számításba.
Négy előadást látott 2 tanuló, hármat 1, kettőt 5, egyet 9. Nem volt színházban a
többhetes szünet alatt 26 tanuló, ez egy kicsit sok még akkor is, ha figyelembe
vesszük, hogy 12 tanuló falusi. A leglátogatottabb darabok: Leányvásár, (9 tanuló)
Luxemburg grófja (6) és a szilveszteri műsor (3). A tanulók színház iránti érdeklődése
még csak most van kibontakozóban. 1—2 év múlva biztosan sokkal pozitívabb ered-
ményt mutathatunk fel ezen a téren.

Ami a többi kérdést illeti: főleg a téli sportok (korcsolyázás, rödlizás, sízés)
szerepeltek rendszeres szórakozásként, de a ping-pongozást, sakkozást és rádiózást
is több tanuló említette. — Érdekes, hogy sok tanulónak nem az osztálytársai
közül kerül ki a legjobb barátja, hanem inkább az ált. iskolai volt osztálytársai
közül. Végeredményben jó az, ha gimnázista tanuló pl. technikumba járóval talál-
kozik legtöbbször, viszont jobban összeforrna az osztály, ha egymásban talál-
nák meg tagjai a legjobb barátokat. Biztos, hogy ilyen irányban lesz még fejlődés a
következő évek alatt. — A tanulóknak több, mint fele bevallotta, hogy nem volt
komolyabb napirendje. Nem volt rendszer a lefekvésben és felkelésben sem. Általá-
ban későn keltek, néhányan későn is feküdtek, tehát nem az egészséges megoldást
választották. Sok érdekeséget tartalmazott a tanulóknak ez a beszámolója, sok figyel-
meztetést az osztályfőnök számára, s feltétlenül hozzájárult a tanulók alaposabb
megismeréséhez. A tanulságokat egyik következő osztályfőnöki órán le is vontuk.

Köztudomású dolog, hogy a tanulók *tiszteletudása, jómodora* gyenge lábón
áll. „A gyengédség, udvariasság, figyelmesség igen messze esik attól, ahogyan sok
tanuló ma viselkedik. Különösen középiskolás tanulóink tartják „burzsoá csöke-
vénynek“ a legcsekélyebb udvariasságot is. Ezeket a tanulókat meg kell tanítani
helyesen, kulturáltan viselkedni“ — írja a Nevelők Lapja. Valóban, sok a baj ezzel
a kérdéssel, bár a tanulók túlnyomó része tudatlanságból modortalan. Egy jellemző
eset: Télen egy tizpercben egyik tanulóra, aki mindkét kezét mélyen besüllyesztette
nadrágja zsebébe, rászóltam: Csak nem fázol talán? — A tanuló így válaszolt:
Nem ám, a fenét! — Ez a tanuló egyáltalában nem szemtelenkedő típusú fiú, nem is
szemtelenkedés miatt válaszolt így, hanem modortalanságból. Egyszerűen nem vette
észre, hogy ez nem megfelelő hang. Ez a tanuló nem osztályombeli volt, az azonban
igen, aki megjelenvén egy hivatali helyiségben, nem köszönt, sapkáját sem vette
le, s meglehetősen nyegle módon viselkedett. Az esetet később — minthogy meg-
telefonálták az igazgatónak — nevelési szempontból alaposan kiaknáztuk.

Mik a leggyakrabban előforduló modortalanságok? A köszönés elmulasztása (különösen azoknak a nevelőknek nem köszönnek, akik nem tanítják őket) vagy meg nem felelő volta, beszélgetéskor a zsebedugott kezek zsebben hagyása, az egymással való beszédmodor, durvasága, a lízpercekben tapasztalható féktelenség, amely többször figyelembe sem veszi a jelenlévő nevelőt stb. Kétségtelen, hogy mindezen segíteni kell és lehet is. Mégpedig nemcsak beszéddel, hanem elsősorban jó példával, s a jó könyvek olvasására való szoktatással. Ha vannak a tanulóknak fölösleges energiák, pedig vannak, azokat csak hasznos foglalkoztatással vezethetjük le. Nem jó irányba vezette pl. a tanulókat az egyébként kitűnő „Rákóczi hadnagy“ c. film egy kijelentése. Mikor a fiatal legény kedvesével elvonul, egy öreg kuruc jelentősegteljesen utánuk kacsint, s ezt mondja társának: „Aki legény a csatában, az legény a csaláiban is.“ Ha a máskülönben derék munkát végzett szövegíró hallotta volna azt a nyers röhgést a fiúk részéről, s azt az éles vihogást a leányok részéről, amely ezt a kijelentést követte, bizonyára nagyon megdöbben volna. A „Rákóczi hadnagy“ e mondat nélkül is jó film marad, ez az egy mondat viszont erősen csökkenti tisztaszándékú nevelőhatásának értékét. Nem arról van szó, hogy üvegbúra alatt neveljük ifjúságunkat, ez eleve kudarcra ítélt próbálkozás lenne, hanem egyszerűen arról, hogy a felnőttek részéről minél több jó hatás és minél kevesebb rossz hatás érje.

Szükségesnek mutatkozott, hogy az udvariasság, jómodor és illemtudás kérdésének külön osztályfőnöki órát szenteljünk. Ezen az órán a tanulmányi vezetővel együtt az iskola valamennyi osztályfőnöke résztvett.

Mindenekelőtt megpróbáltuk a fenti fogalmakat tisztázni, ilyenformán: Az udvariasság másokkal szemben figyelmes, előzékeny viselkedés. A modor az a mód, amelyet valaki beszédében és egész viselkedésében használ. Az illem azt jelenti, hogy külső magatartásunk megfeleljen az emberi méltóságnak. Az illemtudás tehát társadalmi erény, ebben rejlik erkölcsi fontossága. Megemlítettük az etikettet is, a társadalmi érintkezés előírásos, merev formáinak rendszerét, amely a külső formának tulajdonít túlságos jelentőséget, s magával a lényeggel keveset törődik.

Ezután konkrét eseteket említettem az osztály életéből az udvariatlanságra és modortalanságra. Az udvariatlanság otthon kezdődik a szülők iránti helytelen viselkedéssel. Erre is voltak konkrét példáim néhány őszinte szülő jóvoltából. Egy édesanya, aki egyedül küszködik két gyermeke nevelésével, elmondta például, hogy amikor kamaszosan nyers fiára semmivel sem tudott már hatni, azt mondta neki: „Nézd, ha már nem hallgatsz rám, legalább tiszteld bennem az édesanyádat.“ A fiú válasza: „Mit tiszteljek azon, hogy véletlenül te vagy az anyám?“ — Sok kamasz azt hiszi, hogy otthon többet megengedhet magának, pedig, „amilyen otthon vagy, olyan vagy másutt is“. Aki otthon nem szokta meg rendesen használni az evőcszközöket, az máshol is visszaesik hibájába, ha mégannyira ügyel is.

Nagy emberek példáját idéztük, aki mélységesen szerették és tisztelték egyszerű szüleiket (Petőfi: István öcsémhez. A vén zászlótartó. Egy estém otthon. — József A.: Mama. — Móricz: Légy jó mindhalálig.)

Sportembert is idéztünk. Megemlítettem Ember Györgynek a rádióban elhangzott vasárnapi levelét, amelyik Bozsik Józsefről, a magyar labdarugó válogatott világhírű jobbfedezetéről szól, de nem a kitűnő futballistáról, hanem az emberről. Bozsik egyik nagyon szép emberi tulajdonságáról: édesanyja iránt érzett szeretetéről, amely abban is megnyilvánul, hogy külföldi útjai minden állomáshelyéről ír édesanyjának, s abban is, hogy szinte repül hozzá, ha hazaérkezik. (Ez a példa szinte nagyobb hatással volt a fiúk egy részére az irodalmiaknál. Ketten mindjárt jelentkeztek, hogy ők is hallották, nekik is nagyon tetszett.)

Felhasználtuk az órán az orosz nyelvben tanultakat is, „A fiú és az öregasszony“ c. olvasmányt és a „Villamoson“ c. képpel illusztrált tréfát. A képen két 10–12 éves fiú terpszkedik az ülésen, egyiknek ölében hatalmas futball-labda, mellettük áll fáradtan egy öreg néni, s megkérdi tőlük: — Gyerekek, az iskolában nem tanítanak benneteket udvariasságra? — A felelet: — De igen! Csakhogy most vakáció van! — Mi a tanulság? Az udvariasságot nem vethetjük le, mint valami

ruhát. A művelt ember mindig udvarias. De a jómodorú diák nemcsak a felnőttek, hanem társai iránt is udvarias (egymás megbecsülése, tisztességes úton történő segítése, emberhez méltó hangnem stb.).

Az óra befejezéseként három követendő szabályban állapodtunk meg azzal, hogy a faliújságra is felkerülnek:

1. Iskolában, otthon és mindenütt gimnazistához méltó módon viselkedünk.
2. Magatartásunkkal is segítjük nevelőink és társaink munkáját.
3. Tízperc alatti viselkedésünkkel, s az iskola nagyobb megmozdulásai alkalmával jó példát mutatunk.

Az osztályfőnök munkája a szülőkkel éppen olyan fontos, mint a tanulókkal való foglalkozás. Csakis az iskola és a szülői ház közti harmónia biztosíthatja a nevelői hatások egységességét, amely nélkül igazi eredmény a nevelésben nem érhető el. Ma már túl vagyunk azon az időn, amikor a szülők egyszerűen bizonyítványgyárat láttak az iskolában, amelybe szeptemberben beadják a fiúkat, s júniusban ugyanez a fiú bizonyítványostul jön ki belőle, de azért a szülők érdeklődése még nem kielégítő. A fogadóórák látogatottsága gyér. A tanév elején és vége táján tartottunk egy-egy osztályszülői értekezletet. A szeptemberin 14 szülő volt jelen (30 pécsi szülő van) s készséggel vállalkoztak arra, hogy az osztályt virágokkal látják el. Egy édesapa képereteket adott, amelyekbe azoknak az írónak és költőnek arcképét helyeztük el, akikkel az év folyamán foglalkoztunk. (Petőfi, Arany, Mikszáth, Ady, Móricz, József Attila.) Így osztályunk virágos, barátságos teremmé vált, egyike volt az iskola legcsinosabb osztályainak. Az osztály jelmondata is ott díszlett az egyik falon: „Küzdeni s győzni tanulj. Kell küzdeni s győzni hazáért” (Kölcsey).

A tisztaságfelelős feladata volt, hogy minden tanítás után tisztaság szempontjából végigvizsgálja az osztályt, s a tisztaság ellen vétők nevét az osztályfőnökhöz továbbítsa. A tisztaságban tanúsított magatartás beleszámított a magatartási érdemjegybe. Az osztály tisztasága a szülőket is érdekelte. Mikor a takarítószemélyzet megfogyatkozott létszáma miatt a fiúk elhatározták, hogy alapos nagytakarítást végeznek az osztályban, a munkát egy édesanya irányította.

A második osztályszülői értekezleten, május első felében már 29 szülő vett részt, többen vidékről jöttek be. Ezen beszámoltam az osztály életéről a következő szempontok alapján: 1. Tanulmányi helyzet. 2. Fegyelmi állapot. 3. Tisztaság. 4. Közösségi munka. 5. Az iskola és a szülői ház. — A beszámoló után tanácsokat kaptak a szülők a gyermekek évvégi ismétlődő munkájának ellenőrzéséhez, valamint gyermekeik nyári vakációjának helyes felhasználásához. Kértem a szülőket, hogy a tanulók „Ellenőrző könyv”-ét otthon gyakran ellenőrizzék, hogy az iskola értesítéseiről időben tájékozódjanak. Azt is közöltem, hogy április eleje óta minden osztályfőnöki óra után beírom a tanulók „Ellenőrző könyv”-ébe az azon a héten bármelyik tárgyból szerzett elégtelen érdemjegyeket. Az ilyen bejegyzéseket nem minden tanuló szereti megmutatni otthon, de ha tudja, hogy szülei hetente megnézik könyvecskéjét, nem próbálkozik esetleg hamis utakkal. — A szülők a másfélórás beszámoló és útmutató után, amelyre mindvégig feszülten figyeltek, problémáikkal, nehézségeikkel álltak elő, s igen termékeny beszélgetéssel telt el az értekezlet második fele. A 2 és 1/2 órás értekezlet végén az volt a kívánságuk, hogy jövőre több osztályszülői értekezletet tartsunk, mert ez érinti és érdekli őket legközelebről.

A tanveleji értekezlethez viszonyítva kétségtelen fejlődést jelentett a májusi, de még nem tartunk ott, hogy azt írhatnánk, amit egy Moszkvában tanító szovjet pedagógus írt: „A szülők gyakran látogatták az iskolát, rendszeresen aláírták a tanulók naplóját, ellenőrizték a házi feladatok elkészítését, gondosan megvizsgálták gyermekük táskájának tartalmát és csaknem teljes számban látogatták a szülői értekezleteket.” De ha nem vagyunk is még itt, erre haladunk.

Aránylag tanulmányi téren értünk el legkevesebb eredményt. 6—7 tanuló munkához való viszonyát nem sikerült megjavítani. A DISZ titkár, a tanulmányi felelős nem tudták kellő szuggesztív erővel bekapcsolni őket a munka ritmusába, nem volt

elegendő energiájuk arra, hogy meggyőzzék őket arról: nemcsak maguknak ártanak, hanem az osztály közösségének is. Egyikük-másikuk megpróbálkozott az évvégi „rohamtanulással“, de az egész évi kényelmeskedést ezzel már nem lehetett jóvátenni. A 6 bukott tanuló nagyon rontotta az osztály átlagát, de egyébként az osztályközösségben jól érezte magát. Egyikük sem akart hallani arról, hogy kimaradjon. Mindössze egy tanuló morzsolódott le félév előtt. Közepes eredménnyel jött az általános iskolából, saját bevallása szerint nem is akart tovább tanulni, de szülei erőltették, s az iskolában is rábeszéltek a továbbtanulásra, holott nála jobb tanulók sem folytatták tanulmányaikat.

Nem lesz érdektelen talán összehasonlítani rendűség szempontjából az ált. iskolai végeredményeket az I. gimnáziumi végeredménnyel.

	ált. isk.	I. gimn.
kitűnő	16	3
jeles	11	4
jó	14	12
közepes	3	14
elégséges	—	4
elégtelen	—	6

Első látásra azt a megállapítást lehetne levonni e statisztikából, hogy az ált. iskola általában enyhébben osztályoz. De nem egészen így van: általános iskolája válogatja. A Ped. Főisk. gyakorlójából pl. 7 tanuló jött, ezek statisztikája így fest:

	ált. isk.	I. gimn.
kitűnő	3	2
jeles	2	2
jó	2	2
közepes	—	1
elégséges	—	—
elégtelen	—	—

Ugyanez a helyzet a Fiume uti ált. iskolából jött 4 tanulóval. Egyik tanuló pl. közepes eredménnyel jött, meg is tartotta. Másutt viszont nagyok az eltérések, az értékelés és az igényesség tehát nem egyöntetű. A 6 bukott tanuló közül 2 jeles, négy pedig jó bizonyítványt hozott ált. iskolájából annak ellenére, hogy egyes tárgyakból még az alapfokú ismeretekben is magyafokú hiányosságok mutatkoztak náluk. Rendszerint az ilyen tanulók nem tudnak boldogulni aztán a gimnáziumban, mert egyrészt nem szoktak hozzá a rendszeres, komoly követelményeket is kielégítő szellemi munkához, másrészt éppen emiatt nincs elég energiájuk sem a fennálló hiányosságok kiküszöbölésére. De — szerencsére — akadnak tiszteletreméltó kivételek. Néhány tanuló példája azt mutatja, hogy falusi iskolából jött tanuló is kitűnő alapokkal rendelkezhetik, sőt felül is múlhat sok városi iskolából érkezőt. Miért? Mert szorgalmas, igyekvő volt a tanuló és jó munkát végzett az ált. isk. nevelő. Legjobb példa erre tanulmányi felelősünk, aki Magyarmeccskéről kitűnő bizonyítvánnyal jött, s most is jeles lett. Az orosz nyelvet mindössze egy évig tanulta, mégis jó érdemjegyet ért el — az orosztagozatú osztályban!

Bizonyítványosztáskor azzal bocsáthattam el tanítványaimat, hogy fegyelem, jó magatartás és tisztaságszeretet terén eleget tettek a kívánalmaknak. (A 43 tanuló közül szigorú mérték alkalmazásával is csak 9 kapott magatartásból négyes érdemjegyet nem is annyira fegyelmezetlenség, mint inkább tanulmányi köteleességek kisebb-nagyobb elhanyagolása miatt.) A tanulmányi helyzetnek azonban a jövő évben javulni kell. (A rendűség szerinti osztályátlag 3,23, a tantárgyak szerinti 3,55. Mindkettő magasabb az iskola átlagánál, tehát végeredményben itt is pozitív a helyzet, mégsem elégedhetünk meg vele, mert a tanulók egy része (kb. 10—12) többre is képes idei eredményénél.)

A tanulmányi téren mutatkozott bizonyosfokú elmaradás osztályfőnöki munkám néhány hiányosságára hívta fel a figyelmet: a jövő tanévben fokoznom kell a hospitálást, a családlátogatást, energikusabban ellenőrizni a tanulók mellékfoglalkozásait, jobban megszervezni a tanulópárokat, egyes tanulókkal többet foglalkozni egyénileg és fejleszteni a tanulók önkritikai készségét.

A hospitálás nagymértékben hozzásegít a nevelői eljárások egyöntetűségéhez. Az osztályomban tanító hat kartárs közül négyet kétszer, kettőt egyszer látogattam meg óráján a tanév folyamán. A tanévvégi osztályzásokor úgy éreztem, nem látogattam elégszer. Érdekes és tanulságos volt megfigyelni látogatásaimon, hogy a tanulók, akiket nyelvi oldalukról ismerek, mit tudnak, és hogyan adják elő tudásukat más jellegű órákon. A matematika órán végzett látogatásaim újból meggyőztek arról, hogy nincs unalmas tantárgy, csak érdekesen, színesen, találékonyssággal kell vezetni az órát. Érdekesek voltak a testnevelő órán tapasztaltak is, s alkalmat adtak arra, hogy osztályfőnöki órán a szellem és a test, az értelmi és testi nevelés összefüggéseiről beszéljünk azzal a céllal, hogy néhány túlzottan szellemi érdeklődésű tanuló testi ügyességét is igyekezzék fejleszteni, néhány jó sportoló pedig szellemi-ekben való jártasságát fokozza.

A családlátogatás éppen olyan szemnyitogató, mint a hospitálás. Ha a tanulók otthoni körülményeit is ismerjük, sokszor egészen másképp ítélniük meg őket, mint egyébként. Erről egy évvégi látogatásom győzött meg legjobban. Egy tanítványom a vizsgák előtti napon tüdőgyulladásban megbetegedett. Mivel szorgalmas, jól dolgozó és viselkedő tanulóról volt szó, a vizsgáztatások utáni napon a matematika tanárnővel kibusoztunk hozzá, hogy levizsgáztassuk, hogy ne kelljen a jövő tanév elején pótvizsgáznia. Általános iskolás kishuga fogadott, édesanyja munkában volt, egyik szobában a bátyja feküdt, a másikkban súlyos szívbaiban szenvedő apja. Nem fogom elfelejteni a viaszszárga arcú édesapa hálálkodó szavait, bágyadt kézszorításában rejlő őszinte köszönetét, miközben arról panaszkodott, hogy mennyire kínozza az a tudat, hogy fia nem kap a tanév végén bizonyítványt. Szinte rosszabbodott miatta az állapot. Mikor hazafelé mentünk, úgy éreztem, mindenképpen el kellett volna mennem ehhez a tanulóhoz, még akkor is, ha történetesen nem tanult vagy nem viselkedett volna jól a tanévben. — Jövőre elsősorban azokat a tanulókat fogom felkeresni, akiknek otthonában még nem jártam. A helyes az lett volna, ha az első tanévben valamennyit meglátogatom.

Igy telt el egy tanév: derűvel és borúval, eredményekkel és küszködésekkel. Nehézségei mellett sok szép is volt benne, a legszebb mégis az, hogy folytatása következik.

Szeptemberben...

Arató László,

a Nagy Lajos Gimnázium tanára.

A készségek kialakításáról

A KV-nek a közoktatás helyzetéről és feladatairól hozott határozata alapján. (Pedagógiai körökben újabban gyakran esik szó a készségekről). Az Oktatási Minisztérium az idei tanév főfeladatai között megjelöli az alapvető ismeretek és készségek elsajátítását. Az alábbiakban a készségek kialakításának néhány gyakorlati kérdésére szeretnék rámutatni. Először azonban tisztázni kell a készség fogalmát és az ismerettel való összefüggését.

Cselekvéseink kisebb rész-cselekvésekből, ezek pedig egyes mozdulatokból tevődnek össze. Ha a mozdulatok automatizálódtak, a tudatosság a minimumra csökken, — akkor készségekről beszélünk. A készségek tehát *cselekvéseink automatizálódott komponenseiből tevődnek össze*. Vegyük a kerékpározás példáját. A kerékpározás cselekvés. Rész-cselekvései: a hajtás, a kormányzás, egyen-

súlyozott ülés stb. Ezek mindegyike több mozdulatból tevődik össze. Pl. a hajtás, lábfej, boka, térdmozdulat stb.

Ha ezek a mozdulatok automatizálódtak, a tudatosság minimumra csökkent (de a mozdulat bármely pillanatban tudatossá válhat) és valamennyi automatizálódott mozdulat egy egységes, zökkenőmentes cselekvéssé rendeződött, elmondhatjuk, hogy kialakult a kerékpározás készsége.

Minden készség a tevékenység többszöri *ismétlése, gyakorlása* során alakul ki, mert lényegében a készség feltételes reflexek láncolata. Ezek egységes, sima, zökkenőmentes műveletté olvadnak össze.

A gyakorlás nem csupán egyszerű ismétlés. Fontos *tudnunk, hogy mit cselekszünk, cselekvésünket ellenőriznünk* és állandóan *javítanunk* kell.

Vegyünk egy iskolai példát. Az O, O betű írására meg akarjuk tanítani a gyermeket. Meg kell magyarázni az O betű kerekítést, *hogy hol kezdjük, merre kanyarítsuk* stb. Ezáltal a gyermek tudja, *hogy mit kell tenni és hogyan*. A gyermek is, a nevelő is ellenőrzi a cselekvést és állandóan javítja. Az egyes betűk és szavak fenti módon történő gyakori ismétlése során alakul ki a gyermek íráskészsége. — Ebből a példából is látjuk, hogy a gyermeknek először tudnia kell azt, hogy mit tegyen és hogyan. Vagyis a *készségek kialakításánál az ismeretből kell kiindulnia*. Bizonyos számú és természetű készségek birtokában újabb ismeretszerzésre lesz képes a gyermek.* Hogy az olvasási készség hiánya milyen akadályt jelent újabb ismeretek szerzésében, azt nem egyszer tapasztalhatjuk középiskolai tanulóknál. Gyengébb tanulmányi eredményük sokszor fejletlen olvasás-technikájukra vezethető vissza.

Ebből láthatjuk, hogy az ismeret és készség dialektikus *kölcsönhatásban* áll egymással.

Fentebb említettem a gyakorlás jelentőségét. A gyakorlásról tudnunk kell még a következőket:

1. A gyakorlás eredményeképpen a *felesleges mozdulatok, erő kifejtések elmaradnak*. Gondoljunk az olvasás tanulására. A beszédszervek állása, munkája egészen másként alakul, ha ezt a szót OLDAL betűnként, szótagonként, vagy egészben hangoztatjuk. Utóbbi esetben sok felesleges mozzanat lekopik, mivel a beszédszervek a következő hang ejtésére előkészülnek és így az összefüggésben ejtett hangok artikulációja megváltozik. Más példa. Az írásbeli összeadás megtanításánál az egymás felett lévő összeadandókat így adja össze a tanuló: 2 meg 3 az 5, meg 4 az 9 stb. (22, 13, 64). Később elmarad a „meg az”, leegyszerűsödik a kiejtés 2, 5, 9. Gyakorlott számoló az egymás fölé írt összeadandókat kettesével, hármasával veszi. Leegyszerűsítés, a felesleges mozdulatok kiküszöbölése végbemegy az írásnál is a sok gyakorlás következtében.

2. A gyakorlás eredménye az is, hogy a látással való ellenőrzés helyébe mindjobban a *mozgásérzékléssel történő ellenőrzés lép*. Pl. Amikor a II. osztályos tanuló az írott betűket tanulja, folyton a táblára tekint. Látással ellenőrzi munkáját. Későbbi fokon előtérbe lép a mozgásérzékeléssel történő ellenőrzés. Hasonló eset áll fenn a zongorázni tanuló gyermeknél vagy a gépírónál.

3. A gyakorlás eredményeként az *ember kialakít néhány megszokott eljárást, módszert*. Pl. Az általános iskola III. osztályában az írásbeli összeadás tanításánál az összeadást alulról kezdik, noha fordítva is végezhetik. Ez utóbbi

eljárást is megtanítjuk. Azonban rendszerint az egyik mellett maradunk. Fejlettebb fokon a tanuló bármelyik eljárást egyformán tudja alkalmazni.

4. A gyakorlásban a figyelem ébrentartása és tudatos részvétel biztosítása céljából *új szempontok alapján a begyakorlást változtatnunk, variálnunk kell.* Pl. Az írás gyakorlását összekapcsoljuk a helyesírás és a kifejezőképesség fejlesztésével. Vagy amikor a gyermek orosz szavakat tanul, meg kell követelni, hogy ne csak orosz-magyar, hanem magyar-orosz viszonylatban is ellenőrizze magát, azonkívül ne csak szótári egymásutánban, hanem bármilyen sorrendben tudja a szavakat, továbbá tudjon önálló mondatot alkotni az új szóval. Csak ez a sokoldalú, állandóan ellenőrzött és javított gyakorlás vezet a készség kialakításához. — A III. osztályban A orosz szó c. olvasmányból gyakorló-olvasási órát tartunk. Az olvasás gyakorlását változatosá tehetjük ilyen szempontok adásával: — Olvassuk párbeszéd formában. (A mesemondó, a medve, a darázs, a favágó szerepét más-más tanulóval.) Stafétaolvasást tartunk! (Gondolategységként, szakaszonként, mondatonként más-más tanulóval. Az olvasás technikáját gyakoroltatjuk.) Lehet az olvasmány gyakorlását a tanult nyelvtani anyaggal koncentrálni. Pl. Ki talál kérdő mondatokat, felkiáltó mondatokat? — Természetesen másképpen alakul a gyakorlási óra, ha egy egész téma olvasmányainak gyakorlásáról van szó.

A gyakorlásról mondtak aláhúzzák *a gyakorló órák jelentőségét.* Különösen az olvasás, írás, számtan, helyesírás, idegen nyelv, stb. tanulásával kapcsolatban rendkívül fontos kellő számú gyakorlóóra beállítása a tanmenetbe. Az irányító tanmenetek felvesznek gyakorlóórákat. Előfordulhat azonban, hogy a nevelő saját körülményeinek figyelembevételével pl. kisebb képességű, vagy nagy létszámú osztály — még további gyakorlóóra beállítására kényszerül abból a célból, hogy az ismereteket a készség fokára fejlessze.

A *tanterv* előírja, hogy iskolatípusonként, tantárgyanként és osztályonként az ismereteknek, készségeknek milyen rendszerét kell kialakítanunk. Így pl. az általános iskola I. osztályában a nyomtatott nagy és kisbetűk megismerésének, tiszta kiejtésének, értelmes szavakká, fűzésének készségét (szótag, majd szóképp olvasás) a II.—IV. osztályban fokozatosan a tudatos, értelmes, kifejező olvasás készségét kell fejleszteni.

Az iskolai oktatás során a *legkülönbözőbb készségeket* kell kialakítanunk a tanulóknak.

Az olvasás, írás, számolás készségének kialakítása minden további ismeretszerzés alapja. De természetesen nemcsak az általános iskola alsó, hanem felső osztályaiban és a középiskolában is sok tennivalója van a nevelőnek a kifejező olvasás, a helyes hangsúlyozás, különböző matematikai műveletek elvégzése, idegen nyelven való beszéd stb. készségeinek kialakítása terén.

Az általános iskola felső tagozatában, többek között a tizedestörtekkel, a közönséges törtekkel végzett műveletek, a középiskolában az algebrai mennyiségekkel való műveletek, továbbá az egyenlet megoldásának készségét kell kialakítani. A többi tantárgy, így a magyar nyelv, a fizika, kémia, természetrajz, földrajz stb. keretében is megállapíthatjuk azokat az ismereteket, amelyeket készséggé kell fejleszteni.

A példákat nem folytatom tovább, mert nem célom. Csupán a készségek kialakításának *fontosságára és módjára* kívántam rámutatni. Minden pedagógus a saját munkaterületén vegye számba azokat az alapvető készségeket, amelyeket osztályában, szaktárgyában ki kell alakítani.

Azután tervszerű munkával, az ismeret megértetése, jól szervezett begyakorlása, gondos ellenőrzés és javítás útján biztosítsa a szükséges készségek kialakítását, hogy iskoláink szocializmust építő népünknek a termelés, a munka frontján helytálló állampolgárokat neveljenek.

Dr. Szepes Lajos

városi középiskolai ált. tanulmányi felügyelő.

Levél az alsószentmártoni cigány-iskola tanítójától

A napokban tájékoztatónk szerkesztősége levelet kapott Simon Bélától, az alsószentmártoni román anyanyelvű cigány iskola tanítójától. Simon elvtárs közvetlen hangú levelében beszámol több mint 3 éves működésének tapasztalatairól, nehéz, küzdelmes, áldozatos pedagógus munkájáról, mely bizony sokak számára elképzelhetetlen nehézségeket jelent.

Gondoljuk csak el! Közel a déli határhoz 10 kilométerre a legközelebbi vasútállomástól, poros, sáros kis faluban él és dolgozik. Simon Béla munkáját nemcsak ez teszi nehezzé és áldozatossá! Cigány iskolában tanít!

Alsószentmárton részben délszláv, részben román anyanyelvű lakosságú község. Az itt lévő 260—280 házikóból álló cigánytelep különleges színfoltja megyénknek. A telep közel 800 lakójának élete a múltban alig különbözött a nomád élettől és a felszabadulástól eltelt 10 esztendő sem volt elegendő ahhoz, hogy a múlt bűneit teljesen begyógyíthatta volna. Ezeket az embereket az urak Magyarországa nem vette emberszámba, a társadalom kivetettje voltak. Nyomorúság, szenny, piszok, szörnyű betegségek, csecsemőhalál ruhátlanság és éhség húzódott meg a parányi vályogviskók 2—3 m²-nyi „szobáiban”, hol népes családok tengették életüket. Voltak ugyan a múltban is kísérletek arra, hogy megoldják az ú. n. „cigánykérdést”, de ezek a kísérletek nem mentek túl az exotikumra vágyó finnyás úri „emberbarátok”, a cigány ember lelkiségét meg nem értő „kulturtevékenységén.” Ezek az urak csak valamiféle szelidítésre gondoltak, mikor a negyvenes években iskolát építettek a telepen és csendőrszuronyokkal terelték közmunkára iskolaépítéshez a lakosokat. De a környék zsiros-parasztjai sem akartak mást ezektől a szerencsétlencéktől, minthogy nagymunka idején olcsó, úgyszólván ingyen munkaerőhöz jussanak és a nyomorúságban lopásra kényszerülöktől, az éhező rongyosoktól a „füstösöktől” és „dögevöktől” megvédelmezze harárcsolt vagyonukat a kakastollasok szuronya.

Ilyen körülmények között, ilyen szociális és társadalmi helyzetben nem csoda, hogy a cigánytanulók oktatása nem volt könnyű dolog. Sokszor évekig nem volt tanítás, mert az idehelyezett tanítók lemondtak, vagy rövid idő eltelte után megszöktek. A cigány-gyermekek analfabéták maradtak. A megye kulturális és szociális szegényfoltja volt az alsószentmártoni cigánytelep és iskola.

A felszabadulással a körülmények megváltoztak ugyan, de még hosszú éveknek kellett elmúlnia, míg a „putrik” sötétjéből kikerülő emberpalántákból Néphadseregünk tisztje, községi tanácstag, dolgos tszcs-tag, vagy állami gazdasági munkás lett. Azonban még nem nyertük meg teljesen a csatát! A küzdelem folyik és ennek a küzdelemnek legdöntőbb harci tere az iskola.

A felszabadulástól 1951-ig sokan maradtak alul ebben a küzdelemben az itt működő pedagógusok közül. „11 pedagógus szenvedett vereséget” — írja Simon

elvtárs levelében. Hat éven keresztül csak első osztály működött. Levelében, mely egy izgalmas kis regény első fejezetének is beillik, beszámol Barát Jóskáról, a kis cigányfiúról. Elmondja, hogy „Józsika rendetlenül járt iskolába, hetenként kétszer háromszor jött csak. A második órán rendesen hiányzott már.” Megírja, hogy mikor először lépett az iskolába, elődje éppen olvasási órát tartott. Óra közben nyílt az ajtó és a rendőr három kisfiút hozott magával; kik rendszeres iskolakerülők voltak. (Ez állandó jelenség volt.)

Megdöböntő képet fest vézna, didergő, rongyos alakjukról: „... fekete szeme ijedten nézett körül. Mezitláb volt és térdigérő rongyos nadrágját ing nélkül takarta be még rosszabb kabátja. Kezében ceruzamaradvány; cnnyi volt iskolafelszerelése.”

Elmondja, hogy az első tízpercben körülvették a gyerekek és a legelső kérdés, melyet hozzá intéztek ez volt: „Nu ne bati?” Nem versz? Elmondja, hogy az iskola rendkívül elhanyagolt állapotban volt: „zár leütve, kilincs sehol, ablaküvegek kitörve, régi osztálynaplóval helyettesítve, szekrények felfeszítve...”

Ilyen körülmények között fogott munkához Simon Béla és nem szenvedett vereséget, mint annyi elődje. Ma már rendesen járnak a kis cigánygyerekek iskolába, az iskola valóságos otthonuk és ő szerető apjuk lett.

Nincs ebben semmiféle különleges módszer, pedagógiai fogás. Sikerének titka végtelen emberszeretete. Nem vesztette el a hitét a sikertelenségek nyomán, hanem türelemmel, kitartással végezte munkáját. Levele végén arról beszél, mi kell ahhoz, hogy eredményes tanítás folyjon a cigányiskolában. Otthonná kell varázsolni az iskolát, ahol bizalom és kölcsönös barátság melegíti a tanítót és tanítványt egyaránt. Ismerni kell a családi körülményeket és legfőképpen szeretni kell a tanulókat.

Csak ha ezek a feltételek megvannak, lehet szó egyáltalán a tanításról. Írja, hogy elítéli a testi fenytést, csinján bánik a büntetéssel. De annál nagyobb gondot fordít a gyermekek erkölcsi nevelésére, melyre számtalan lehetőség nyílik, hiszen az iskola sokszor helyettesíti a gyermekek igazi otthonát. „Ami nézeteltérés otthon történik, az iskolában folytatódik. ott fejeződik be...” Amíg ezek a nézeteltérések Simon elvtársunk irányításával meg nem oldódnak, addig nincs tanítás. Ezek az alkalmak a legjobbak az erkölcsi nevelésre. Igaz, hogy ezek az események sokszor a tanítás rovására mennek, igaz, hogy sokszor nem lehet szó pontos órakezdestről és befejezestről, igaz, hogy a tanmenet szerinti haladás sokszor nem tökéletes, de a kis „nomád” gyermekek mégis fejlődnek, elsősorban erkölcsi arculatuk alakul ki, de vele párhuzamosan ismereteik is bővülnek. Ma már ötödik osztály is van és a tanulók száma közel 100.

Simon Béla derűs optimizmusa, művészelke nemcsak az alsószentmártoni tájat, a cigánytelep és lakóinak életét megjelenítő szép festményeivel alkot, de talán ennél is nagyobb és szebb, példamutatóbb és maradandóbb az, amit Simon Béla, a tanító alkot, mikor munkája nyomán nemzetiségi politikánk eredményeként embert farag a régi rend ágrólszakadtjaiból, számkivetettjeiből. Embert, dolgos, becsületes, művelt állampolgárt, ki felnövekedve egyenlő jogú hasznos tagja lesz szocializmust építő népünknek.

Bernics Ferenc
iskolai csoportvezető.

Népművészeti nevelés óvodáinkban

Művészetre csak művésszel lehet nevelni. Óvodai nevelésünk alapvető célja a művészi nevelés, ennek pedig szerves része, alapja, gyökere a népművészeti nevelés.

Szép legyen tehát a gyermek környezete, mégpedig az otthonból, faluból kiindulva népi díszítőművészetünk felhasználásával rendezzük be óvodáinkat. Szóttas, cserép, faragás, milyen széppé és otthonossá teszi a szobát. Szébbnél-szebb mintájú, színezésű, szövésű szóttas található bármelyik baranyai faluban, Mázas, festett tányérok, kancsók, vázák, virágtartók készülnek ma is Siklóson Gerencsér Sebestyén fazekasnál, Mohácson Kulutász Mátyásnál. Fekete, máztalan korsók, böndösök készítője Horváth János népművész Mohácson. Klasszikusan szép formájú alkotások kerülnek ki kezükből, több százéves formát őriznek.

Egy-két fa vagy csont faragás is kerülhet minden óvodába. Sok faragó művészünkéről tudunk már, de hány található még szerte Baranyában, csak meg kellene őket keresni. Hívjuk meg őket óvodáinkba. Mutassák meg gyermekeinknek, hogy készülnek ezek a remek darabok. Egy-egy faragás mennyit mesélhetne a gyermekeknek a régi betyárvilágról, szabadsághősökről; a pásztor és parasztembernek a természettel való szoros kapcsolatáról. Szerezzünk óvodáinkba tulipános ládát, szökrönyt. Rajzoltassunk gyermekeinkkel népi díszítő művészetünk gazdag formáiból.

Minden faluban élt, vagy él még a népviselet. Készítsünk a szülők segítségével helyi népviseletben felöltöztetett babát. Formáit, színeit hadd ismerje, szeresse meg kiskorában már.

Ebben a szép környezetben az emberpalánták formálása is csak értékes művészi dolgokkal történhet. Csendüljön fel a sok gyermekdal helyi változata, mondókák, kiszámolók csengő-bongó rímei. Találós kérdések, szállóigék, mondások, hamar megragadnak a gyermek emlékezetében. Táncos-énekes gyermekjatekaink gazdag anyagot szolgáltatnak óvodáinknak. Hívjunk el óvodáinkba egy-egy nagymamát, tanítsa meg az ő gyermekkorára számos értékes dalát, játékát. Így a gyermekek is megtanulják megbecsülni, amire a nagymama tanítaná őket. Egy-egy mesemondó bácsit is hívjunk el. Helyimondák, történetek nyugózzék le a gyermek fantáziáját a sok-sok népmesével együtt. Dramatizáltassunk az arra alkalmas népmesékből. Észrevételenül megtelik a gyermek lelke népünk kultúrájával, ősi formakincsünk vérévé válik, így alkothat majd nagykorában értékeset, maradandót mint művész, vagy tudós, így válhat belőle majd egészséges izlésű, kultúrált dolgozója hazánknak.

Komlósi Sándorné
népművészeti felelős.

Az ifjúsági szervezetek munkája

Tanulás, munka és játék az úttörő-foglalkozásokon

Úttörőfoglalkozásainkon általában ezzel a három dologgal foglalkozunk. Nem könnyű azonban ezeknek egymáshoz való viszonyát, a helyes arányt megtalálni, hogy ne menjen egyik a másik rovására, hogy ne sikkadjon el valamelyik munka közben. Önkéntelenül felvetődnek a következő kérdések: Mit? hogyan? mennyit?

Még a játékkal vagyunk a legkönnyebben, munka is akad a legtöbb csapatban, de hogy állunk a tanulás kérdésével? Tudjuk, hogy „az úttörő legfontosabb feladata a tanulás”. Nem tarthatunk azonban pótszámtanórát, de a korrepetálást sem vállalhatja magára a csapatvezető, a bukástól sem az úttörő-foglalkozásokon kell megmenteni a gyengébb tanulókat. A tanulás kérdését másként kell itt értelmezni. A cél csak az lehet, hogy elérjük: a gyermek szellemi erejének megfelelő mértékben foglalkozzék egyik, vagy másik tudományággal akkor is, ha az számára nem kötelező; legyenek szellemi igényei, kapjon kedvet a kutatáshoz.

Nálunk ez a következőképpen indult:

Iskolámban kevés a történelmi szemléltetőeszköz. Kértem a csapat tagjait, segítsenek e hiányok pótlásában. Nézzenek körül otthon, kutassák fel a régi könyveket, történelmi vonatkozású képeket, régi pénzeket, stb. Az eredmény meglepő volt. Behozták például Kossuth lemondólevelének fakszimiléjét, hoztak képeket az első magyar nyelvű nyomtatott könyvek címlapjairól (Tinódy krónikája, az első bibliafordítások.) Előkerült egy csomó fém- és papírpénz, Brandenburgi Katalin pruszlikjának képe, két-három könyv II. József, I. Ferenc idejéből, és egyebek. Meg sem lehetne állni, hogy ne beszélgessünk róluk. És hallgatják szívesen. Elég csak ennyi: Ezt a pénzt akkor verték, amikor felrobantották a pécsváradi várat, vagy amikor ezt a levelet írták a pécsváradi járásbíróság épületében honvédkórház volt 48-ban és 49-ben stb.

És működni kezd a fantázia, jönnek a kérdések, javaslatok: — Kossuth albumot kell csinálni! A Kossuth-szobor környéke nagyon elhanyagolt állapotban van. — Rendbehozzuk! (Meg is tették.) Meg kellene örökíteni fényképen a meglévő történelmi emlékeinket! Kirándulás Mecseknádasdra a honfoglalás-kori templomhoz. A képek kedvéért megtanulunk előhívni, másolni saiat sötétkamránkban, stb. stb. Tanulás-e ez? Én azt mondom, igen! És az egyéb célok, amiket még szolgálnak az ilyen beszélgetések? A szülőföld, multunk megismerése, megszeretése a haza szeretetének első állomása.

A pajtásokat érdekli a villamosság. A Morse-jelek megtanulása közben fénytávíró, fülhallgató rádióból telefont készítünk, és kimegyünk vele a Zengő oldalába. Számháborút rendezünk és telefonnal irányítjuk... híradósok, összekötők, hírvivők, zászló- és sípjelek, térkép és útjelek, iránytű: valamennyi izgalmas, érdekes feladat. Az V—VI. osztályban a gyermekek nagyon szeretnek gyűjteni. Ennek sok hasznos formája lehet. Igen kedvelik a bélyegyűjtést is. No, az ám, kik is vannak a bélyegeken? És jönnek sorba: találgatás, millió kérdés, utánanézés. Ez nem tanulás? Azt hiszem: igen!

Természetesen nem minden téma adódik így magától, azokra rá kell irányítani a figyelmet. Mert nem lehet a foglalkozásokat ötletszerűen adódó témák esetleges közbejöttére felépíteni. Kell foglalkoznunk a helyes és udvarias viselkedés és általában a társadalmi érintkezés szabályaival, az úttörőmozgalom Szervezeti Szabályzatával, és sok más egyébvel. Ezeket arányosan kell elosztani és érdekesen átadni, *anélkül, azonban, hogy körmönfont módon igyekeznénk a gyerek figyelmét elterelni arról, hogy most tanul.*

Igy kapcsolódik össze a tanulás a játékkal és a munkával és ezért nem lehet mindig élesen elkülöníteni egyiket a másiktól. De kell lenni mégis valami határnak, hogy rendet tudjunk teremteni, hogy ne folyjék össze minden egyetlen masszává. Ezért egy-egy foglalkozás anyagát a következőképpen szoktam összeállítani:

I. Rendgyakorlatok, formaságok. (Pl. sorakozó, oszlopban.)

II. Tanulás. (elméleti rész). Az előbb említett témák egyike, vagy vetítés diavetítőn. Pl.: Községünk építészeti emlékei.

III. Játék, ének. (Szabadtéri, vagy tantermi játék. Sakk, társasjáték, esetleg népitánc, vagy műsorra való készülés.

Az a tapasztalatom, hogy ez a beosztás megfelelő, eredményes, nem fárasztó, nem unalmas.

Kisbalázs György
Pécsvárad.

Iskoláink DISZ munkájáról

(Részlet a szerző hasonló című tanulmányából.)

A DISZ-től elvártuk — iskolai viszonylatban beszéltek —, hogy elősegítse a jobb tanulást, segítsen az iskolai és iskolán kívüli fegyelem megszilárdításában, elvártuk, hogy az időszaki feladatokhoz „mozgósítsa” a tagságot, elvártuk... Sok mindent elvártunk, sok mindent követeltünk, sok mindenre hivatkoztunk és ezt a sok mindent igyekeztünk — igazgatók, osztályfőnökök, szaktanárok — bevasalni a DISZ-en és úgy gondoltuk, hogy mindez természetes, holott éppen nem természetes, mert alig adtunk többet, mint szavakat, illetve valamit azért mégis csak adtunk: egy-két mulatságot, táncestélyt...

Továbbiakban arról ír Debitzky elvtárs, hogy az igazgatónak és a tantestületnek többek között segítenie kell abban is, hogy a DISZ-szervezet az ifjúság számára mozgósító erejű vonzó és hasznos programot tudjon összeállítani, majd így folytatja:

DISZ-szervezetünk egyetértésben a nevelőtestülettel az alábbiakban határozta meg feladatait az 1954/55. iskolai évre.

1. *Az iskolai vezetőség tagjainak, osztálytitkároknak politikai képzése.* A politikai oktatás anyagának összeállítása különös tekintettel az iskola szak- és célképesítő jellegére. A politikai oktatás anyagát az iskola pártszervezetével egyetértésben állítjuk össze, elsődleges feladatnak az alapfogalmak tisztázását tartjuk, valamint bel- és külpolitikai eseményekkel foglalkozunk.

2. *Az országos, építőipari technikumok közötti tanulmányi, sport és kulturversenyekre való felkészülés.* A Rákosi Mátyás szakmai, magyar és matematikai versenyek előkészítése. A versenyekre való politikai és szakmai felkészülés. A DISZ feladata a versenyekkel kapcsolatban úgy mozgósítani az iskola ifiúságát, hogy a tanulmányi színvonal emelését szolgáló versenyszellem áthassa az egész tanulói ifiúságot. A mozgósítás eszközei: egyéni beszélgetések, faliújságcikkek, osztálygyűlések. A szakmai előkészítés eszközei: szakkörök, háziversenyek osztályon és osztályokon belül.

3. *A nyári kötelező üzemi gyakorlat előkészítése.* Az előkészítés felvilágosító munkával veszi kezdetét. Foglalkozunk az előző évi gyakorlatokkal, ismeretjük az akkori eredményeket, hibákat, népszerűsítjük a legjobb brigádokat.

4. *„Ismerd meg Pécsét, Baranyát” előadás szervezése, klubestek keretében.* Táncokkal egybekötött előadásokat tartunk az iskola műhelytermében Pécs történetéről, műemlékeiről, nagy szülöttjeiről, a Mecsekről, a szénbányák történetéről, megmutatva a tegnapi, mai és holnapi Pécsét.

5. „Ismerd meg hazánkat” kéthetes vándor sáttortábor előkészítése, megszervezése augusztus hónapra Aggtelekre és a Bükkbe. A toborzással kapcsolatban előkészítő munkabizottságokat alakítunk. A bizottságok feladata a táborozás gazdasági, tudományos és kulturális vonatkozásainak részletes kidolgozása.

6. *Mecseki pihenők újjáépítése.* Városunk egyik legszebb fekvésű települése hazánknak, ezt a szép fekvést a Mecsek adja meg. Tavasszal és ősszel sokan keresik fel a Mecseket, hogy ott a munka után felfrissüljenek. A mecseki pihenők az elmúlt években erősen megrongálódtak, ezek közül építünk újjá öthatot évi munkánk során szaktanárok vezetésével. A Mecsek pihenőinek, sétányainak, növény- és madárvilágának védelmére ifjúsági mozgalmat kezdeményezünk városunkban.

7. *Évközi ünnepségek, megemlékezések megtervezése és megszervezése.* Ezeket a DISZ tanácsadó nevelőkkel megbeszélve egész évre előre összeállítjuk, és megtervezük, kijelölve a szereplőket és az előadandó műveket is.

8. *Mindennapi feladatok.* Ezek végrehajtása felöleli az egész iskola életét. A „háromnegyed nyolc órás mozgalom”, a „csillagos nap” mozgalom irányítása, ellenőrzése, a tanulmányi helyzet időszakos felmérése, tanulóbrigádok szervezése, vezetőségi és taggyűlések szervezése, irányítása, patronázsmozgalom, gyengék megsegítése, vezetőségi és taggyűlések szervezése, levezetése, kapcsolat a DISZ és a nevelők között, Rendgárda szervezése, irányítása stb. . .

Nagyon fontosnak tartom az igazgató, a nevelőtestület és a DISZ állandó kapcsolatát. Ez elengedhetetlen feltétele az eredményes munkának. Ha ez hiányzik, tökéletesen mindegy, hogy milyen feladatokat tűzünk ki és hogyan készítjük munkatervünket.

A DISZ az ifjúság autonóm szerve, ami kizárja a nevelői vezetést, viszont nem mondhat le a DISZ-szervezet iskolán belül a nevelői irányításról, segítségről. Az idős, tapasztalatokkal rendelkező nevelők feladata az ifjúság romantikával telt lángolását, a viharzó, feszítő erőket helyes irányba terelni, tanácsot adni, segíteni. Tehát a felnőttek iskolában a nevelők segítő munkája nélkülözhetetlen a DISZ munkában. A jövőt két tényező formálja: az ifjúság lángolása, mindent legvívó akarása és az idősebb nemzedék élet- és szakmai tapasztalata, ha a kettő között egységes az arány, akkor a kiobbanni szándékozó erők építő erőkké válnak.

Debitzky István

a 8. sz. Pollack Mihály építőipari techn. igazgatója.

Pedagógusok az „Iskoláink — Nevelőink”-ről

Nem régen került kezembem a Baranya megyei Oktatási Osztály „Iskoláink — Nevelőink” c. tájékoztatójának első két száma. A tájékoztatót olvasva, tanulmányozva megállapítottam, hogy annak életrehívói, a Megyei Oktatási Osztály dolgozói valóban szívügyüknek tekintik megyénk iskoláiban folyó oktató-nevelő munka színvonalának állandó emelkedését, és azt, hogy a Párt Központi vezetőségének határozatai minél előbb megvalósuljanak.

A lap beköszöntője, helyesen tűzte ki a tájékoztató célját, amikor a megye pedagógusainak néha országos jellegű, néha azonban inkább apró, helyi jelentőségű, de jó irányú és hasznos tapasztalatainak híradója és terjesztője kíván lenni.

Az első két szám tartalma azt bizonyítja, hogy a helyes célkitűzést tettek követték.

A tartalomra vonatkozóan az a kívánságom, hogy minél több olyan írás, cikk jelenjen meg az egyes számokban, amelyek a különböző típusú iskolákban tanító nevelőknek a mindennapi munkához adnának segítséget. Gondolok itt jó munkatervek, jó tanmenetek, vázlatok közlésére, egy-egy jól sikerült óra leírására, eredményesen működő szakkörök munkájának ismertetésére. Természetesen a gyakorlati munkával foglalkozó cikkek mellett jelenjenek meg a nevelés kérdéseivel foglalkozó írások is. Így például a hazafiságra nevelés, a fegyelemre nevelés, a szocialista erkölcsre való nevelés időszerű kérdéseit ismeresse a lap. A lap terjedelme talán lehetőséget ad arra is, hogy egy-egy újítás leírását, elkészítésének módját is közöljék.

Meggyőződésem, hogy a lap nagymértékben hozzá fog járulni a megyénk iskoláiban folyó oktató-nevelő munka színvonalának emeléséhez.

TEMESI KÁROLY
ált. isk. tanár.

Nagyon helyes kezdeményezésnek tartom, hogy legyen megyénkben olyan sajtótermék, amely iskolaiügyünk előbbrevitelét, fejlesztését szolgálja. Bár minden megyének megvolna a maga helyi „Köznevelése”, akkor biztosan kevesebb problémával küzdenének iskoláink és nevelőink.

Foglalkozzék a kiadvány az egyes iskolatípusok sajátos problémáival is. Például kapjon helyet benne a technikum magyartanítás kérdése, különös tekintettel arra, hogyan lehet a leggazdaságosabban a legjobb magyar nyelvi és irodalmi tudást megadni a technikum tanulóknak a rendelkezésre álló minimális heti óraszám mellett.

Mozgassa meg és bírja szólásra megyénk sokszáz olyan tapasztalt pedagógusát, akiknek a szava nem jut el a Köznevelésig, pedig sok hasznos tapasztalat rejlik többévtizedes működésük mögött.

DR. SIPTÁR ERNŐ
a pécsi 8. sz. Polláck Mihály Építőipari technikum tanára.

Milyen követelményt támasztanék én a tájékoztatóval szemben mint nevelő? Elsősorban azt, hogy pontosan határidőre jelenjen meg. Ezt csak úgy lehet elérni, ha a tájékoztatónak megfelelő levelezőgárdája van. Mégpedig nem alkulomszerű, esetenkénti levelezőgárdára gondolok elsősorban hanem legyen meg ennek a tájékoztató szerkesztőbizottságnak vezérkara, segítő aktívái is. Persze szükséges, hogy esetenként megszólaltasson a tájékoztató alkalomszerűen pedagógusokat életükkel kapcsolatos eseményekről is (kitüntetés, jubilálás, rendkívüli eredmények, stb.)

A tájékoztató eddigi két száma cikkeinek írói főleg a Megyei Tanács Oktatási Osztályának apparátusából kerültek ki. A nevelők szívesen vennének olyan cikkeket, melyek nevelőtársaik tollából kerülnek ki.

Sajnáljuk, hogy kevés ilyen cikk jelenik meg.

Szeretnénk a megye legjobb iskoláinak, nevelőinek munkáját megismerni a következő területen: tanulóink iskolán kívüli magatartása, szülői ház és az iskola kapcsolata, hazafias nevelés, iskolai és iskolán kívüli eredményei, úttörőcsapatok munkája, VI. osztályos mértantárgy eredményei a kislétszámú iskolákban, X. Y. nevelő harmin-negyven éves működése N. községben, stb.

Végezetül a tájékoztató célkitűzései helyesek. Megjelenése a nevelők osztatlan örömét váltotta ki. Sok-sok nevelő van ma már, aki alig várja megjelenését. Azon kell lennünk, hogy a szerkesztéssel tartalmi és formai követelmények fokozásával a nevelők érdeklődését egyre inkább ébrentartsuk. Ehhez a járási oktatási osztályoknak, szakszervezeteknek, DISZ-bizottságoknak is több segítséget kell adni oly módon, hogy érezzék magukénak ezt a tájékoztatót, aktívan vegyenek részt anyaggyűjtésben, a tájékoztató írásában és szerkesztésében.

PINTÉR ÁRPÁD

Szigetvári Járási Tanács Okt. osztályvezető.

Pedagógus továbbképzés

Az ideológiai továbbképzés tapasztalatai és feladatai.

Iskolai oktató-nevelőmunkánkban állandóan találkozunk az ideológiai ismeretek szükségességével.

Az elméleti, politikai képzés fontosságát a tanévnnyitó rendelet is hangsúlyozza és mellékletében ismerteti a továbbképzés új rendjét. A mi munkánkban elengedhetetlenül szükség van a rendeletek ismeretére, mégis azt tapasztaljuk, hogy pedagógusaink egy része nem ismeri azokat. Ebből sok hiba, a továbbképzés rendezvényein lazaság, késés és felkészületlenség következett.

A továbbképzési rendelet értelmében az ideológiai oktatásban való részvétel kötelező. A kötelező jelleg úgy maradt meg, hogy öt évenként mindenkinek egy tanfolyamot el kell végeznie, amely két évre szóló anyag rész programját tartalmazza. Az ideológiai oktatás formáját mindenki szabadon választhatja és abban is dönthet, hogy a két évig tartó tanulást mikor kezdi meg.

Az ideológiai továbbképzésbe beosztott nevelők részére tehát a konferencián való megjelenés és a rendszeres felkészülés kötelező.

A konferenciák tapasztalata azt mutatja, hogy a társadalmi élet iránti érdeklődés és annak ismerete nem kielégítő. Indokolatlanul alacsonyfokú volt a felkészülés. A felelősségérzet is még erősítésre szorul. A párttörténeti tanfolyamon volt leginkább tapasztalható az, hogy a könyvellátás nehézségeit említették, mint a felkészülés akadályát. Kongresszusi jegyzőkönyvet az állami könyvüzletekben lehet vásárolni, ez ma is rendelkezésre áll, de nincs olyan helyiség sem, ahol néhányat ne lehetne találni, amihez csak egy kis érdeklődés és a pedagógustól megszokott figyelem, rendszeret kell. A könyvellátás megjavítását a megyei tanács oktatási osztálya azzal segíti elő, hogy a politikai képzéshez szükséges irodalommal egészíti ki az iskolák könyvtárait. Az igazgató elvtársak is a rendelkezésükre álló lehetőségekkel (utalványok) úgy gazdálkodjanak, hogy az ideológiai továbbképzés könyvei a nevelők rendelkezésére álljanak. A kijelölt irodalom általában könnyen beszerezhető, a pártmunkás könyvtárban, kultúrotthonban, Szakszervezetekben is. A legszükségesebb olvasmányok így a Párttörténet, Kongresszusi jegyzőkönyv egyéni beszerzése is tanácsos. Kis összegből megvásárolható és saját könyvét mindenki jobban felhasználhatja önképzésre, bármikor ellenőrizheti felkészülését, tisztázhat problémákat.

Egyes helyeken a megbeszélés vontatottságát a politikai fogalmak, kifejezések pontatlanságát a nyelvezet nehézségeivel magyarázták. Ez okvetlenül arra

vall, hogy az ideológiai továbbképzés segítségével hiányos volt az iskolai párt-szervezet, a szakszervezet és az igazgató tevékenysége. Több helyen van olyan igény, — és az igazgató elvtársak ezt néhány helyen ki is elégitik, — hogy tanulókörben beszéljék meg a következő anyag legfontosabb részeit és közös erővel tisztázzák a legnehezebb kérdéseket. Az ilyen munka megmutatja eredményét a konferencia gördülékeny menetében, a problémák bátor, őszinte felvetésében, az alapos felkészültségben.

Az a legfőbb célunk, hogy a megbeszélések alkalmával őszinte baráti, vitázó légkör alakuljon ki, ahol a kételyeket, a felmerülő problémákat a konferencia közössége tisztázza. A konferenciák ezen a téren fejlődnek leglassabban. Nem elégedhetünk meg az anyag mechanikus visszaadásával. Nekünk a tanult anyag lényegét, társadalmi és államrendünk alaptartalmát, a párt politikájának szellemét kell megértenünk. És ez csak úgy érhető el, ha saját gondolatainkkal, véleményünkkel veszünk részt a vitában, és törekszünk ellenvélemény esetén mások meggyőzésére.

A tanulás megkönnyítését segíti elő a kiadott Útmutató. Az elvtársak úgy használják, hogy megjegyzik belőle a kijelölt irodalmat és elolvassák a benne lévő hozzátartozó anyagot.

Az ideológiai konferenciák legvitásabb és egyben legtisztázatlanabb része az utóbbi 10 év fejlődésével kapcsolatos események értékelése. A Kongresszus anyagának a konferenciákon való feldolgozása ezt a hiányt hivatott pótolni. Sajnos a társadalmi élet alakulása, népi demokráciánk gazdasági és osztályviszonyai alig ismertek a nevelők előtt. A továbbképzés feladata az is, hogy ezt az ismeretséget és társadalmi munkában való eredményes részvételt elősegítse.

Az első ideológiai konferencia tapasztalata alapján szeretnénk felhívni az elvtársak figyelmét, mivel az ideológiai oktatás csak a nevelők kisebbik részére terjed ki, találják meg a lehetőséget, hogy nevelőtestületekben, egymással történő beszélgetésekben a politikai események, legdöntőbb problémáink megvitatásra és tisztázásra kerülhessenek.

Néhány politikai témakört, kérdéscsoportot kellene megvitatni, amelyekben még nem alakult ki egységesen helyes álláspont.

Ilyen kérdéscsoportok:

A népi demokrácia létrejöttének körülményei és főleg ideje. Néhányan nem ismerik, hogy a felszabadulástól kezdve hazánkban népi demokrácia volt, de ennek két szakasza ismeretes: a munkás-paraszt demokratikus diktatúra és a fordulat éve óta a proletárdiktatúra. Különösen fontos a népi demokrácia államhatalmát, a hatalom osztálytartalmát megismerni. E probléma megvitatására a tanácsok című anyagnál lesz lehetőség. Az osztályok meghatározása, az osztályharc oka és célja, az osztályharc eredménye, következménye is eléggé ismeretlen téma. Ennél a kérdésnél ismét felmerül az államhatalom szerepe. Az osztályharcnál az osztályok gazdasági helyzete, társadalomban betöltött szerepük, az osztályok vezetésének problémája, a párt szerepe az, amit meg kell ismerni. Természetesen a tanulás során új gondolatok, problémák tisztázása kell, hogy előrevigye a felkészülést, és a problémák megoldásában az elvtársak kérjék az oktatási osztály segítségét. Kérdésekre szóban, vagy írásban válaszolni fogunk. Szükséges a Hazafias Népfront és a párt kapcsolatának a munkás-paraszt szövetség kérdésének tisztázása. A materialista világnézetre való nevelés a közoktatás feladata is. Ezt a feladatot pedig csak politikailag képzett, az ideológiai harcot jól ismerő nevelők képesek helyesen megvalósítani. Ezért valameny-

nyíunk közös feladata az ideológia munkával rendszeresen foglalkozni és egymás segítségével a fejlődést meggyorsítani.

Az ideológiai továbbképzés rendezvényei minden tanulási formában: 1955. január 17—22, február 21—26, március 28— április 2, és május 2—7 között lesznek.

A felkészüléshez az új évben eredményes és sikerekben gazdag munkát kívánok.

Bánfai József
továbbképzési előadó.

Igazgatók téli tanácskozásának anyagából:

A demokratikus és szocialista hazafiságról.

I.

Nem véletlen, hogy a most folyó igazgatói megbeszélések egyik témája a hazafiságra való nevelés kérdése, a kérdés elvi és gyakorlati megbeszélése.

Pártunk Központi Vezetőségének, valamint az O. M.-nek néhány határozata már 1950-től kezdődően utat mutatott. A tanévünk kezdetén megjelent Tanévnyitó Rendelet ugyancsak a pedagógusok segítségére sietett, amikor kifejtette, hogy a nevelő munka megjavítása keretében elsősorban hazafisásra kell nevelnünk.

Mi az, ami napjainkban egyre inkább központi kérdéssé teszi a hazafias nevelést? Erre a kérdésre a feleletet népünk életében végbement nagyszabású gazdasági és politikai átalakulás adja meg.

Kiváltképen időszerűvé válik felszabadulásunk 10. évfordulójakor, amikor a szocializmus építésének hazai viszonylatában olyan állomáshoz értünk, mint a mezőgazdaság eimáradottságának felszámolása, nemzetközi viszonylatban pedig a nyugati háborús uszítóknak ahhoz a kísérletéhez, hogy Nyugat-Németország felfegyverzésével egy a Béketábor elleni akcióhoz ágyútölteket szerezzenek.

A számos Központi Vezetőségi és kultuszkozmányzati határozat birtokában azt hihetnénk, hogy a hazafias nevelés kérdésében elvben nincsenek eltérések, legfeljebb a gyakorlati életben adódhatnak hiányosságok. Mindannyian tudjuk, hogy nem így van, mert elvi vonatkozásban sem kiforrottak az álláspontok. Ezen a téren a burzsoa-hazafiság, a demokratikus hazafiság és a szocialista hazafiság fogalma vár tisztázásra, illetőleg e háromnak egymásközi kapcsolata problematikus sokak előtt.

A hazafiság történelmi és osztályjelenség. A hazafias érzés nem biológiai sajátossága az embereknek, hanem a népek megfelelő gazdasági és politikai életfeltételeinek a szülötte.

A különböző társadalmi osztályok hazafias érzésének jellegét ez osztályok gazdasági és politikai érdekei, az adott társadalmi-politikai rendszerhez való viszonya határozzák meg.

A kizsákmányoló osztályok hazafisága ezeknek az osztályoknak szűk osztályérdekeit fejezi ki. A szűk osztályérdek biztosítására azután a reakciós uralkodó osztályok többek közt a haza fogalmát is a maguk szájíze szerint magyarázzák. Azt hirdetik pl., hogy a haza azonos az ország területével és így a hazaszeretet nem más, mint az ország területének növelésére való törekedés. Más verziójuk szerint a haza elvont és titkzatos faji és lelki sajátosságokból való közösség, amely osztálykülönbségek nélkül „egységbe kovácsolja” az embereket.

Az elhangzottakkal kapcsolatosan ráismerünk a Horthy-rendszer hazaelméletére is, mely elméletben a „Csonka-Magyarország nem ország, egész Magyarország mennyország” jelszóé volt a vezérhang. Ahogyan kiderült, hogy népünk nyomorának, kizsákmányoltságának, a munkanélküliségnek, a hárommillió koldusnak nem a „csonkaság” az előidézője, épügy lelepleződött az a náci hazugság is, mely sze-

rint a német nép sorsának jobbrafordulása egyedül attól függ, hogy mekkora „élet-tér“ áll rendelkezésére.

Mielőtt a burzsoa hazafiságot minden oldaláról bemutatnánk, újból arra a sarkalatos tételre kell rámutatni, mely szerint a hazafiság történelmi és osztály-jelenség, amelyben a hazafias érzés jellegét az adott társadalmi osztályok gazdasági és politikai érdekei szabják meg. E célnak rendelke alá minden rendszer, így pl. a Horthy-rendszer is az iskolában folyó hazafias nevelés kérdését. Erre a reakciós osztályoknak azért volt szükségük, hogy a néptömegek hazaszeretetében rejlő hatalmas erőt saját önző céljaik szolgálatába állítsák.

A hazafiassággal kapcsolatban Lenin a következőket állapította meg: „A hazafiság egyike a legmélyebb érzéseknek, amely az elkülönült hazák évszázados és évezredes fennállása során gyökeresedett meg.“

Mi a forrása ennek a hatalmas érzésnek, amely a történelem folyamán annyi nagy tette sarkalta a népeket?

Legeészerűbb, ha kiváló történésünk, Andics Erzsébet „Munkásosztály és nemzet“ c. értekezésére utalok: A haza nem szűkíthető le területre, közös nemzeti sajátosságra, mert több tényezőtől áll és ezek a tényezők együttesen alkotják egy nép hazáját.

A haza legfontosabb tényezője mindig a benne élő, dolgozó nép. A haza és a nép sorsa egymástól elválaszthatatlan. A nép alkotja a haza minden értékét. Nép nélkül, a dolgozók alkotó munkája nélkül a leggazdagabb terület is meddő. — A haza alkotó eleme továbbá a hazai táj, a szülőföld, a nemzeti kultúra, a nemzeti nyelv, a haladó kulturális és történelmi hagyományok. Lényeges tényezője a hazának a benne uralkodó társadalmi-politikai rendszer. Elsősorban ettől függ a haza sorsa, a fejlődés és holdogulás. A reakciós társadalmi rendszer megakadályozza, gátolja a haza fejlődését, a haladó társadalmi rendszer pedig elősegíti. Mindezekből következik, hogy csak a dolgozók széles rétegei igazi hazafiak, akik valóban kifejezik és védelmezik a nemzeti érdekeket. Minthogy ők az összes anyagi javak és történelmi értékek alkotói, sohasem voltak és sohasem lehetnek közömbösek hazájuk sorsa iránt. A haza sorsa számukra valóban drága.

A dolgozó népnek a hazához való viszonya az igazi hazafiság, amely gyökeresen különbözik a reakciós osztályok hazához való viszonyától: a nacionalizmustól.

De mit ír erről Ady Endre? „A nacionalizmus: a dühödtt hazafiság. De még az sem. A patrióta nevet ugyan sokszor kompromitálták már, de még mindig szentebb fogalom köpenye, semhogy a nacionalizmust fődhesse. A nacionalizmus nem hazafiság. A hazafiság valami olyan sine qua nonja az embernek és a társadalomnak, hogy még fogalommá sem kell süríteni a szót, sem keresni hozzá. A közös kultúrában, a közös társadalmi munkában álló becsületes emberek mindazok. Hazafiak, ha úgy tetszik. Aki ellensége a haladásnak, a jobbra törésnek, az emberi szellem feltétlenül szabadságának, hazáruló, — ha örökösen nem tesz is egyebet, mint a nemzeti himnuszot éneklő“.

A nacionalizmus burzsoa ideológia, amely haladó jellegű volt a feudalizmus ellen harc időszakában, azonban reakcióssá vált a kapitalizmus klasszikus és imperialista fejlődési szakaszában. A nacionalizmus ma a népek közti viszályok reakciós ideológiájává vált.

A burzsoa nacionalizmus a kizsákmányoló osztályok ideológiáját és politikáját fejezi ki, ellenségeskedést szít a nemzetek között és tudatosan meghamisítja a nemzet fogalmát. A nemzeti különbségeket áthághatatlan sorompóvá igyekszik változtatni és „magasabbrendű“, „alsóbbrendű“ nemzetek kreálásával uralmát biztosítani. Ma a burzsoa nacionalizmus örve alatt az USA burzsoáziája hirdeti leghangosabban a faji felsőbbrendűség elvét. Az Egyesült Államok imperialistái, a hitleristákhoz hasonlóan, az angolszász felsőbbrendűségről beszélnek színesekkel és egyéb „alsóbbrendű“ fajokkal kapcsolatban: ezzel igyekezve alátámasztani behatolásukat más népek gazdasági életébe, a katonai segélynyújtást, stb., más szóval világhatalmi törekvéseiket.

A nacionalista ideológiának, amely a népek közötti ellenségeskedés szításával válaszfalat igyekszik emelni a dolgozók közé, az is a célja, hogy *gyengítse a munkásosztály öntudatát*. A burzsoázia ezáltal arra törekszik, hogy a kizsákmányoltak gyűlölete ne elnyomóik, hanem más népek ellen irányuljon és ne a burzsoázia megdöntésében, hanem más népek leigázásában lássák a bajok megoldásának lehetőségét.

Napjainkban is elmondható, hogy minél élesebbek az osztályellentétek, annál inkább szítja a burzsoázia a nacionalizmust. Ezt a célt szolgálta a fasiszták által szított antiszemitizmus is. Az ellenforradalmi rendszerben az osztályellentétek fékentartásának legfontosabb eszköze a nacionalista uszítás volt.

Ismét Adyt idézzük: „A magyar nacionalizmus még veszedelmesebb talán a többinél, mert ez áll a legintimebb viszonyban Rómával s mert kibővült a porosz junkerek veszedelmes ostobaságával. A magyar nacionalizmusnak mindenütt van rokonsága, mert nagyon sokszínű. Leghasonlatosabb a spanyolhoz, mert a papok malmát hajtja. Rokon a porosz junkerével, mert a föld zsarnokságát célozza. Testvérségben él az osztrák keresztény szocialistákkal, mert a római vezetés közös s mert ostoba és galád módon gyűlölködő, antiszemita“. (Ady: A fekete lobogó. Franklin 1950. 108. old.)

Ma is megtaláljuk az osztályellentétek elkenése érdekében a nacionalista jelzőket, mint pl.: „Kevesen vagyunk“, „Össze kell fognunk“ stb., amelyek holmi „harmadik utas“ elgondolással gyengíteni igyekeznek az éberséget és a harcot a polgári csökevényekkel szemben.

A nacionalizmusnak *egy további oldala a burzsoa kozmopolitizmus*. Az imperialista ideológiának ezt a válfaját a haza sorsával szemben való teljes közömböség jellemzi. Lényegében azt a burzsoa elvet fejezi ki, hogy a pénznek nincs hazája. Másképpen megfogalmazva, ahol a haszon, ott a hazám, — ahol a legmagasabb a profit, ott vagyok otthon.

A burzsoa kozmopoliták, elsősorban az amerikaiak, hadjáratot folytatnak a nemzeti szuverenitás ellen, mondván, hogy a „nemzet“ a „hazafiság“ fogalma idejét mulla, nem felel meg a jelenlegi helyzetnek. A kozmopolitizmus napjainkban nem más, mint az amerikai-angol burzsoa nacionalizmus és faji gyűlölködés egyik megnyilvánulása. Mindannyiunk előtt ismert tény, hogy a nacionalizmus és kozmopolitizmus nem ellentétesek egymással, t. i. ugyanannak a burzsoa ideológiának két oldalát, egy-egy válfaját képezik. A kozmopolitizmus a „világpolgár“, a „világkormány“ és eféle fogalmakkal ravaszul leplezi az amerikai-angol imperialisták burzsoa nacionalizmusát. (Az angolok által kezdeményezett Európai Egyesült Államok is az.)

II.

A reakciós osztályok áruló nacionalizmusával szemben a néptömegek hazafisága igen mély, őszinte és magaslatos érzés. Mi a forrása a dolgozó nép őszinte hazaszeretetének? A legfőbb forrása az, hogy a tömegek hozták létre évszázadok munkájával a haza minden értékét. Az ő kezük munkája formálta a hazai tájat, ők hozták felszínre a föld méhének kincseit, a városok, a gyárak gépei, a termőföld gazdagsága, a kultúra minden vívmánya az ő kezük munkáját, alkotó erejüket hirdeti.

A tömegek hazafisága tehát: ragaszkodás saját alkotásaikhoz, szeretete és féltő óvása mindannak, amit verejtékes munkájuk létrehozott. A dolgozók hazafisága a történelem folyamán abban nyilvánult meg, hogy megvédjék alkotó munkájuk gyümölcseit, fejlesszék, gazdagítsák szülőföldjüket.

A demokratikus hazafiság történeti fejlődéséről a Köznevelés legutóbbi számában olvashattunk értékes sorokat: „A demokratikus hazafiság az öntudatra ébredő, polgári haladásért és nemzeti felszabadulásért küzdő polgárság hazafisága. Társadalmi bázisa a feudális vagy külső elnyomással szemben a népre támaszkodó, a néppel való együttműködést kereső polgárság, vagy annak funkcióját betöltő

osztályok hazafisága, amely a nemzet, illetve a nemzet alapját képező nép anyagi és kulturális felemelkedéséért, a haladásért és a szabadságért való lelkesedést és küzdelmet jelenti. A demokratikus hazafiság legmagasabb formája a forradalmi demokraták hazafisága (Petőfi, Herczen, Csernyisevszkij hazafisága), amelyben a demokratikus hazafiság párosul a néphatalomért és más népekkel való forradalmi együttműködésért, a világszabadságért való lelkesedéssel.“

Révai József Kölcey tanulmányában a demokratikus hazafisággal kapcsolatban így ír: „Mert az emberiséggel egybeforrni is csak az tud igazán, aki egybeforrt önnön népével. Kölcey csak azért tudott fellépni a lengyel nép szabadsága mellett, mert jó magyar volt. Petőfi csak azért tudott minden nép szabadságáért lángholni, mert az Alföldért, A Tiszáért rajongott és mert meg tudta énekelni elmúlhatatlan szépséggel szülőföldje szeretetét. Amiből következik, hogy az egyik nép patriotizmusa nem lehet ellentétben a másikkal: aki a maga szülőföldjét és népét szereti, az érti és szereti az egész világ minden népét és minden szülőföldjét. Mászóval: aki küzdeni tud önnön népe boldogulásáért, szabadságáért, függetlenségéért, az más szabadságát és függetlenségét is saját ügyének tudja tekinteni.“ (Révai. Irodalmi tanulmányok. Szikra.)

Melyek a demokratikus hazafiság legjellemzőbb vonásai?

1. Mindenek előtt az jellemzi a demokratikus hazafiságot, hogy *benne a haza sorsa elválaszthatatlanul összefonódott a társadalmi haladással*. A nép igazi hazaszeretetének nagy kifejezői a multban mindig gyűlöltek a nemzet elmaradott voltát és tudták, hogy csak a társadalmi haladás képes olyan hazát teremteni, amely méltó a szeretetre. Gondoljunk csak költőink egész sorára.

2. A demokratikus hazafiság *a haza érdekeinek a személyes érdekek fölé helyezését* is jelenti. Népünk története számtalan példával bizonyítja, hogy a dolgozók nem sajnáltak soha semmilyen áldozatot sem, ha a haza sorsának jobbrafordulásáról volt szó.

A példa, amit ebben a vonatkozásban felhozunk, egyuttal öntudatra ébredő munkásságunk izzó hazaszeretetének is kifejezése,

Az ózdi vasgár munkásai 1848-ban többek közt ezt írták: „Ide csatolva küldünk édes magyar hazánk segélyezésére mi is egy csekélyke összeget. Nehéz kereményünköl krajcáronként raktuk össze. Bár adhatnánk többet — de mi csak szegény munkások vagyunk. Am, ha vagyont nem is áldozhatunk, felajánljuk a hazának erős, edzett karjainkat és a szabadságért lángholó vérünket, elhatározván, hogy valamennyien beállunk honvédnek....“

Ettől a hazafiságtól idegen a nacionalizmus, a sovinizmus,

3. A nép haza iránti áldozatkészségéhez kapcsolódik egy másik sajátosság, mégpedig *a haza és a nép áruba bocsátóinak szenvedélyes gyűlölete*. Történelmünk folyamán népünk mindig megvetette megromtót, a haladás és a haza felemelkedésének ellenségeit és ebben a gyűlöletben a haza őszinte szeretete nyilvánult meg.

4. Fontos és eddig kellőképpen ki nem aknázott jellemvonása a demokratikus hazafiságnak *a hazai táj, a szülőföld szeretete is*.

5. A nemzeti büszkeség, a ragaszkodás a nemzet haladó multjához, a kulturális és történeti hagyományokhoz, ugyancsak a demokratikus hazafiságot gazdagítja. Haladó hagyományaink körére vonatkoztatva meg kell állapítanunk, hogy a közelmult éveiben e téren szükreszabott nézőponttal foglaltunk állást. Haladó hagyományak ugyanis csak a forradalmi hagyományt ismertük el, jóllehet haladó hagyományaink köre ennél sokkal szélesebb. Ide tartozik és a nép hazaszeretetének hű kifejezése pl. a nemzeti nyelv ápolása és szeretete. Polgári átalakulásunkban, azaz a nemzetté válás folyamatában igen nagy szerepet játszott a nemzeti nyelv fejlesztéséért folytatott harc. Eppen ezért haladó hagyományaink gazdag körébe tartoznak mindazok az írók, akik a nemzeti nyelv elismertetéséért folytatott küzdelemben résztvettek. (Bacsányi, Szentjóbi, Dayka, sbb.) A kiragadott példa mellett gondoljunk csak Széchenyi agyonhallgatására az elmúlt esztendőben.

6. A demokratikus hazafiság elutasította a talajtalan kozmopolita felfogást is. A nép és a nép érzéseit kifejező hazafiak megértették, hogy a haza reális fogalom és a hazához való tartozás érzését csak az önző érdekek nyomhatják el az emberben.

A demokratikus hazafiság nagyszerű példáit szolgáltatta a modern társadalom leghaladóbb osztálya, a proletáriátus. A polgári ideológusok azzal rágalmazták a proletáriátust, hogy közömbös a nemzet sorsa iránt, érdekei ellentétesek a nemzet érdekeivel. A burzsoázia így kívánt a proletár és nem-proletár dolgozók közé választalat emelni. A történeti tények azonban mást mutatnak, a burzsoázia rágalmaival szemben bebizonyított, hogy a proletáriátustól idegen a nemzeti nihilizmus érzése, sőt a burzsoázia reakcióssá válása után a munkásosztály a nemzeti érdekek egyetlen igazi védelmezője.

Ez egyenesen következik a proletáriátus osztálytermészetétől. A munkásosztály korunk leghaladóbb osztálya. A haza erősödése, gazdagodása pedig mindig az általános haladás érdekeihez kapcsolódik. Következik tehát, hogy a haza érdekeit mindig az az osztály képviseli leginkább, amely a legkövetkezetesebben harcol a haladásért. A proletáriátus osztályérdekeiből fakadóan a haladás, tehát a haza érdekeinek is legkövetkezetesebb képviselője. A proletáriátus osztályfeladatai és nemzeti feladatai különösen szorosan egybekapcsolódnak napjainkban. A burzsoázia nemcsak az általános emberi haladást gátolja, hanem ezzel együtt saját nemzete fejlődését is és elárulja nemzete legsajátosabb érdekeit. Ezeknek az érdekeknek egyedüli következetes védelmezője a proletáriátus, élén forradalmi pártjával, a Kommunista Párttal, amelynek történeti feladatát Sztálin elvtárs fogalmazta meg a demokratikus szabadságjogok megvédése vonatkozásában a XIX. Pártkongresszuson.

A nemzeti érdekekért vívott harc a kommunista pártok zászlaja alatt egyesíti szerte a világon a nem-proletár dolgozó tömegeket is.

Az osztálytársadalmakban, ahol a kizsákmányoló rendje uralkodik, két nemzet él: az egyik a kizsákmányoló osztályok, a másik a kizsákmányolt tömegek, azaz a nép. A szocializmus előrenyomulásával párhuzamosan, — állapítja meg a Köznevelés, — lassan a nemzet mindinkább a néppel azonosul.

Felszabadulásunk 10 éve során egész népünk történetében hatalmas fordulat következett be. Ennek legjelentősebb állomásai a földosztás, a jó pénz, a 3 éves terv, az államosítások, az MDP megalakulása, az 5 éves terv és az új szakasz.

Népi demokráciánk a munkások és parasztok demokratikus diktatúrájának proletárdiktatúrává történő fejlődése után a szocializmus építésének útjára lépett.

A megtett út és a ránk váró feladatok követelően előírják, hogy iskoláinkban a jövő szocialista Magyarországa számára szocialista hazafiakat neveljünk. Olyan emberekre van szükségünk, akik megértik a Párt, a Kormány politikáját és készek építeni, ha kell védeni a szocialista Magyarországot. A szocialista öntudat formálásában döntő szerepet játszik ifjúságunk szocialista hazafias szellemében való nevelése.

A szocialista hazafiság szilárdan a néptömegek történetileg kialakult hazafiságában gyökerezik, annak jellemvonásait fejleszti tovább és tölti meg új tartalommal. A szocialista hazafiság a demokratikus hazafiság szerves folytatása, de ugyanakkor a demokratikus hazafiságnál magasabbrendű hazafiság. Alapja a proletáriátus által megteremtett új, kizsákmányolásmentes termelési viszonyok. Az új termelési viszonyok következtében megváltozik a tömegeknek a termelésben, a társadalmi, állami és kulturális életben betöltött szerepe és ezek a változások fejlesztik tovább, töltik meg majd új tartalommal a hazaszeretet érzését.

Mi jellemzi ezt a demokratikus hazafiságból szervesen következő, de ugyanakkor magasabbrendű szocialista hazafiságot?

A proletárdiktatúra rendszerének tevékeny támogatása egyúttal a szocialista társadalmi rend védelmét és erősítését is jelenti. A szocialista hazafiság ebben a vonatkozásban különbözik leginkább a megelőző korok hazafiságától. T. i. a kapitalizmus körülményei között a hazafias érzés éppen a fennálló társadalmi rendszer elleni harcot követeli meg, mert ennek gyengítése és megdöntése viszi előre a

haza ügyét. A szocializmusban, vagy a szocializmus építése idején a *fennálló társadalmi rend erősítése egyuttal a haza erősítése is.*

A hazának és a szocialista társadalmi rendszernek egybefonódása révén jöttek létre a hazafias tevékenység olyan új formái, mint pl. a társadalom érdekeihez való új viszony, a munkához való új viszony, a munkaverseny, az önköltségsökkentés, takarékosagra irányuló mozgalmak, stb.

A szocialista rend erősítésében megnyilvánuló hazafias érzés legsokoldalubbán a *munkához való viszonyban* fejeződik ki. A munka jó elvégzése nemcsak társadalmi érdek, hanem egyéni érdek is. A munka kényszerből és teherből becsület és dicsőség dolgává válik. Ezért válik a szocializmusban a jól végzett munka a hazaszeretet egyik legfontosabb jellemzőjévé.

Oktató-nevelő munkánk hármas feladatköréből: a hazafiasságra való nevelés és fegyelemre való nevelés mellett éppen a gyakorlati életre való nevelés területe az, amely elvileg nem választható el a hazafias neveléstől.

A szocialista hazafiság másik fontos jellemvonása a *haza és a szocialista rendszer mindennemű ellenségének gyűlölete, amellyel együtt jár a szocialista társadalmi rend és a haza függetlenségének megvédése.* Ez a külső és belső ellenség gyűlöletében megnyilvánuló önfeláldozó hazafias érzés tette és teszi legyőzhetetlenné a felszabadult és felszabadulásukért küzdő népeket.

Ez a forrása a szocialista haza veszélyeztetése idején fellángoló tömeges hősiességnek.

A hazaszeretet a multban is nagyszerű tetteket szült. A nép hősi áldozatából azonban igen sokszor a kizsákmányolók húztak hasznot. A szocializmusban a hősi áldozatok valóban a haza és a nép érdekeit szolgálják. Ezért emelkedett a hősiesség pl. a Nagy Honvédő Háborúban az egész népet átfogó tömeges hősiesség színvonalára.

A szocialista hazafiság elengedhetetlen alkotó része a *nép szocialista építőmunkája során megszépülő szülőföld szeretete is.* Ez az érzés az osztálytársadalmak korában is betölti a nép szívét. Ez az érzés napjainkban azonban új tartalommal telik meg, mert a megváltozott magyar táj minden szépsége és gazdagsága a nép javát szolgálja.

A szocialista hazafiság fontos alkotó része még a nemzet haladó multja felett érzett *büszkeség, a haladó kulturális és történeti hagyományok szeretete és épölása.*

A szocializmus építése idején a nemzeti büszkeség érzése is új tartalommal telik meg. A nemzet haladó multjának értékei ugyanis megtisztulnak a reakciós osztályok által rájuk rakott hamisításoktól. De ugyanakkor kialakulnak a nemzeti büszkeség új forrásai is. Ilyenek pl. szocialista államrendszer, az elért eredmények, szocialista kultúra fölénye stb.

A nemzeti büszkeség érzése roppant értékes vonása a szocialista hazafiságnak, mert növeli a dolgozók saját erejébe vetett hitét, új sikerekre lelkesít.

A szocialista hazafiság alkotórészeként *magasabb fokra emelkedik a nemzeti nyelv ápolása, fejlesztése és tisztaságának megőrzése is.*

A szocializmusban a nyelv is maradéktalanul a népet szolgálja és lehetővé teszi, hogy kulturális színvonala emelkedjék, hogy a nemzet szellemi kincseivel a dolgozók megismerkedhessenek.

A szocialista hazafiság elválaszthatatlan alkotó része a *proletár-nemzetköziség.* A proletár internacionalizmus a munkásosztály ideológiája, amelynek alapja az, hogy egyetlen ország proletáriátusának sincsenek ellentétes érdekei más ország proletáriátusával, sőt minden ország proletáriátusa közösen érdekelt a kapitalizmus elleni harcban. A proletárinternationalizmus nem jelenti a nemzeti érdekek tagadását, ellenkezőleg azok legkövetkezetesebb képviselőtétételezi fel. Ezért *fontos elválaszthatatlanul egybe a szocialista hazafiság a proletár nemzetköziséggel.*

Nem választható el a szocializmusért vívott küzdelmünk attól a harctól, amely világszerte a haladásért folyik. Nem választhatjuk el hazafiságunkat a Szovjetunió iránti szeretettől, mert a Szovjetunió a nemzetközi haladás, a békéért, demokráciáért és a szocializmusért folytatott harc alapvető támasza.

A Szovjetunió erősödése minden ország haladó erőinek erősödését jelenti. A Szovjetunió hazánk fejlődésének is legfontosabb támasza és segítője. A Szovjetunió a békét, a boldogabb jövőt jelenti!

Elvi fejtegetéseink végére érkezünk, ismét a Köznevelésre kívánok hivatkozni: „A hazafiságnak a nemzeti küzdelem élén harcoló osztályok különböző jelleget adnak, de az igazi hazafiság reális tartalma és erőforrása mindenkor a nép hazafisága.

A hazafiság fogalmában az elválasztható, a különleges jegyek kiemelése és hangsúlyozása helyett nekünk a legszélesebb nemzeti egységet kifejező közös tartalomra, a minden jelző nélküli hazafiságra kell helyeznünk a hangsúlyt.

Mai hazafiságunk a munkásosztály vezető szerepének és szövetségeseinek, a dolgozó parasztságnak és értelmiségnek egymáshoz való viszonyát, hazafias egységét foglalja magában, a dolgozó néppel együtt annak javára építi a szocializmust, valósítja meg mindazt, amiért a nép és a haza, a kultúra és haladás legnagyobbjai valaha is harcoltak.“

A ránk váró feladatok megoldására milliós tömegeket mozgatót meg és mozgat meg a Hazafias Népfront, amely a demokratikus és szocialista hazafiság alapjain áll.

Az elvi megállapítások észokok alapján, értelmi síkon kívántak hatni, a gyakorlati nevelés terén azonban ne elégedjünk meg a logikai összefüggések megadásával, hanem hassunk ifjúságunk érzelmeire is, — annál is inkább, mert nevelő és tanítvány viszonya ennek a gyümölcsöző mivoltát már eleve biztosítja.

Lőrincz József
gópip. techn. ig. h.

Hazafias nevelés az órán és iskolán kívül

(Részletek az 1955. január 4-én tartott igazgatói tanácskozás beszámolójából.)

Az igaz hazafias fogalmának tisztázása után meg kell vizsgálnunk oktató-nevelő munkánk mindennapi gyakorlatában a helyesen alkalmazott vagy alkalmazható módszereket, kezdeményezéseket.

A tanévnyitói rendeletek, a szakmai tanácskozások, a szaktárgyi útmutatók eddig is sok esetben utaltak a hazafias nevelés lehetőségeire, de rendszerbe foglalt világos kép a teendőkről nem alakult ki a fogalom tisztázatlansága miatt. — Még 1953-ban a pedagógusok továbbképzésébe iktatva megjelent egy cikkgyűjtemény „Hazafias nevelés iskoláinkban“ címen, ez azonban a második félév végefelé került megbeszélésre, s így az évvárás közelségében a torló munka miatt eredményesség nem válhatott az erről szóló konferencia, mely egyébként is magában hordozta a pedagógus továbbképzés nem egy akalemmal megállapított szervezési, anyagfeloldozási stb. hibáit.

Baj volt az is, hogy szakfelügyeletünk, tanulmányi felügyeletünk ritkán jutott el addig, hogy óraelemzésében mutatott volna rá arra, hogyan érvényesül az egyes nevelők munkájában az igazi hazafiságra való nevelés. Ehhez járult még, hogy az egyes iskolai munkatervekben ez a mindent átfogó program legtöbbször a bevezető elemzésben kapott néhány mondatnyi tért, szétszórva a hivatástudatra való nevelés, iskoláztatás, lemorzsolódás, esztétikai nevelés kérdései között.

Mindezek hozzájárultak ahhoz, hogy a hazafias nevelés kérdésében kialakult bizonyos egyoldalúság, melynek főbb tüneteit a következőkben kívánom megmutatni:

1. Felügyeleti rendszerün óraelemzési, vizsgálónökeink megállapításai következtében kialakult egy bizonyos készség arra, hogy az értelmi nevelés során egyes hiányokat, vagy túlzásokat küszöböljünk ki, s pozitív iránymutatás helyett e két szélsőség tilalomfarendszerében jártak nevelőink egy elfogadható, de hazafias nevelés szempontjából eredményekben nem fejlődő utat. Így küszöbölték ki nevelőink sorjában a hibákat: a sovinizmust, a nacionalizmust, a ritkábban jelentkező irredentizmust, a kozmopolitizmust, — ezeknek a fogalmaknak a tartalmát nevelőink las-

sacsán jól megismerték, ezektől tartózkodtak, s ez a tartózkodás volt egyik le-
mérhető tényező hazafias nevelésünknek.

2. E tartózkodással szemben a pozitív oldal nem domborodott ki kellőképen: a demokratikus és szocialista hazaszeretet nem egy jellemvonása (a proletárdiktatúra aktív és tevékeny támogatása, a társadalmi tulajdonhoz való új viszony, a munkához való új viszony, a nemzeti büszkeség érzése, a proletárinternacionalizmus gondolatának elmélyítése stb.) éppen a hazafias nevelés fogalmának tisztázatlansága miatt nem volt eléggé meggyőző és főleg érzelmet ébresztő.

3. A hazafias nevelés leszűkítéséhez vezetett az is, hogy sokan egy-egy tárgyra, főként a történelemre és irodalomra szorították a hazafias nevelés lehetőségét. Igaz, hogy e tárgyak szerepe döntő, de mégsem kizárólagos. Tankönyveink sem voltak kifogástalanok, és nevelőink inkább ezeknek hibáit elemezték, de a tankönyvön túl nem nyúltak haladó hagyományainkhoz, főleg a közelmúlt eseményeihez nem fordultak.

4. Az egyes tárgyakban felsorakoztatható példák hatottak az értelemre, érzelmi mozgósító erejük azonban nem volt. A hazáért véruket áldozó nagy hőscinkről, a tudomány és irodalom nagyjairól általánosságokban úszó kép alakult ki tanulóinkban, aminek a következménye az lett, hogy az általánosságok meggyökereztek, szólamokká váltak, ezzel fejlődött növendékeink frázis-készsége, de lemaradt a tettekre, megbecsülésre, büszkeségre indító hazafias érzés. Elégé közismert tapasztalattá vált az, ha a tanuló a jobbágyságról számolt be, akkor mulhatatlanul asszociálódtak a kizsákmányoltság, elnyomás szómai; ha a haladó írókról beszéltek, akkor a túlzott forradalmiság jelenségei bukkantak fel oly mértékben, hogy az írói munkásság értéke homályosult el; ha egyes történelmi cseméyek és írói alkotások elemzésénél eljutottak az internacionalizmushoz, akkor elhalványodott a nemzeti jelleg; ha a szovjet irodalom, tudomány és kultúra eredményeiről volt szó, akkor nem egyszer nemzeti érzést bántó módon folyt a feldicséror bemutatás. Ez utóbbival kapcsolatban feltétlenül meg kell állapítanunk azt is, hogy a „haladó“ fogalom szélsőséges értelmezése miatt nem egy kiváló írónk, költőnk szorult ki évekkel ezelőtt a „hivatalos“ elismerésből és ezzel együtt a tantervi anyagból. Kritikátlan, és csak a tankönyvre szorítókozó volt értelmi nevelésünk, ezért a hazafias nevelés nem találhatott termő talajra.

5. Mi volt a helyzet anyanyelvünk oktatásában? A nem magyar szakos kártársak irodalmi nyelvhasználatában még ma is szükséges az igények fokozása, — ifjúságunk szókinésébe, mondatszerkesztési készségébe beáramló romlott köznyelvi hatás ellen éppen a Köznevelésünkben és nyelvi folyóiratainkban indított cikkek hatására mutatkozik eredmény. (A nyelvtanítás módszere, a fogalmazás tanítása, egyes költői alkotások elemzése, stb.) A helyesírási készség országos viszonylatban is javuló irányt mutat, bár még az adminisztratív eszközök (helyesírási norma bevezetése) szükségeseek. Az irodalommal is kapcsolatos nyelvi oktatásunk egyik hibája, hogy az emlékezetből megtanulandó költemények száma kevés, emlékezetbe vésésük hiányos és pontatlan, prózai szövegek megtanulása — az irodalomkönyveinkben található műfaji meghatározásoktól eltekintve — ma még nem igénye nyelvtanításunknak. Pedig gondoljunk csak Kőcsy-re, Ady prózai írásaira, Apáczai, Zrínyi, Bessenyei stb. nyelv-védelmet, magyar kultúrát, magyar építést, honvédelmet tartalmazó megállapításaira, melyek igaz, szép megszövegezéssel a hazafiság egyes vonásainak, — mennyire kívánatos volna, hogy az általános műveltség bizonyítványát megszerző tanulónk örökké emlékebe vésvé vigye el magával az életbe középiskolai tanulmányai befejezésével.

Rá kell mutatnunk a megyénkben elindult és országos viszonylatban is elismerést érdemlő kezdeményezéseinkre is! Ilyen a Janus Pannonius gimnázium kezdeményezése alapján indított „Helyes magyar kiejtési verseny“, mely ifjúságunk nagy tömegét megmozgatta. Ilyen a Szellemi Öttusa több versenyszáma a Gépipari Technikum kezdeményezésében. Itt folyik az a finom ér, melynek nyomán rábukkanhatunk az igaz hazafiságra való nevelés eredményhozó programjára a nyelvművelés terén.

6. Különös aggodalmat okoz a hazaszeretetre való nevelésünkben az a jelenség, hogy egész napjainkig bezáródó irodalmunk, történelmünk, tudományos, gazdasági, társadalmi fejlődésünk politikai irányvonalát a hazafias nevelésünkbe nem kapcsoltuk be. Szinte tisztázatlanul állott előttünk a hazafias nevelés és a politikai nevelés egymásmellettségének kérdése, de a kettő összefüggése eddig nem vetődött fel élesen köznevelési kérdéseink során. Ifjúságunk politikai nevelésének eredményeit különféle mértékeszközökkel mértük (inkább mennyiségre, mint minőségre adva). A DISz politikai körökbe szervezte ifjúságunkat, voltak politikai tájékoztatók, megemlékezések hangzottak el az időszerű politikai eseményekről. „Ma“ táblák, falújság cikkek, osztályfőnöki órarászletek bel- és külpolitikai ismertetői törekedtek arra, hogy emeljék ifjúságunk politikai képzésének színvonalát. A politikai körök színvonalának emelése érdekében bizonyos szelekciós elv is érvényesült a szervezésben: csak a jobb tanulók vehettek részt az összejöveteleken. A munka megindult, de részint a szervezés, részint az érdeklődés hiánya miatt az eredmény kicsi lett. Nem egyszer hangzott el a panasz, hogy a „tagság nem készült fel“. (Egyébként ez előfordult az előadással is!) Brossurák jelentek meg, tájékoztatót adva és hangsúlyozva egyes döntő fontosságú kérdések politikai alátámasztását, szaporodtak a megbeszélések, ankétok és értekezletek, de ifjúságunk politikai meggyőződése csak lassan erősödött, politikai érdeklődés nem született ezek nyomában.

Meg kell látnunk e jelenségekben azt, hogy a helytállásra való nevelés eredményei kibontakozóban vannak, de tanulóink politikai érdeklődése a szocialista építőmunka iránt még nem kielégítő, mert hiányzik a lelkesedés és a munkára indító erőlelem. *A nevelésünkben is feltalálható politikai közömbösséget és a hivatalos irányzathoz való alkalmazkodást váltsa fel a politikai öntudat, mert bár a multban az iskolában folyó politikai nevelés és igaz hazafiasra nevelés tartalmában sokszor volt ellentmondás és ellentét, a szocialista társadalomban, a nép államában a nép érdekeit szolgáló politikai nevelés és igaz hazafiság eggyé válnak.*

A hazafias nevelés és értelmi nevelés kapcsolatát vizsgálva meg kell állapítanunk, hogy hazafias nevelésünk sok tekintetben mozaikszerű volt és inkább csak az intellektusra hatott. Meg kell látnunk a hiba forrását: ifjúságunk, intellektuális, morális és akarati folyamataiban kicsi a fejlődés az egyenetlen pedagógiai munka következtében. A szilárd tárgyi tudásról nem mondhatunk le, de ez nem akadályozhat abban, hogy a hazafias érzelmre és a tettekre indító akaratra nevelésben a feltétlenül szükséges eredményeket a fenti hibák kiküszöbölésével ne érjük el.

Erdey-Gruz Tibor miniszter elvtárs mutatott rá arra, mennyire el vagyunk maradva a történelem oktatásunkban az ifjúság hazaszeretet-érzésének kialakítását illetően, és főleg az internacionalizmus és nemzeti érzés gondolatának összekapcsolásában.

Néhány példát kívánok bemutatni a történelemből annak igazolására, hogy kellő ideológiai tájékozottsággal a hazafiság és nemzetköziség mennyire nem választhatók el egymástól.

1848-as forradalmak során a magyar csapatok vezetői alkotmányjogi vitába fullasztották a Lajtán való átkelés kérdését és így a bécsi felkelésnek nem tudtak kellő időben segítséget nyújtani. Az egyszerű történeti tény megvilágításához az is hozzátartozik, hogy a magyar forradalomnak nemzetközi forradalmi kötelessége lett volna a bécsi diákok és munkások forradalmának támogatása, mert azzal, hogy a bécsi forradalmat diadalra segítik, az Európaszerte fellángoló forradalmak egyetemes célját segítették volna elő. Ime itt a kapcsolat a magyar forradalom és az európai forradalmak között. — Önként következik a magyar forradalmak képének megrajzolásához Bem József szerepének elemzése is, ki lengyel nemzetisége ellenére a bécsi forradalmak egyik vezére volt, majd nem sokkal később diadalról-diadalra vezette azt az erdélyi magyar sereget, melynek katonái sorában ott találjuk Petőfi Sándort. Világos, hogy Bem József lengyel hazafias kötelességének érezte, hogy a bécsi, majd a magyar szabadságharcból kivegye részét, mert e szabadságharcok eredményétől függött a lengyel szabadság is.

A negatív példákon keresztül is érhetünk el eredményt. Evszázadok folyamán igen sok magyar főúr Bécsben vagy a külföld más városaiban élt, se maguk, se gyermekeik nem tudtak magyarul, de a magyar nép verejtéke, munkája szolgálta kényelmüket, jólétüket. S mit adtak ezért főuraink a magyar hazának? Törvényeket! Az „ubi bene ibi patria“ gondolkozású Kárpáti Abellinóink irányító hatalmi tényezői voltak népünk sorsának. E példa önmagában is rámutat arra, hogy az igazi hazaszeretet nem független az osztályviszonyoktól.

Mindenkor a nép hazafisága az irányadó, minden jelentős forradalmi megmozdulásunknál ott találjuk az ezer sebből vérző, életét, családját, munkájának gyümölcsét áldozó, de a jövő reményéből is kiüldözött magyar népet. Eppen ezért lett a magyar életerő felszabadulási vágyának sugárzó szimbóluma az izzó vastrónon meggyilkolt Dózsa György.

Mindezek helyes megmutatásával tudatosíthatjuk tanulóinkban, hogy a jelen harcai és eredményei a múltban gyökereznek. Így válik világossá tanulóink előtt, hogy a hazafiságunk elválaszthatatlan a Szovjetunió és népi demokráciák, de minden haladásért és felszabadulásért küzdő nép szeretetétől. Így tudjuk leküzdeni más népek lebecsülését és múltunk egyoldalú, kritikátlan túlbecsülését.

A hazafias nevelésünknek meg kell találnia az összefüggést az esztétikai neveléssel is. Ennek egyik megnyilvánulási formája iskolai ünnepeink és megemlékezéseink helyes megszervezése, illetve rendezése. Mogyénk iskoláiban a kezdeményezés helyes és jó úton halad, eredményei sok tekintetben elismerésre méltóak. Az iskolák névadó kultusza tervszerű programmá vált a Leőwey Klára gimnáziumban, ahol a névadói ünnepség mellett Leőwey kiállítás, Leőwey múzeum és emléktábla-ünnepség mélyítette el Leőwey Klárának, Teleki Blanka nagynevű kortársának, az egykori kufsteini rabnak emlékezését. A Nagy Lajos gimnázium nagyobb méretű névadó ünnepséget iktatott be munkatervébe, ugyanezen a nyomon halad a Janus Pannonius és Széchenyi gimnázium is. Az Építészeti Minisztérium éppen a napokban hagyta jóvá a 8. sz. Magasépítőipari Technikum kérését és így az iskola Polláck Mihálynak a Nemzeti Múzeumot tervező nagynevű építésznek kultuszát fogja kifejleszteni. Általában ipari technikumaink a haladó mérnökök, fizikusok, kémikusok arcképeit nagyított alakban megrajzolták és felhasználják az iskola díszítésére, a szaktárgyi oktatásban ismertetést adnak róluk. Kívánatos azonban, hogy a múlt nagyjai mellett napjaink hősei, építésük, munkájuk eredményei is kellő színvonalon kerüljenek be megemlékezéseink műsorába. Itt nem annyira a megemlékezések nagy száma a döntő és nevelő értékű, hanem a mód, ahogyan eredményeinket, és azok alkotóit bemutatjuk. Semmi esetre sem megoldás fejlődésünk népszerűsítésére az u. n. „dolgozatírás“ egyes konkrét témáról, vagy a megemlékezéseknek iskolai hangos beszélőn való közlése, ezeknél a hangulati előkészítés hiányos, vagy sikertelen. A sablonos rendezésű, maradandó érzelmi hatást nem eredményező ünnepségek miatt eltoppul tanulóink érzéke. Ennek a pszichológiai folyamatnak szomorú példája jelentkezett éppen az elmúlt év március 15. ünnepése alkalmával. Ez a nap tanulóink többsége számára nem volt más, mint egy szünetnap, melyet otthon is el lehet tölteni, egybekapcsolva a napot megelőző vasárnappal. Iskoláink döntő többségben a szombati napon utolsó órában ünnepeltek. Az iskolán kívüli munkában rá kell még mutatnunk néhány igen jó kezdeményezésre. Vannak szavalóversenyek. Dícséretet érdemelnek a Közgazdasági Technikum tanulói, mert saját erejükkel parkosították udvarukat. A Gépipari Technikum tanulói a kanizsai gépip. technikummal párosversenyben a művészi előadásban tűntek ki. A szentlőrinci MG. technikum az iskola fennállásának 25. éves jubileumára készült színdarabbal.

Érzelmi vonatkozásban mozgósító erejük a rendezvényeknek olyan formái, melyek a népi élethez kapcsolódnak. Ilyenek: népdalgyűjtés, népviselet, mese és játékfeldolgozások pedagógus képzőinkben. Ezek vezetnek el népünk életének őszinte és alapos megismeréséhez. Ide kapcsolhatók a nyilvános szakköri ülések közül azok, melyek a hazafiaság érzelmi motívumaiban elevenen hatók és gazdagok, amilyen volt a Tanítóképzőben Veres Péter írói délutánja, mely az író személyes jelenlétében folyt le.

Minden iskola szakköre megtalálhatja a kapcsolatot üzeminkkel, gyárainkkal, gépállomásainkkal. A kölcsönös patronálási mozgalom módját ad arra, hogy ifjúságunk saját kultúrájának eredményeit bemutassa dolgozó néptünk előtt. Elképzelhető az is, hogy ismeretterjesztő jelleggel egyes témafeldolgozásokat vagy ünnepi műsorszámokat adnak elő tanulóink az üzemek kultúrtermében. Kívánatos, hogy nevelőink is vállaljanak előadásokat bányáink, termelőszövetkezeteink, állami gazdaságaink dolgozóinak számára az iskola életéből, nevelési kérdésekről. E gondolatkör tartalma az, hogy a hazafias nevelés nemcsak egyoldalú iskolai nevelésből áll, hanem el kell jutni a dolgozó népig, a szülőkhöz, a családig.

Az iskolai munkával összefüggő iskolán kívüli hazafias nevelésünk fontos tényezője hazánk szép tájainak megismertetése és megszerettetése. Ennek érdekében a tanulmányi kirándulások szervezése minden iskolában megtörtént. A kirándulások hivatottak arra, hogy hazánk megismerésének elméletét a gyakorlattal kapcsolják össze, maga a kirándulás tehát élményszerű szemléltetése nemzetgazdasági, földrajzi, történelmi, szocialista, kulturális hagyományaink és építésünk eredményeinek bemutatásával. A kirándulás szinte nélkülözhetetlen alapja az érzelmi nevelésnek, ezért fokozottabb gondot kell fordítani az előkészítésre. Az előkészítésbe vonjuk be az ifjúságot, tegyük érdekeltté őket egy-egy kirándulás célkitűzéseinek végrehajtásában, az a szervezés egész évét átölelő munkaprogrammá váljék. Szükséges például, hogy egy balatoni körút tervezésénél ifjúságunk foglalkozzék előzetesen a Balatonról szóló irodalommal, többek között Eötvös Károly: Utazás a Balaton körül c. szép útleírásával.

Nagyobb kirándulások mellett kisebb feladatokkal, munkaprogrammal egybekötött tervet is készíthetünk. Mint igen jó és könnyen általánosítható kezdeményezést itt közlöm a 8. sz. Építőipari Technikum DISZ szervezetének felhívását a Mecsek építményeinek felújítása tárgyában:

„Felhívás a pécsi DISZ. szervezetekhez.

Az elmúlt évek során magukról megfélemedezett egyének vandál kezekkel elpusztították a mecseki madáretetőket, szétrombolták a padokat és pihenőket, ugyanakkor a természet is hozzájárult a romboláshoz; gyom nőtte be a sétányokat s a nyári felhőszakadások lezúduló vize sok helyen elmosta az utakat, hidakat. Ma a Mecsek műtárgyai a pusztulás képét mutatják s ha ez a pusztulás tovább tart, helyrehozhatatlan károk keletkeznek.

Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy a rombolások nagy részét magáról megfélemedezett fiatalok követik el, akik nem becsülik a közös tulajdont.

Itt az ideje, hogy véget vessünk ennek!

A pécsi 8. sz. Magasépítőipari Technikum DISZ szervezete felhívással fordul Pécs város valamennyi iskolái, üzemi, területi szervezetéhez, hogy az ifjúság vegye védelmébe a Mecseket és annak műtárgyait. A Mecsek a dolgozóké és gyermekeiké, akik a festői szép környezetben, tiszta levegőn új erőt gyűjtenek munkájuk feladataihoz. Emellett sokan keresik fel Pécsét, a Mecseket az ország minden részéről, sőt gyakran megfordulnak városunkban, mecseki sétányainkon (külföldiek is, s mi, néhány magáról megfélemedezett ember miatt, kénytelenek vagyunk szégyenkezni. Elérkezett az ideje annak, hogy összefogjunk, és közös erővel megszüntessük a további rongálásokat, újjáépítsük a tönkretett műtárgyakat.

Ennek érdekében a következő javaslattal fordulunk valamennyi pécsi DISZ szervezetéhez:

Valamennyi alapszervezet képviselőiből alakuljon bizottság, mely összekötést teremt a hivatalos szervekkel, felméri a feladatokat, megszervezi a munkát és egész éven át irányítja azt. Javasoljuk tehát, hogy mi fiatalok építsük újjá a megromlott pihenőket, állítsunk fel új madáretetőket az elpusztultak helyébe, állítsuk vissza a sétányok padjait, hozzuk rendbe a sétányokat. Tegyük széppé, rendezté a mi kedves öreg Mecsekünket.

Úgy gondoljuk, felhívásunk meghallgatásra talál, s nemes összefogásunk a „Hazafias Népfront” szellemében történik, s hisszük, hogy munkánk komoly segítséget jelent szüleink számára is.

Mi elhatároztuk, hogy a tanév folyamán hat mecseki pihenőt építünk újjá, rendezzük az újjáépített pihenők környékét és ha szükséges, más munkába is bekapcsolódunk.

Felhívásunk az általános iskolák Uttörő csapataihoz is szól, hiszen a VII—VIII. osztályos tanulók értékes munkát végezhetnek, s főleg a madáretetőket vehetik pártfogásukba.

Amennyiben elfogadjátok felhívásunkat, úgy kérjük, közöljétek iskolánk DISz szervezetével: 8. sz. Magasépítőipari Technikum DISz szervezete, Pécs, Janus Pannonius u. 5. sz.“

Hazánk megismerésének tervszerű beállítására néhány gondolatot közlök:

Ismerjük meg iskolánkat!

Ismerjük meg városunkat! (megyénket, a Dunántúlt, a tiszai tájat, az Alföldet stb.) Ez utóbbi előkészítésénél jól felhasználható az oktatófilm sorozat.

Hazánk megismerésére való nevelés sikerét fogja mutatni az, ha akadnak vállalkozó tanulók, kik a nyári szünetben végigjárják Csokonai gyalogútját, vagy nyomon kísérik Petőfi vándorlását. Ha a kirándulások élményben gazdagodást jelentenek, akkor el fogjuk érni azt, hogy ifjúságunk akarata tettekben, magatartásban a szocialista hazafiság jellemvonásaival egyezik és a haza igazi szerepére egybekapcsolódik a továbbépítés vágyával. Amilyen mértékben ifjúságunk megismeri izmosodó szocializmusunk eredményeit, dolgozó népünk munkáját, fejlődésünk gazdag tényeit, oly mértékben ébred bennük lelkesedés a munkában való részvételre, eredményeink megvédésére, de ugyanolyan mértékben gyűlöli mindazokat, kik ezek elpusztítására törnek. Nem külön feladat az ellenség meggyűlöltetésére való nevelés, hanem következménye az igazi hazaszeretetre való nevelésnek.

Népünk évszázados történelme azt bizonyítja, hogy az igazi hazafiság mindig áldozatvállalással járt. Napjainkban ifjúságunknak még nem elterjedt enkölcsi tulajdonsága az áldozatvállalás. Ezért szervezhetők nehezen és eredményesen a gyűjtőmozgalmak, az önkéntes nyári munkák, a szocialista tulajdon megvédése, a takarékosági mozgalom. Ritka az olyan kivétel, mellyel a mohácsi ált. gimnáziumban találkoztunk, hogy a novemberi vasgyűjtés átlageredménye egy tanulóra eső 45.—kg. fémhulladék.

A testnevelés, főleg a sport területén eredményeink előremutatók. Egyik testnevelési tanárunk országos válogatott tornász, növendékei a Közgazdasági Techn. országos versenyén első helyet érték el a szertornában. Ifjúságunk általában szeret sportolni, s éppen ebből fakadó hiba az, hogy nem egy esetben az edzésekre való járás túlzása az iskolai munka elhanyagolásához vezetett. Adminisztratív intézkedések váltak szükségessé a sportolás helyes mederbe való szorítás érdekében: ezek között legjellemzőbb, hogy csak kitűnő, jeles és jó tanulók szerepelhetnek sportversenyeken. Mindnyájunk előtt ismeretes, hogy milyen tömegmozgósító ereje volt válogatott labdarugó csapatunk külföldi győzelmeinek, és ez éppen annak igazolása, hogy az érzelmeket is felkeltő nevelés eredményei a legmaradandóbbak.

Nem véletlen az, hogy hazafias nevelésünk kérdései akkor kerülnek megvitatásra, mikor a nemzeti egységnek gondolata erősödik hazánkban. Le kell szögezni, hogy a nemzeti egységpolitika, a Népfrontpolitika nem eszköz vagy módszer Pártunk és a munkásosztály számára, hanem adódik a Párt politikájából. A Hazafias Népfront minden eddiginél szélesebb dolgozó rétegeket felölelő tömegmozgalommá vált, melynek célkitűzései minden becsületes, hazáját szerető magyar érdekével és elgondolásával találkoznak. A Hazafias Népfront nemcsak építő, hanem harcoss mozgalom is, s terveinek megvalósulása egyúttal a magyar jövő kérdése. Olyan lesz a magyar jövő, amilyenné ifjúságunkat neveljük. Most, mikor minden dolgozó magyar kötelessége a népi-nemzeti erő összefogásának erősítése, szükséges, hogy ifjúságunk e szilárd egységben találja meg helyét és alkotó munkájának értelmét. A

cél világos, az eredmény pedagógusainktól függ abban a mértékben, amilyenben a szocialista hazafiságra való nevelésnek elmélyült tartalmat tudnak biztosítani.

Dr. Kardos Lajos
megyei középisk. ált. tanulmányi felügyelő

Hozzászólás:

A kérdéshez két szempontból, elvi és gyakorlati vonatkozásban szólok hozzá.

Mód Aladár felhívja a figyelmünket arra, hogy a hazafiság nem osztályokra korlátozódó kategória, bár a különböző osztályok különböző jelleget adnak neki. A nemzeti fejlődés társadalmi tartalmának változásával együtt változik a hazafiság tartalma is. Ezen az alapon különböztetünk meg 1. *demokratikus*, 2. *burzsoa* (nacionalizmus és ennek válfajai) és *szocialista* hazafiságot.

A *demokratikus hazafiság* társadalmi alapja a feudális vagy külső elnyomással szemben a népre támaszkodó, vagy vele együttműködést kereső polgárság vagy nemesi osztályok. Tartalmilag magában foglalja a nép, a nemzeti nyelv, terület, a föld, a közös kultúra szeretetét, a nép anyagi és kulturális felemeléséért, a haladásért és a szabadságért folytatott küzdelmet. (Kölcsey, Kossuth, Széchenyi)

A *forradalmi* demokraták hazafisága az előbbit a néphatalomért, a világszabadságért, más népekkel való forradalmi együttműködésért való küzdelemmel továbbfejleszti. (Petőfi, Ady, Herczen és Csernisevskij)

A *szocialista* hazafiság társadalmi alapja a szocialista társadalmi rendszer, a szocializmus győzelme. Előharcosa a munkásosztály. Tartalma magában foglalja a demokratikus és a forradalmi demokraták hazafiságát, mindkettőt továbbfejleszti a proletárdiktatúra, a Párt, a marxizmus-leninizmus, a Szovjetunió iránti szeretet és a proletárinternacionalizmus jegeivel.

Megállapítható tehát, hogy a hazafiságnak mindenkor a nemzeti küzdelem élén harcoló osztályok adják meg jellegét, továbbá, hogy az igazi hazafiság reális tartalma és erőforrása mindenkor a *nép hazafisága*.

Mód Aladár rámutat arra is, hogy a II. Pártkongresszust követően hibát követünk el az egész népet egybeforrasztó, minden jelző nélküli hazafiság megalapozása tekintetében, mégpedig

a) nem biztosítottuk eléggé népünk új, hazafias eszmei egységének *anyagi* megalapozását;

b) nem tisztáztuk a hazafiság fejlődésünknek megfelelő, időszerű *tartalmát*.

A II. Pártkongresszus után a szovjet példa mechanikus alkalmazásával a szocialista hazafiság jelszavát állítottuk előtérbe. Ezzel népünk, értelmiségünk elé maximális, közvetlenül el nem érhető követelményként állítottuk fel a hazafiságot, és ezzel a többség számára szólamná, frázissá tettük azt. A szocialista és a demokratikus hazafiságot, mint a kommunisták és a pártonkívüliek hazafiságát kettéválasztottuk, mint kétféle hazafiságot állítottuk egymás mellé, ahelyett, hogy a népi demokráciánk objektív fejlődésének és érdekeinek megfelelően, a közöset, a még különböző osztályokat és rétegeket népi, nemzeti egységbe egyesítő emeltük volna ki.

A hazafiságnak ez a leszűkítése *előreszaladás* volt, sajátos körülményeink figyelmen kívül hagyását jelentette.

a) Nem vettük figyelembe a *nemzeti forma* lényegbevágó jelentőségét. A szocializmus a társadalmi fejlődés szükségszerű formája. A szocialista tartalom megjelenési formája azonban konkrét nemzeti forma. A tartalom nem valósulhat meg a forma, a konkrét történeti adottságok figyelembevételével nélkül.

b) Nem vettük figyelembe a demokratikus és a szocialista hazafiság tartalmát, egymáshoz való viszonyát és ezek alapján *mai hazafiságunk* reális tartalmát. A demokratikus hazafiság élménye nem hatotta át még eléggé a nép és az értelmiség többségét. Ezért népünk és az értelmiség legszélesebb tömegei számára reális, a legszélesebb nemzeti egységet kifejező közös tartalomra, a minden jelző nélküli hazafiságra kell helyeznünk a hangsúlyt. Természetesen mai hazafiságunk külön-

bőzik a nemzeti felemelkedés, 48, vagy akár a forradalmi demokraták hazafiságától. Mindenek előtt társadalmi alapja által különbözik minden eddigi kor hazafiságától. Népi demokráciánk vezetőosztálya a munkásosztály a parasztsággal és az értelmiséggel összefogva valósítja meg mindazt, amiért a nép és a haza, a kultúra és haladás legjobbjai valaha is harcoltak. A mai hazafiság a haza építéséért, a nép jólétéért, anyagi és kulturális színvonala állandó emelkedéséért való küzdelmet és a Szovjetunió vezetete békétáborra támaszkodó politikát foglalja magában.

A kérdés *gyakorlati* vonatkozásában a demokratikus és szocialista hazafiság, mai hazafiságunk reális tartalmát *tanterveinkkel és tankönyveinkkel* kapcsolatban vetette fel. Jelenleg használatos tankönyveink sok hiányosságot, negatívumot mutatnak e téren. Már az óvodai, később az általános iskolai és középfokú oktatásban az életkori sajátosságok kellő figyelembevételével nélkül történt sok esetben a tananyag megállapítása. A szülők, a családi kör, az otthon, a szülőföld, a magyar nép, föld, haza, annak multja a kelletténél kisebb mértékben szerepel tankönyveinkben. Ezek megismertetése és megszerettetése alapvető a hazafiság érzésének kialakítása szempontjából. Gondoljunk csak Petőfi családi és szülőföldre vonatkozó költészetére, a magyar irodalom sok más, hazafias nevelésre alkalmas anyagára. Gondoljunk csak arra, hogy a hazafias nevelés milyen lehetősége rejlik Kisfaludy Károly Szülőföldem szép határa c. költeményében, vagy milyen hatással volt reánk annak idején Gyulay Pál Hadnagy uram, Léway József Mikes c. költeménye. Ilyen költemények után a szocialista építést tükröző Benjámin László Ozdi kohók, Zelnk Zoltán Este jó, Kónya Lajos Két iskola, Illyés Gyula Szánt az eke, és ehhez hasonló költemények alkalmasan, kellő megalapozottsággal szolgálhatják a mai hazafiságra való nevelést. A magyar irodalom rendkívül gazdag és értékes anyagát lehetne feltárni Kölcsey, Vörösmarty, Petőfi, Arany, és a későbbiek költészetében. Természetesen helytelen lenne a hazafiságra nevelés kérdését pusztán tantervi, vagy tankönyvkérdésnek tekinteni. Jelentős mértékben, mondhatni alapvetően a nevelői magatartás kérdése is ez.

Jelenlegi tankönyveink szocialista hazafiság egyoldalú előtérbe állításával sok esetben ennek alapjától való megfosztását, elszegényedését, politikai jelszavakra való lecsúszkítását eredményezték. A demokratikus és a szocialista hazafiság reális tartalmának tisztázása után tanterveinkben, tankönyveinkben, és természetesen magában az oktató-nevelő munkában biztosítani kell a hazafiságra nevelés megfelelő módját, az érzelmi megalapozás és az értelem terén egyaránt.

A hazafiságra nevelés szempontjából fontos az *ifjúsági irodalom* kérdése is. Hosszúhetényben az egyik gyakorlóéves tanító azt kérdezte, hogy milyen házi olvasmányt adhatna olyan 8 éves tanulóknak, akik az olvasómozgalom keretében kedvet kaptak az olvasáshoz. Nehéz találni ilyet. A mai magyar írók művei mellett fel kellene kutatni a magyar mult ilyen célra alkalmas íróit. Komoly nevelőérték rejlik pl. Gaál Mózes: Mesék a legnagyobb magyarról c. munkájában. Fel kellene kutatni az ifjúsági irodalom korábbi magyar termékeit a hazafiságra nevelés szempontjából.

Sok szó esik mostanában az *életkori sajátosságokról*. Ugyanakkor a közép- és felsőfokú pedagógusképző intézményekben az általános lélektan mellett nem szerepel az alkalmazott lélektan, a pedagógiától mentes gyermeklélektan, gyermekismeret. Féltő, hogy az „életkori sajátosságok“ így megfelelő tartalom nélküli pedagógiai szólamná válnak. Általános és középfokú iskolai tankönyveink jelentős részére jellemző, hogy nem veszik figyelembe az életkori sajátosságokat, ami ugyancsak akadály lehet a hazafiságra való nevelésnek. A szocialista tartalom meg nem felelő tantervi és tankönyvi elhelyezése, továbbá az oktató-nevelő munka kellő elmélyítésének hiánya miatt sok esetben kísért a verbalizmus és a frázisosság veszélye. A Pedagógiai Szemle legutóbbi számában Makay Gusztáv középiskolai irodalomtanításunkkal kapcsolatban rámutat arra, hogy még érettségiző diákjaink előtt is az ilyen szavak, mint politika, reform, forradalom stb. sokszor csak üres, megfelelő tartalom nélküli kifejezések. Meg kellene vizsgálni, hogy milyen tartalom fűződik az egyes iskolai korcsoportokban a haza, hazafiság, hazaszeretet stb. fogalmak köréhez.

Az ideai tanévben széles körben foglalkoznak a hazafiságra nevelés kérdésével. A Pedagógiai Tudományos Intézet egyik munkatársa a tanító és tanítónőképzős és más nevelők részvételével egy munkaközösséget alakított e kérdéssel kapcsolatos tudományos kutatómunkára. Az Oktatási Osztály kéri a megye nevelőit, hogy minél többen kapcsolódjanak bele ebbe a munkába, és tapasztalataikat (a hazafias nevelésben elért jó eredményeket, a hazafias nevelést elősegítő vagy gátló, negatív tényezőket) őszintén és bátran tárják fel és közölik. A fenti munkaközösség tervében szerepel a jelenleg használatos és kísérleti tankönyvek megbírása a hazafias nevelésre alkalmasság szempontjából, az egyes osztályok és szakfárgyak oktatónevelő munkájában, továbbá az iskolán kívüli életben a hazafias neveléssel kapcsolatos tapasztalatok feltárása, kritikai elemzése. Szerepel a munkatervben az is, hogy a hazafiság fogalmkörébe tartozó fogalmak tanulóiban élő tartalmát feltárja, elemezze.

Első feladatul a *jelenleg használatos* tankönyvek bírálatát vette tervbe a következő szempontok szerint:

Alkalmasan szolgálja-e a hazafiságra nevelést?

- Haladó hagyományainkat, népünk multját, nagyjait kiemelkedő (történeti, politikai alakjait, tudósokat, művészeket stb.) bemutat-e vonzó színben? Erzelmileg megragadja-e a tanulókat a bemutatás?
- Helyesen ismerteti-e és megszeretteti-e a dolgozó magyar népet, a magyar nép életét a felszabadulás előtt és után, megfelelően, meggyőző erővel mutatja-e be (példák, cím szerint, tartalmi utalással.)
- A Szovjetunió és a népi demokráciák bemutatása, a köztük lévő kapcsolat, kölcsönös egymásrataltság, segítség bemutatása, a Szovjetunió jelentőségének megvilágítása megfelelő-e?
- Nincs-e túl sok idegen példa a gyermekhez közelebb álló, magyar példa helyett? Melyik az? Miért alkalmas, vagy miért nem alkalmas?
- Hogyan szolgálja a népek, különösen a szocializmust építő népek egymás-közi és sajátos életének megismerését? Mennyiben szolgálja a béke ügyét?
- Meggyőző példákkal nevel-e a kizsákmányolás, a kizsákmányoló rendszer és a mult ellen?
- Nevel-e a kezdeményezésre, tetterre, cselekvő hazafiságra, bátorságra, a munka, a dolgozó élet megbecsülésére és szeretetére? A szocializmus nagyjait a gyermekhez alkalmas módon állítja-e példaképül?

A tankönyvek értékelésével kapcsolatban jó munkát végző nevelőket a munkaközösség a végzett munka értékének megfelelő tiszteletdíjban részesíti.

Befejezésül egy felvetett problémával kapcsolatban javasolja, hogy Pécs város ismertetését, iskolai kirándulócsoportok tájékoztatását és kalauzolását megfelelő szakemberek által összeállított utikalauz, ismertető alapján a középiskolák egy-egy jobb tanulója is vállalhatná, ami a kirándulócsoportok, a tanulók és saját iskolájuk szempontjából is hasznos.

Szepes Lajos

Pécs városi középisk. tan. felügyelő.

Hírek a továbbképzés rendezvényeiről

Alsótagozati szakmai megbeszélések a pécsi járásban. A pécsi járási oktatási osztály 1955. január hó 11—13-ig háromnapos szakmai megbeszélést szervezett a járás alsótagozatos nevelői és körzeti igazgatói számára. A megbeszélések célja: a járás alsótagozatos nevelői pedagógiai felkészültségének fokozása, elmélyítése és közvetlen (didaktikai, methodikai, nevelési) segítségadás a mindennapi iskolai munkák eredményesebb végrehajtásához. Sorravettük az I. o. olvasás-írás tanítása és számtan tanításunk időszerű problémáinak megvitatását. A tanácskozásokon való részvétel a pedagógus továbbképzés új rendszerének megfelelően önkéntes jellegű volt.

A megbeszéléseket a Pedagógiai Tudományos Intézet, a Központi Pedagógus Továbbképző Intézet munkatársai és a járás általános tanulmányi felügyelői vezet-

ték. A tanácskozásokat Pécs város pedagógusai bevonásával nyilvános ankét követte, melyen megvitaták az új I. II. osztályos számtan tanterv elvi problémáit. A vitát Csáki Imre, a Pedagógiai Tudományos Intézet dolgozójának előadása vezette be.

A Magyar Szovjet Társaság pedagógus ankétjai a tanulók osztályközösségének kialakításáról Pécsen, Komlón és Mohácson. Pécsen a Nevelők Háza nagytermében december 14-én tartotta az MSZT Pécs városi szervezetének pedagógiai szakosztálya igazgatók és osztályfőnökök részvételével ankétját, amelyen résztvett a központ részéről Szokolszky István elvtárs. Komlói Sándor elnöki megnyitójában vázolta, hogy az iskolai életben, általában a nevelésben mennyire központi probléma az osztályközösség kialakítása. Arató László bevezető referátumában arról szólt, hogyan nevelte gimnáziumi első és második osztályában az osztályközösséget. Elmondta az egész évi osztályfőnöki óráinak tematikáját, ezzel kapcsolatban azt, hogyan igyekezett a helyes erkölcsi fogalmakat kialakítani az osztályban. Igen sok és értékes gyakorlati példával illusztrálta előadását. A hozzászólások során *Tantó István* a jellemnevelésben a timuri mozgalom hármasságát tűzte a gyermekek elé: az alap a kötelesség teljesítése, a megbízatás teljesítése már ennél több, és legmagasabbrendű az öntevékenyen felismert és elvégzett munka, az önként vállalt feladat. *Pálfi Sándor* szerint talán legfontosabb az, hogy a tanulók az osztályfőnököt szeressék. A második legfontosabb az, hogy a kollektíva szemüvegén keresztül tudjanak a tanulók mindent nézni: ne én, hanem mi legyen a szempontjuk. *Molnár Zsuzsa* a családlátogatások fontosságát emelte ki, az idén sok családot meglátogatott, és így a szülők körében a nevelési problémák iránti érdeklődés fokozódott.

Komló városában november végén tartottak ankétot a közösségi nevelésről. *Mosoni József* okt. oszt. vezetőjének megnyitója után élénk hozzászólások következtek. A hozzászólásokból kiemelkedett *Király Ernőnének* az a megállapítása, hogy a családlátogatásnak igen nagy jelentősége van a tanulók közösségének kialakításában. Látogatásai során a szülőkkel nemcsak a saját gyermekükről beszélgetett el, hanem az osztály problémáját is megbeszélte. Így a szülők jobban bekapcsolódtak az osztály életébe. A gyermekek látják, hogy szüleik nemcsak az ő előmenetelük, fegyelmezettségük iránt érdeklődnek, hanem az egész osztály tanulmányi, magatartási eredménye érdekli őket. Így ők maguk is jobban egygyé kovácsolódnak, s megérik, hogy munkájuk, magatartásuk az egész osztály életére kihat.

Mohács városában hasonló tárgyú ankétot tartottak igen nagy érdeklődés mellett.

Pedagógiai pályázat eredménye. A Magyar-Szovjet Társaságnak a megyei és városi oktatási osztállyal egyetértésben meghirdetett pedagógiai pályázatára tíz pályamunka futott be. A „Hogyan alakítottam a tantestületet nevelőközösséggé” témára négy igazgató, a „Hogyan alakítottam ki osztályomban a tanulóközösséget” kérdésre hat nevelő küldte be jelíges pályamunkáját. Az első díjat 700.— Ft-t *Debitzky István*, az oktatásügy kiváló dolgozója, az Építőipari Technikum igazgatója, a második díjat, 500.— Ft-t *Arató László*, kiváló tanár, a Nagy Lajos ált. gimn. osztályfőnöke, a harmadik díjat (300.—, 300.— Ft-t) *Somfai József* a Pécs-Gyárvárosi ált. isk. igazgatója és *Pálfi Sándor* ugyanezen iskola osztályfőnöke nyerte. A pályázat eredményes volt: megmutatta, milyen problémák adódnak a közösségi neveléssel kapcsolatban, és hogy igazgatóink, osztályfőnökeink ezeket a kérdéseket milyen módon oldják meg. Komoly értéke a pályázatoknak az is, hogy őszinte hangon, valóságos nevelőmunkájukat írták le a pedagógusok.

A pécsi ált. iskolák magyar-szakos nevelői részére dec. 20-án tartotta meg a Nevelők Házában *Miklós Róbert*, a Központi Pedagógus Továbbképző Intézet magyar tanszékének tanára „A fogalmazás tanítása” c. előadását. A pécsi nevelők teljes számban vettek részt az előadáson, amelyet élénk vita követett.

Téli továbbképzési hét a sásdi járásban. A sásdi járásban a téli szünet ideje alatt „szakmai továbbképzési hetet” tartottak. A megbeszélésekre az oktatási osztály meghívása alapján jelentek meg a nevelők, hogy tantárgyuk legközelebbi ta-

nítási problémáit megvitassák. A megbeszéléseket a tanulmányi felügyelők és a szakfelügyelők vezették. A továbbképzési rendezvényeken foglalkoztak az alsótagozati matematika, földrajz, történelem, magyar tanítás időszerű kérdéseivel.

A *Bolyai János Matematikai Társulat továbbképzési munkája*. A matematika szakos kartársak továbbképzése a Bolyai János Matematikai Társulat keretében történik. A cél egyelőre az, hogy ezek a foglalkozások a mindennapi munkához nyújtssanak segítséget. Három-négy hetenként „feladatmegoldások“ elnevezésű esteiken vesznek részt, ahol a szakköri munkához kapnak anyagot. Budapesti és helyi előadók elméleti előadásokat tartanak.

Szeptemberben *Kalmár László* szegedi egyetemi tanár „Az összemérhetetlen mennyiségekről“ szóló előadását hallgatták meg. Novemberben *Székely Jenő* pécsi Pedagógiai Főiskolai tanár előadása hangzott el a számfogalom kialakításáról.

A karácsonyi szünetben *Bán Lajos* „Hogyan tanítom az analitikai geometriát“, majd egy más alkalommal *Hites Ferenc* „Hogyan tanítom a függvénytant“ címmel tartottak előadást. December elején *Fenyő István* egyetemi tanár tartott előadást Pécsen és Mohácson „A nomográfia elemei“ címmel.

Ezek az előadásokon a középiskolai kartársak majdnem teljes számban vettek részt, bőséges segítséget kaptak napi munkájukhoz és továbbfejlődésükhöz.

Az általános iskolai kartársak számára a VI. osztályos mértan-könyv feldolgozása folyik szakmai és módszertani szempontból. Háromhetenként fogja a Társulat összehívni a kartársakat ezekre a foglalkozásokra, amelyeket Huszti Sándorné, a főiskola gyakorlóiskolájának tanára vezet. Ezek az összejöveteleken feladatmegoldásokkal is foglalkoznak, és minden problémájukat felvetetik. Mohácson január 14-én tartottak megbeszélést a VI. osztály mértantanításáról.

Az orosz szakosok kiejtési gyakorlatai. A pécsi orosz szakos pedagógusok beszélgetési gyakorlatokat tartanak kéthetenként két órában a köznapi szókincs gyakorlására egy orosz anyanyelvű Ped. Főiskolai tanárnő vezetésével. A foglalkozások témáját mindig előre meghatározzák, a kartársak már előre összegyűjtött szavakkal mennek a foglalkozásokra. A Gorkij könyvtár és MSZT rendezésében klubesteiken vesznek részt.

Kémiai továbbképzés. Az általános iskolai tanárok részére havonta egy kísérleti délutánt vezettek be a Pedagógiai Főiskolán. Itt a kartársak a tankönyv egy havi kísérleti anyagát végzik el. A tematikát a KPTI adja ki. A megye kémiát tanító tanárai részére a Kémikusok Egyesülete szervez technológiai előadásokat, melyek főleg a középiskolák anyagának tanítását segítik, de tanulságosak az általános iskolák szaktanárai számára is. Az Egyesület üzemlátogatásokat is szervez. Ebben mind az általános, mind a középiskoláknak nyújt segítséget. Ha ebben bármilyen nehézség mutatkozik, úgy az iskolák a szakfelügyelő útján kérjék az Egyesület segítségét.

Gyakorlóévesek konferenciája a pécsi tanítóképzőkben. December utolsó napjaiban tartották meg a működő gyakorlóévesek számára az első képesítő vizsgákra előkészítő konferenciát. A konferencián didaktikából, módszertanból és iskolaszervezettségből készültek fel és a kijelölt tételekből felelettervet készítettek. A jelöltek felkészültségét akadályozta, hogy a szükséges tankönyveket, valamint módszertani füzeteket nem tudták idejében megszerezni a könyvesboltból. A múlt évben tartott konferenciákkal összehasonlítva ennek a konferenciának a munkája jobban szervezett és eredményesebb volt. A még fennálló forrásanyaghiánytól eltekintve, a jelöltek jobb felkészülést mutattak, a konferencia ideje alatt pedig fegyelmezettebben és aktív módon vettek részt a kétnapos munkában.

A *Megyei Tanács Oktatási Osztálya* még január hónapban kiadja és a megye valamennyi iskolájához eljuttatja az 1954. esztendő Baranya megyei pedagógiai újtások legjobbainak leírását. Ugyancsak külön füzetben kiadja az Oktatási Osztály az 1954. esztendőben pályázatot nyert különböző pedagógiai tanulmányokat is.

H I R E K

A Megyei Párt Végrehajtóbizottság 1954. december 6-án összehívta az üzemek, vállalatok igazgatóit, a megyei tömegszervezetek vezetőit és ankéton megvitatták a Központi Vezetőség határozata alapján az iskolák és az üzemek patronálási kapcsolatának állását. Megyénkben eddig mintegy 150 iskolát patronálnak különböző szervek. Az üzemek, vállalatok vezetői igen lelkesen ajánlották fel további segítségüket. Egyes iskolák patronálásán kívül pl. nyersanyag-gal segítik a Pedagógus Szakszervezet szertárfejlesztő munkaközösségeit. Az ankét után a Szakszervezetek Baranya Megyei Tanácsa felhívással fordult Baranya megye területén lévő összes üzemek, állami gazdaságok, vállalatok, gépállomások, erdőgazdaságok, tsz-ek vezetőihez és dolgozóikhoz, hogy patronálják községük iskoláit, mélyítsék el kapcsolataikat az iskolával, törődjenek fokozottabban a felnövekvő nemzedék nevelésével.

Az ankéton fölvetett javaslatok, felajánlások végrehajtásának irányítása a Megyei Patronáló Akció-bizottság feladata lesz.

A Megyei Tanács Végrehajtóbizottsága 1954. dec. 10-én vb. ülésen megtárgyalta Baranya megye oktatásügyének helyzetét. Ezzel kapcsolatban a végrehajtóbizottság a következő határozatokat hozta:

3. pont. „Valamennyi Községi Tanács végrehajtóbizottsága foglalkozzon az iskola ügyeivel a következők alapján:

- a) Az iskola költségvetése és annak felhasználása,
- b) A pedagógusok földhözjuttatása,
- c) A pedagógusok lakásügye“.

Határidő 1955. január 31.

5. pont. „A Megyei Tanács Oktatási Osztálya és a járási tanácsok fokozottabban ellenőrzik a községek költségvetési gazdálkodását és tegyenek meg mindent, hogy ne fordulhasson elő, hogy az iskola a Szülői Munkaközösség pénzéből tengődjön.“

Januárban tehát valamennyi községi tanács vb. napirendre tűzi a fenti pontok megvizsgálását. Igazgatóink (iskolavezetőink) érdeklődjék meg ennek a vb. ülés-

nek az időpontját és olvassák el a községi tanácsoknak ebben a tárgyban küldött tájékoztatókat.

Baranya megye lett az első a novemberi vas- és fémgyűjtésben.

A DISz Központi Vezetősége december végén értékelte a novemberi vas- és színes fémgyűjtési versenyt. A versenyben Baranya megye érte el az első helyezést. A megye iskolái közül kitűnt a pécsi Vorosilov utcai ált. iskola, amely első díjként 1.200.— Ft jutalomban részesült a Baranya megyei MEH vállaltól. Egy főre, eső átlaguk 61 kg. Második a mohácsi Kisfaludy Károly ált. gimnázium 45 kg-os átlaggal. Ez az átlag középiskolai viszonylatban igen jelentős. 800.— Ft jutalomban részesült az iskola. Harmadik a Komló-Kökönyös ált. iskola 40 k-os átlaggal. 500.— Ft jutalomban részesült. A jó eredmény a nevelők lelkes munkájának és szentélyes tevékenységének köszönhető. A MEH Baranya megyei vállalata a napokban 6.850.— Ft jutalmat osztott szét a pécsi iskoláknak. A pécsi iskolák közül igen jó eredményt értek el a Bártfa utcai ált. iskola, a Bányaiipari Technikum, a belvárosi, kertvárosi, Alkotmány utcai, Pécs-Bányatelepi, Petőfi utcai, Agoston-téri, Mátyás király utcai iskolák. A pécsi járásban a bogádmindszenti ált. iskola, a pécsváradi járásban Pécsvarad, szigetvári járásban Szigetvár, Ibafa, Gyűrűfü, Rózsafa, a siklósi járásban Beremend, Nagyharsány. A sellyei és vilányi ált. iskolákban az V. osztályok tűntek ki az eredményes fémgyűjtésben.

Karácsony a Gyermekotthonokban. A megye négy gyermekotthonában és egy Ifjúsági Otthonában vidám, gondtalan ünneplésben volt részük az otlakó gyermekeknek. Célunk volt, hogy a család, a béke ünnepén valamennyi gyermek élvezze a békés, vidám ünneplés örömeit. Ezt úgy tudtuk megvalósítani, hogy a Megyei Tanács 11.000.— Ft-ot utalt ki a karácsonyi ünnepség megrendezésére. Ebből az összegből minden gyermek külön-külön ajándékot is kapott. Így a бүk-

kösdí lányok csomagjában 25 dkg praliné, 25 dkg vegyes cukorka, 15 dkg vegyes ostyaszület keksz volt. Kapott minden lány egy tányér almát, ezenkívül egy-egy babát, autót vagy könyvet. Hasonló ajándékcsomagot kapott a többi gyermekotthon kis lakója is. Az ajándékokon kívül változatos ünnepi szórakozásban is volt részük a kicsiknek, nagyoknak egyaránt. A bakócai fiúk Pécsre jöttek színházba, a csertői óvodásokhoz bábjátzó csoport látogatott ki. Bükkösdön moziban voltak a lányok. Ezeket a rendezvényeket az otthonok által rendezett karácsonyfa ünnepély, mesedélután, vetítettképes előadás tették színessé és felejthetetlenné. A rendezvényekkel kívánták az otthonok vezetői megéreztetni neveltjeikkel a Párt, a dolgozó nép szeretetét és pótolni a családi otthon melegét.

A pécsi 19. sz. és a kanizsai 20. sz. gépipari technikumok kultúrversenyének elődöntője. December 4-én tartották Pécsen a Leőwey Klára leánygimnázium dísztermében a versenyt. A kanizsai technikum műsorából a szájharmonikaegyüttes szereplése emelhető ki. A pécsi gépipari technikum megérdemelten jutott a döntőbe, az egész műsor felépítése igazolta, hogy értékes és lelkes munka folyik a gépipari technikumban. Ezt bizonyította a budapesti verseny is, amely 35 gépipari technikum versenyt döntötte el. A pécsi gépipari technikum Kisfaludy Károly: Hármán egyszerre c. vígjátékával a színelőadások csoportjában az első díjat, a harmonikaszármok között a második díjat és a szavalásban ugyan csak a második díjat nyerte meg.

Veres Péter a Tanítóképzőben. Veres Péter Kossuth-díjas írónk október végén meglátogatta a pécsi tanítóképző magyar szakköri ülését és egy osztály énekóráját. Délelőtt folyamán a II. B. osztály énekóráját hallgatta meg. Az óra folyamán egyik tanuló vázlatosan bemutatta egy népdal általános iskola III. osztályában hallás után való tanításának menetét, majd egy másik növendék azt, hogy miként tanítana be egy népdalt a „Szabad Föld Téli Esték” egyikén a felnőtteknek, esetleg egy állami gazdaság vagy tisz dolgozóinak. Kifejtették a növendé-

kek a magyar népdal tanításának jelentőségét és szükségességét. Megállapították, hogy a magyar népdal nemzetünk zenei anyanyelve, miért is általános iskolai énekkutatásunknak ez képezi a tengelyét, kizárólag csak azért, hogy a gyermekek útján az egész nemzet ismét rá találjon már-már elveszett, felbecsülhetetlenül értékes kultúrkincsére.

Veres Péter mindvégig feszült érdeklődéssel kísérte az egész óra menetét, közben-közben feljegyzéseket írogatott jegyzőkönyvébe. Az óra befejezése után elmondotta a fiúknak, hogy ő csak négy elemi végzet, a népdalt csak a szívében érzi, nem ismeri annak a Kodály és Bartók által feldolgozott tudományos rendszereit, de mind népművészeti, mind zenei szempontból rendkívül fontosnak tartja tanítását és teljes értékű visszaállítását. Feltette a kérdést, hogy vajon a növendékek miért foglalkoznak a népzenével, általában a muzsikával. Egyik tanuló kifejtette, hogy nem az iskolai kényszer miatt, hanem őszinte szeretetből és abból a meggyőződésből foglalkoznak, hogy nekik mint leendő magyar tanítóknak igazi művészi zenével kell majd megtölteniök a magyar gyermekek lelkét, hogy ezzel is segítsék sikerre a szocialista kultúrforradalom célkitűzéseit.

A délutáni szakköri ülésen a tanulók Veres Péter írói munkásságával foglalkoztak. Meghatóan kedves jelenet játszódott le egyik tanuló novellájának felolvasása közben. A fiatal szerző novellájában elmesélte, hogy Veres Péter honvédelmi minisztersége idején, a Bakonyban az egyik honvéd gyönyörű botot faragott édesapjának. A bot igen megtetszett a miniszternek, de hiába kérte, a fiú kitartott elhatározása mellett, és a botot édesapjának ajándékozta. A novella befejezésének csattanójaként — sok utánjárással, levelezéssel megszerezték a botot — Veres Péternek ajándékozták az akkor neki annyira megtetszett botot. Veres Péter a tanulók kedvességét meghatódva fogadta.

Gyermekvédelmi ankét Komlón. Baranya megye tanácsának végrehajtóbizottsága december hó 18-án rendezte meg első gyermekvédelmi ankétját Komló városában. Az ankétot a fővárosból, Pest, Csongrád, Somogy és Tolna megyékből,

megyénk városaiból és községeiből vettek részt. Az ankét gyermek és ifjúságvédelmi problémákkal, majd a fiatalok bírósági ügyeivel foglalkozott, különös tekintettel a megyei és főleg komlói viszonyokra. Az ankéton igen élénk hozzászólások voltak, melyek azt bizonyítják, hogy a megjelenteket erősen foglalkoztatja a gyermeknevelés és az ifjúság nevelésének problémája.

Ösbemutató Komlón. Cserháti Gyula komlói énektanár „Csipkebokor rózsá” c. háromfelvonásos vidám operettjét február elején mutatják be kb. 100 szereplővel a komlói május 1. kultúrotthonban. A szereplők között pedagógusoktól bányászokig dolgozóknak szinte minden rétege képviselve van.

Pécsett tanuló koreai és görög fiatalok újévi. Iskolánk koreai és görög tanulói 1955. újévi estéjén kis ünnepségre jöttek össze a Bányaiipari Technikum diákotthonának ebédlőjében. Az ünnepségen a kollégium igazgatója a hazájuktól távol levő fiatalokat koreai és görög nyelven üdvözölte. Az üdvözlésre Kim-Zum-Heo válaszolt. A műsoron koreai énekkar szerepelt koreai és magyar számokkal. A görög lányok énekszámát és tánca után megható jelenet következett: három nyelven, de egy szívet énekeltek el a fiatal békeharcosok a Sztálin Kantátát. A műsor után hosszabb ideig együtt maradtak baráti beszélgetésben tervezve a jövőt, melyet az ő akaratuk is épít, s ez az akarat is alátámasztja a legjobb újévi kívánságot: Békés, eredményekben gazdag Újesztendőt!

Szülői Munkaközösségi Ankét Pécsett. November 18-án a Megyei Párt-Végrehajtóbizottság a Pedagógus Szakszervezet

A Megyei Tanács Oktatási Osztályának dolgozói őszinte köszönetüket fejezik ki azoknak a Nevelőtestületeknek és Kartársaknak, akik újévi jókívánságaikkal osztályunkat felkeresték.

Területi Bizottsága és a Megyei Tanács Oktatási Osztálya rendezésében a járási okt. oszt. vezetők, közép és általános iskolai igazgatók, valamint járási Sz. M. felelősök és iskolai SZM elnökök részvételével ankét volt a pécsi Nevelők Házában. Az ankét vitaindító előadását Tatar Béla ált. isk. igazgató tartotta „Szülői Munkaközösségek munkájának, az iskola és családi ház kapcsolatának elvi és gyakorlati kérdései” címmel. Az előadás után élénk vita volt és az értékes hozzászólások és javaslatok nyomán a következő fontosabb határozatokat hozták az ankét résztvevői:

1. A tanulók iskolán kívüli magatartásának, udvarias viselkedésének megjavítása érdekében a szülők, az MNDSZ és a társadalom minden rétege fejtsen ki széleskörű tevékenységet, ahol csak erre mód és alkalom kínálkozik. (Utca, villamos, autóbusz, vonat, SZTK rendelők, bevásárlóhelyek, mozik, stb.)

2. A termelő munka megszerettetése céljából, különösen a végző osztályok tanulói előtt szólaltassanak meg kiváló ipari és mezőgazdasági dolgozókat.

3. Az iskolai kirándulások alkalmával, a nevelők hívják fel a gyermekek figyelmét a madarak és fák kímélésére. SZM tagok és az egész társadalom indíttson küzdelmet a légpuskával, csúzlival és egyéb eszközökkel történő kíméletlen madárirtás ellen.

4. A közömbös szülők megmozgása céljából pedagógusok, Szülői Munkaközösségek, MNDSZ szervezetek indítsanak széleskörű pedagógiai propaganda munkát, végezzenek minél több családlátogatást.

5. Szülői Munkaközösségek együttműködve az iskolák nevelőtestületeivel családlátogatások, előadások, szülői értekezletek stb. útján biztosítsák és ellenőrizzék a tanulók otthoni rendszeres tanulását és napirendjét.

Kövessük példájukat!

Eredményes küzdelem a mulasztásmentes napokért. A jubileumi verseny eredményeként iskoláinkban csökkent a mulasztók száma. Nagydobszán pl. igen alacsony a mulasztás. Még a cigányok sem mulasztanak. A jó eredményt családlátogatásokkal érték el. Cigány Sz. M. aktív is van. A szülői értekezleten bemutatkozó tanítást is tartanak. A társadalmi szervek is megmozdultak az iskolán kívüli magatartás ellenőrzésére. *Oroszlón 0,2, Barátúron 0,6, Tormáson 0,1, Meződön 0,7 a mulasztási átlag. Vázsnokon 76 munkanapból 73 mulasztásmentes volt.*

Egységes nevelői testület kialakítása a pécsi járásban. Figyelemreméltó kezdeményezés történt a járásban. Egy körzeti nevelőit egységes nevelőtestületnek tekintik. Egységes az eljárásuk, osztályozásuk. A pellérdi nevelőtestület Tavi József aranyosgadányi igazgatót betegsége alatt szakszerűen helyettesítette. Így elérték azt, hogy semminemű visszaesés nem történt a továbbhaladásban.

A Komlói Bányatröszt 30.000.— Ft-t adtolt a komlói ált. iskoláknak karácsonyi megajándékozás címén azzal, ha az összeg nem elegendő, még kiegészíti az összeget, de az iskolák a szülőktől ne kérjenek. Az ajándékból a tagiskolák (Mecsekfalva, Jánosi stb.) is részesültek.

A bezedeki általános iskola patronálási szerződést kötött a budapesti VI. Hegedű utcai általános leányiskolával. A Hegedű utcai iskola gyűjtést rendez a tanulók között az ifjúsági könyvek összegyűjtése érdekében, így segíti a bezedeki iskola ifjúsági könyvtárát. A szakörök szemléltetési célokra is alkalmas eszközöket készítenek, ezekből egy példányt küldenek a patronált iskolának. Segítséget nyújtanak a bezedeki végző VIII. osztályosoknak, akik az általános iskola elvégzése után a fővárosban akarnak elhelyezkedni. A bezedeki iskola viszont névelő biológiai preparátumokat készít, maggyűjteményt, rovggyűjtem-

ényt, lepkegyűjteményt küld. A két iskola nevelőtestülete a nyári szünidőben munkás-paraszt családok között nyaralató gyermekcseréket szervez.

Népmeséket és ősrégi balladákat gyűjtenek az egyházasközi általános iskolások. Bodó Róza a „Szocialista kultúráért” c. kitüntetett egyházasközi tanítónő kezdeményezésére iskolájának tanulói az otthon hallott csángó, német, felvidéki és dunántúli népmeséket összegyűjtik. Ezeket a népmeséket — megrostálás után — beírják az „Egyházasközi mesekönyv”-be. Már három csángó népmesét be is jegyezték. A mesék közül kettőt Jank József, egyet pedig Márics György dolgozó parasztok mondtak el. A téli szünet alatt az ősrégi balladákat is összegyűjtik.

Rejtő János bezedeki ált. iskolai igazgató diafilmet készít az iskola és diákotthon életéről és a tagiskolák szülői értekezletein bemutatja. Ezzel eléri, hogy a szülők nemcsak hallanak a körzetiskolában tanuló gyermekeik munkájáról, hanem látják is azok környezetét, tanulását és egyéb foglalkozásait.

AMINEK NEM SZABAD MEGTÖRTENNI!

Jánoshegyi elvtárs, a villányi járás büntető bírása liberálisan kezeli a 15. törv. erejű rendelet végrehajtását. Egy V. osztályos tanuló szeptember elseje óta nem járt iskolába, megbüntette 200.— Ft-al a szülőket, de feltételelesen, és kérte az újpettei ált. iskola igazgatóját, hogy a tanuló február 1-ig ne járjon még iskolába, mert a szülők otthon munkába állították.

Nem bünteti az igazolatlan mulasztókat a Tanács Dunaszekcső-szigeten, Hímesházán, Sombereken sem.

A pénzért való instruálás ütötte fel fejét Kölkeden, Villányban és Komló városában.

„Iskoláink — Nevelőink“ elintézte

Balázs Ilona pécsi óvónőjelölt Vókányban volt nyári gyakorlaton. Panasza szerint illetményeit nem kapta meg. Az „Iskoláink — Nevelőink” fedezte fel, hogy az óvónőjelölt panasza több helyet járt meg, de elintézés belőle nem lett. Hat nap alatt sikerült az illetményeket kiutaltatni. Megjegyezzük azonban, hogy az illetményeket a járás annakidején kiutalta, de az óvónőjelölt már nem tartózkodott beosztási helyén. Ha címét otthagya volna, pénzét utána lehetett volna küldetni.

Sokat figyeltük a megye iskoláinak *kályhával* való ellátását. Különösen a pécsváradi járásban voltak bajok. Felhasználtuk a gazdasági csoportvezetőnek az igazgatói értekezleten való megjelenését a hiányok részletes felmérésére. A 20-as rovat maradványainak felmérésével, gyors intézkedéssel a járás területén majdnem valamennyi kályhahiányt megszüntettünk.

FELHÍVÁS AZ OLVASOHOZ!

Tájékoztatónk az új esztendőben a jelen formátumban fog megjelenni. Az eddigiektől eltérően rendszeresen negyedévenként (január, április, július, október hónapokban) adjuk ki.

Ahhoz azonban, hogy meg tudjon felelni feladatainak, aktívabb közreműködésre, segítségre van szükség pedagógusaink részéről. Sajnos a pedagógusok nem ismerik még eléggé Tájékoztatónkat. Néhány helyen tapasztaltuk, hogy az igazgatók elzárják fiókukba. Kérjük Igazgató Elvtársakat, hogy hívják fel kartársaik figyelmét Tájékoztatónkra és bocsássák azt rendelkezésükre, mert bár az új évben igyekszünk nagyobb iskoláinknak két példányt biztosítani, de az iskolák többségének továbbra is egy példányt fogunk tudni küldeni.

Kérjük a Kartársakat, írják meg véleményüket, kívánságukat Tájékoztatónkkal kapcsolatban. Járuljanak hozzá aktívabban a Tájékoztató szerkesztéséhez. Írják le tapasztalataikat, számoljanak be eredményeikről: a tapasztalatok átadása kartársi kötelességünk a felnövekvő nemzedék nevelése érdekében.

Keressenek meg Bennünket problémáikkal, írjanak levelet szerkesztőségünkhöz.

Teremtsünk az új esztendőben szorosabb és aktívabb kapcsolatot a Tájékoztató és a pedagógusok között!

TARTALOM

Takács Gyula: Sikerekben gazdag új évet!	3
Köszöntjük megyénk új kitüntetett pedagógusait	5
Bodó—Koszér—Bedegi: A Falusi Pedagógusok Országos Konferenciája	7
Wirth Aladár: 40 év a tanügy szolgálatában	9
Kerekes Géza: Egy igazgató költségvetési feladatai	10
Krivának—Farkas: Igazgatók az iskolák patronálásáról	12
Müller György: Szakrendszerű oktatás a villányi járásban	14
Arató László: Egy osztályközösség kialakítása és fejlődése (II. rész)	16
Szepes Lajos: A készségek kialakításáról	23
Bernics—Simon: Levél az alsószentmártoni cigány-iskola tanítójától	26
Komlósi Sándorné: Népművészeti nevelés óvodáinkban	28
Kisbalázs—Debitzky: Az ifjúsági szervezetek munkája	28
Pedagógusaink az „Iskoláink — Nevelőink“-ről	31
Pedagógus továbbképzés:	33
Bánfai József: Az ideológiai továbbképzés tapasztalatai és feladatai	33
Lőrincz—Kardos: Igazgatók téli tanácskozásának anyagából	35
Hírek a továbbképzés rendezvényeiről.	49
Hírek	52
Iskoláink — Nevelőink elintézte	56
Felhívás az Olvasóhoz	57

Megjelent: 800 példányban

Felelős kiadó: Takács Gyula

Pécsi Szikra Nyomda Vállalat 8540.

F. v.: Melles Rezső.